

MEULENHOF'S BIBLIOTHEEK VAN
NEDERLANDSCHE SCHRIJVERS

GEDICHTEN

UIT DE 16^E EN 17^E EEUW

VERZAMELD DOOR

DR. B. G. HALBERSTADT

MEULENHOFF'S BIBLIOTHEEK
VAN
NEDERLANDSCHE SCHRIJVERS

BEOORDEELING:

Deze Bibliotheek wil onze groote schrijvers nader tot het Nederlandsche volk brengen. De boeken zijn bestemd voor het onderwijs, maar daarnaast willen zij tevens het groote publiek bereiken. Het Nederlandsche volk kent te weinig zijn groote schrijvers en kent zéker te weinig zijn groote klassieke schrijvers.

Mogen deze boeken, in hun eenvoudig uiterlijk, zich vele vrienden verwerven en daardoor de liefde tot de grooten in onze letterkunde bevorderen. Waar de boeken uittreksels geven, hopen zij de begeerte te wekken tot lezing van het geheel; waar zij een onverkorten tekst brengen, moge deze aanwakkeren ook ander werk van den schrijver te lezen.

Bij de studie op Gymnasium, H.B.S. en andere M.U.L.O. inrichtingen, vraagt de uitgever een plaatsje voor zijn „Bibliotheek van Nederlandsche schrijvers”. Hij zal trachten door een aantrekkelijk kleed en onberispelijke aankleding, ook illustratief, de boeken zoo uit te geven, dat de leerling later — wanneer de studiejaren achter den rug zijn — nog gaarne de deeltjes in zijn boekenkast zal zien staan en ter hand zal nemen. Zoo moeten de klassieken populair worden!

Alg. Maand. Bibliographie.

- No. 1. POTGIETER. Bloemlezing uit zijn Gedichten en Proza-werk. Uitgezocht door en met een inleiding voorzien van Dr. J. B. SCHEPERS.
I. Historie en Romantiek.

f 1.35, geb. *f* 1.65.

- No. 2. DE GENESTET. Uit de gedichten van P. A. DE GENESTET. Inleiding van Dr. J. PRINSEN J.LZN.

f 1.15, geb. *f* 1.45.

MEULENHOF'S BIBLIOTHEEK VAN NEDERLANDSCHE SCHRIJVERS

- No. 3. WOLFF EN DEKEN. Historie van Mejuffrouw
SARA BURGERHART. Verkort en met eene in-
leiding voorzien door J. B. MEERKERK.
f 1.45, geb. f 1.75.

- No. 4. VONDEL. De Leeuwendalers. Inleiding en
aanteekeningen van Dr. J. PRINSEN J.LZN.
f 1.15, geb. f 1.45.

- No. 5. EEN BUNDEL ROMANTIEK. Nederland-
sche Balladen en romantische Proza. Uitgegeven
en ingeleid door Drs. A. SAALBORN.
f 1.45, geb. f 1.75.

In deze bloemlezing komen de volgende
schrijvers voor: Rhijnvis Feith, Mr. Willem
Bilderdijk, Jacobus Bellamy, Johannes Kinker,
A. C. W. Staring, Hendrik Tollens, Adriaan
v. d. Hoop, Mr. Jacob van Lennep, Arnoud
Drost, Nicolaas Beets, Willem Hofdijk.

- No. 6. POTGIETER. Bloemlezing uit zijn Gedichten
en Prozawerk. — Uitgezocht door en met een
inleiding voorzien van Dr. J. B. SCHEPERS. II.
f 1.35, geb. f 1.65.

- No. 7. DA COSTA. Bloemlezing uit zijn werken.
Ingeleid en uitgekozen door M. A. P. C.
POELHEKKE. f 1.35, geb. f 1.65.

- No. 8. MULTATULI. Bloemlezing uit zijn werken.
Uitgegeven en met een inleiding voorzien door
J. B. MEERKERK. Rijk geïllustreerd.
f 1.35, geb. f 1.65.

- No. 9. J. A. ALBERDINGH THIJM. Bloemlezing
uit zijn werken. f 1.35, geb. f 1.65.
Ingeleid door M. A. P. C. POELHEKKE.

- No. 10. JACOB CATS. Een keur van verhalende
gedichten. Uitgegeven en ingeleid door JOH.
VORRINK. f 0.90, geb. f 1.20.

MEULENHOF'S BIBLIOTHEEK VAN NEDERLANDSCHE SCHRIJVERS

No. 11. P. C. HOOFT. Gedichten van P. C. HOOFT.
verzameld en toegelicht door Dr. G. ENGELS.
f 1.35, geb. f 1.65.

No. 12. J. M. ACKET. Een bundel Verzen, deel I.
gecart. f 1.95, in prachtb. f 2.45.

No. 13. J. M. ACKET. Een bundel Verzen, deel II.
gecart. f 1.95, in prachtb. f 2.45.

De samensteller heeft begrepen, dat het genieten van verzen meestal moet worden geleerd. Slechts bij een kleine minderheid, en zeker onder de schoolkinderen, wordt de juiste snaar vanzelf aan het trillen gebracht. Met het zeer eenvoudige, datgene wat direct treft door vorm en inhoud, met staaltjes van goede, beschrijvende poëzie, wordt in het eerste deeltje begonnen. Met zorg is bij deze paedagogische schikking echter vermeden, dat bepaald minderwaardig werk is ingeslopen.

In het tweede deel is blijkbaar uitgegaan van de veronderstelling, dat het lezen van verzen nu geen moeilijkheden meer oplevert en heeft de samensteller een teruggaande chronologische volgorde gekozen. Het moet erkend worden, dat de aantrekkelijkheid van het boek door deze volgorde wint en het getuigt wel van een psychologisch inzicht, dat aan deze manier de voorkeur is gegeven.

Nieuwe Courant

No. 14. JOOST VAN DEN VONDEL. Adam in Ballingschap. Uitgegeven en van een inleiding voorzien door Prof. Dr. J. PRINSEN J.LZN.
f 1.15, geb. f 1.45.

No. 15. GEBR. ADR. BREDERO, Bloemlezing uit zijn gedichten, uitgegeven door en met een inleiding voorzien van Dr. J. B. SCHEPERS.
f 1.45, geb. f 1.75.

MEULENHOF'S BIBLIOTHEEK VAN NEDERLANDSCHE SCHRIJVERS

Dr. Schepers heeft dit boekje met liefde bewerkt. Hij heeft met groote zorg het beste uit Bredero's werken bijeengezameld en dit voorzien van enkele aantekeningen en een dichterlijke inleiding. Hij heeft daarmee een goed werk gedaan; we kennen eigenlijk de kunstenaars uit onzen gouden tijd nog veel te weinig. Het boekje is voorzien van een aantal mooie plaatjes.

N. Rott. Courant.

- No. 16. JACOB VAN LENNEP, Een bloemlezing uit zijn werk, uitgekozen en ingeleid door wijlen Dr. F. BUITENRUST HETTEMA, nagezien door Dr. J. B. SCHEPERS. f 1.35, geb. f 1.65.

Het lijkt ons een goed werk geweest van Dr. Buitenrust Hettema, een bloemlezing uit de beste romans en novellen van Mr. v. Lennep samen te stellen, waardoor het tegenwoordig geslacht zijn groote kennis van het verleden, zijn talent van uitbeelding, zijn rijke fantasie, als in een optisch beeld te zien krijgt. Het Vaderland.

- No. 17. JAN LUYKEN, Bloemlezing uit zijn werken, met inleiding van W. KRAMER, met 8 afbeeldingen van etsen naar JAN LUYKEN. f 1.35, geb. f 1.65.

Waarlijk, Jan Luyken schijnt meer voor onzen tijd gedicht te hebben, dan de meesten onzer hedendaagsche dichters, want wat hij uit den oprechten eenvoud van zijn ziel in schoonheid leven schonk, was voor alle tijden en zeker voor een tijd als de onze, waarin ware vroomheid zoo zeldzaam is en toch in zoovele gemoederen weerklinkt vindt. Moge de belangstelling voor dit boekje van het laatste een bewijs zijn.

De Nieuwe Courant.

- No. 18. GEDICHTEN UIT DE 16^e EN 17^e EEUW, verzameld door Dr. B. G. HALBERSTADT.

JOOST VAN DEN VONDEL
Naar een kopergravure van Jan Lievensz.
(Vondelmuseum, Amst. Univ. Bibl.)

MEULENHOF'S BIBLIOTHEEK VAN
NEDERLANDSCHE SCHRIJVERS

GEDICHTEN

UIT DE 16^E EN 17^E EEUW

— VERZAMELD DOOR —
DR. B. G. HALBERSTADT

UITGEGEVEN DOOR J. M. MEULENHOF
TE AMSTERDAM IN HET JAAR MCMXXV

In dit boekje zijn alleen gedichten opgenomen, die voor het letterkundig onderwijs aan H.B.S. en Gymnasia geschikt zijn. De oude spelling is overal behouden, uitgezonderd heel enkele gevallen, waar zij moeilijkheden veroorzaken zou; ook is hier en daar wel eens een komma ingevoegd. Ofschoon Poot grootendeels in de 18^e eeuw leefde, is hij wegens de verwantschap van zijn poëzie met die der 17^e eeuwers toch opgenomen, zoodat er tevens aansluiting bereikt is tusschen dit boekje en Een Bundel Romantiek van den Heer Saalborn (No. 5 van deze Bibliotheek).

INHOUD.

	Blz.
Geuzenliederen.	
<i>Marnix van St. Aldegonde</i> (1538—1598).	
Een Christelyck Liet	11
. Helpt nu u self, soo helpt u Godt . . .	15
. Gentsch Vader-onze	17
<i>Valerius' Nederlandtsche Gedenck-clanck</i> (1626).	
O Nederland! let op u saeck	17
O Heer die daer des Hemels tente spreyt . . .	18
Gelukkig is het Land	19
Wilt heden nu treden	20
Waer datmen sich al keerd of wend.	20
Merck toch, hoe sterk.	21
Vroeg-Renaissance en Humanisme.	
<i>Jhr. Jan van der Noot</i> (1539—1595).	
Sonnet aan Olympia	23
Ode	23
<i>Hendrick Laurensz Spieghel</i> (1549—1612).	
Uit: Hertspieghel	24
Grafscript op D. Vzn. Coornhert	27
<i>Roemer Visscher</i> (1547—1620).	
De meyskens van de Courtosye	27
Hy die syn gangh stelt met een gravité. . . .	27
<i>Anna Visscher</i> (1583—1651).	
Wat is 't anders als fraey	28
Gerbrand Adriaensz. Bredero (1585—1618).	
De klucht van de Koe	29
Boeren-Geselschap	54
Liedt („Al ben ick, schoon Liefje")	56
Voor-Sangh („Ick sie je wel, al gaeje snel") . .	56
Liedt („Als 't oogh van mijn gemoed")	58

Jan Jansz. Starter. (1594—1628).	Blz.
Nieuw Liedeken, tot lof van Vrieslandt	60
Vreughd en Gesang	62
Prince-Lied.	63
Drink-Liedeken	64
Dirk Raphaëlsz. Camphuysen (1586—1627).	
Toeverlaet der Rechtveerdigen	67
Mayschen Morgenstondt	68
Daar moet veel strijds gestreden zijn.	70
De vijand mag te velde zijn.	70
Lust om ontbonden te zijn	71
Niets nieuws onder de zonne	72
Natuurlijk schoon	74
Johannes Stalpaert van der Wielen (1579—1630).	
't Gauwe Miertje	75
Sint Agnes' Bruyloft	76
Pieter Cornelisz. Hooft (1581—1647).	
Galathea siet den dach comt aen	79
Amaryl de deken sacht	80
Indien het clagen can versachten	82
Sel nemmermeer gebeuren	83
Graf dicht op Brechje Spiegels	84
Sonnet („Geswinde grysart")	85
Sonnet („Wanneer de Vorst des lichts")	85
Avontsang („O Phebus fiere proncker")	86
Sang („Klaere, wat heeft er uw hartje verlept").	87
Grafschrift Christinaes van Erp	88
Klaghte der Prinsesse van Oranjen	88
Aen Joffre. Francisca Duarte	91
Aen Joffre. Tesselscha op een Kersnachjen . . .	91
Castigatio	92
Grafschrift voor Jacob van Heemskerck	92
Op 't verbondt van Hollandt en Venetien . . .	92
Joost van den Vondel (1587—1679).	
Weeghschael van Hollandt	93
Huigh de Groots Verlossing	94

	Blz.
Geusevesper	95
Op de afbeelding van den Heer Johan van Oldenbarnevelt	97
Klinkert	97
Op den Heer Hugo de Groot, in zijn ballingschap	98
Op het Vertreck zijner Excellentie	98
Aen den Lasteraer van wijlen den koninghlijcken Gezant H. de Groot	98
Gespreck op het graf van wijlen den Heer Joan van Oldenbarnevelt	99
Op het stockske van Joan van Oldenbarnevelt .	100
Roskam	101
Op het overlijden van C. P. Hooft	107
Op den Vadermoordt in Groot Brittanje . . .	108
Protekteur Weerwolf	108
De Monsters onzer eeuwe	109
Princeliet	111
Klinckdicht op Frederick Henrick	112
Triomftorts over de Neerlaegh op het Slaeck .	113
Oranje May-Lied	114
Kinderlijck	117
Uitvaert van mijn dochterke	118
Uitvaert van Maria van den Vondel	119
Vertroostinge aan Geeraert Vossius	121
Op den Heer Geeraert Vossius	122
Op mijne afbeeldinghe door J. Sandrart . . .	122

Constantijn Huygens (1596—1687).

Scheepspraet	123
Batava Tempe, 't Voorhout van 's Gravenhage .	125
Uit: Hofwyck	142

Jacob Cats (1577—1660).

Krepel wil altijd voor dansen	157
Al draeght den aep een gouden ringh	159
Kinder-Opvoedinghe, enz.	160
Leersame Sin-Spreucken	162
Als van twee gepaerde schelpen	162

Jacobus Revius (1586—1658).	Blz
Oorloch	163
Kindermoord	163
Gebet des middaechs	164
Gebet voor de belegeringe van 's Hertogenbos .	165
Postiljon uitgesonden om Graef Jan te soecken .	168
Heiman Dullaert (1636—1684).	
Een Korenwanner aan de winden	172
Aan de drie Wijzen uit Oosten	172
Christus in 't Hofken	173
Verraderlijke kus	174
Christus stervende	174
De bekeerde Moorder	175
Joan Luyken (1649—1712).	
's Uchtens, als het haantje kraayt.	176
Gelukkig mensch, wien 't is gegeven.	177
De Ziel betracht den Schepper uyt de Schepselen	180
De Ziele betracht de Deught der nederigheyt .	181
Van de ootmoedigheid	182
Ick sal hem soecken die mijn Ziele liefheeft . .	183
Oost West, 't Huis best	183
Wie was het schaapke	184
Van de rust des gemoeds	185
De Morgenstond	185
Huibert Cornelisz. Poot (1689—1733).	
Zomersche Avont	187
Akkerleven.	188
Op de doot van mijn dochttertje	191
Nacht	191
Op myne afbeelding (door Th. vander Wilt.) .	193
Bijlage.	
<i>Pierre de Ronsard (1524—1585).</i>	
A Cassandre	194
<i>Joachim du Bellay (1525—1560).</i>	
D'un vanneur de blé aux vents	195

GEUZEN-LIEDEREN.

EEN CHRISTELIJCK LIET

gemaect ter eeren des Doorluchtichsten Heere, Wilhel-
mus Prince van Orangien, waer van d' eerste letter
van yeder veers zijner V. G. ¹⁾ Name metbrengen.

Naar de wijze van Chartres,

Wilhelmus van Nassouwe,
Ben ick van Duytschen bloet,
Het Vaderlandt ghetrouwe
Blijf ick tot inden doot.
Een Prince van Oraengien
Ben ick vrij onverveert,
Den Coninck van Hispaengien
Heb ick altijd gheeert.

In Godes vrees te leven
Heb ick altijd betracht,
Daerom ben ick verdreven
Om Landt om Luyd' ghebracht,
Maer Godt sal mij regeren
Als een goed instrument,
Dat ick sal wederkeeren
In mijnen Regiment ²⁾.

Lijdt u mijn ondersaten
Die oprecht zijn van aert,
Godt sal u niet verlaten,
Al zijt ghy nu beswaert.

¹⁾ Vorstelijken Genaden. ²⁾ regeering.

Die vroom begheert te leven
Bidt Godt nacht ende dach,
Dat hij mij cracht wil geven,
Dat ick u helpen mach.

Lijf en goedt altesamen
Heb ick u niet verschoont,
Mijn Broeders, hooch van namen,
Hebbent u oock vertoont:
Graef Adolff is ghebleven,
In Vrieslandt in den slach,
Sijn siel in 't Eeuwich leven
Verwacht den Jongsten dach.

Edel en Hooch gheboren,
Van Keyserlicken stam,
Een Vorst des Rijcks vercoren,
Als een vroom Christen man,
Voor Godes Woordt ghepreesen,
Heb ick vry onversaecht,
Als een Helt sonder vreesen,
Mijn Edel bloedt ghewaecht.

Mijn schilt ende betrouwen
Sijt ghij, o Godt mijn Heer,
Op u soo wil ick bouwen,
Verlaet my nimmermeer!
Dat ick doch vroom mach blijven,
U dienaer t' aller stont,
De tyranny verdrijven
Die mij mijn hert doorwont.

Van al die mij beswaren,
End mijn vervolghers zijn,
Mijn Godt wilt doch bewaren

Den trouwen dienaer dijn,
Dat sij mij niet verrasschen
In haren boosen moet,
Haer handen niet en wasschen,
In mijn onschuldich bloet.

Als Davidt moeste vluchten,
Voor Saul den tyran,
Soo heb ick moeten suchten,
Met menich Edelman;
Maer Godt heeft hem verheven,
Verlost uit alder noot,
Een Coninckrijck ghegheven,
In Israel seer groot.

Nae 't suer sal ick ontfanghen
Van Godt mijn Heer dat soet;
Daerna soo doet verlanghen
Mijn Vorstelijck ghemoet,
Dat is, dat ick mach sterven
Met eeren in dat veldt,
Een eewich rijk verwerven,
Als een ghetrouwe Helt.

Niets doet my meer erbarmen
In mijnen wederspoet,
Dan datmen siet verarmen
Des Conincks land en goet;
Dat u de Spaengiaerts crencken,
O edel Neerlandt soet,
Als ik daeraen gedencke,
Mijn edel hert dat bloet.

Als een Prins opgheseten
Met mijner heyres cracht,

Van den Tyran vermeten
Heb ick den slach verwacht.
Die bij Maestricht begraven ¹⁾
Bevreesde mijn ghewelt,
Mijn ruyters sach men draven
Seer moedich door dat velt.

Soo het den wil des Heeren,
Op dien tijdt had gheweest,
Had ick gheern willen keeren
Van u dit swaer tempeest,
Maer de Heer van hier boven,
Die alle dinck regeert,
Die men altijt moet loven,
En heeftet niet begheert.

Seer Prinslijck was ghedreven,
Mijn Princelijck ghemoet,
Stantvastich is ghebleven
Mijn hert in teghenspoet.
Den Heer heb ick ghebeden
Van mijnes herten gront,
Dat hy mijn saeck wil reden ²⁾,
Mijn onschult doen oorkont.

Oorlof mijn arme schapen,
Die zijt in grooten noot,
U herder zal niet slapen
Al zijt ghy nu verstroit!
Tot Godt wilt u begheven
Sijn heylsaem Woordt neemt aen;
Als vrome Christen leven,
't Sal hier haest zijn ghedaen.

¹⁾ in verschansing liggende. ²⁾ in orde brengen.

Prince.

Voor Godt wil ick belijden,
En sijner grooter macht,
Dat ick tot gheenem tijden
Den coninck heb veracht;
Dan ¹⁾ dat ick Godt den Heere,
Der Hoochster Majesteyt,
Heb moeten obedieren,
In der gherechticheyt.
MARNIX VAN ST. ALDEGONDE (1538—1598).

*Nadat Duc Dalba 't zeem ²⁾ door den mondt ghe-
streken hadde met het Pardoen, heeft hij willen de
wolle beginnen te plucken door den thienden Penninck.*

Helpt nu u self, soo helpt u Godt,
Uyt der tyrannen bandt en slot,
Benaude Nederlanden,
Ghy draecht den bast al om u strot,
Rept flucks u vrome handen.

De Spaensche hoochmoet vals en boos,
Sant u een beudel ³⁾ goddeloos,
Om u godloos te maecken,
Godts woordt rooft hij door menschen gloos ⁴⁾,
En wilt u 't ghelt ontschaecken.

Soo neemt hij elck sijn hooghste goet.
Die 't woordt, der Zielen voedtsel soet,
Om draf niet willen derven,
Becoopen 't met haer roode bloedt,
Of moeten naeckt gaen zwerven.

¹⁾ maar. ²⁾ honing. ³⁾ beul. ⁴⁾ verzinsels.

Maer die sijn hart op Mammon stelt,
Moet oock ontbeeren 't lieve ghelt,
Sijn Godt, sijn vleesch betrouwen,
Hij eyscht den thienden met ghewelt,
Die 't gheeft, sal niet behouwen.

Want gheeft men dick ¹⁾ van thienen één,
Daer blijft ten lesten een noch gheen,
Wol mach den harder stillen,
Dees is met wol noch melck te vreên
Hij wil de schaepkens villen.

Sijn buyck is onversadelijck,
Bloedt- en gheldt-dorstich stadelijck,
Als die met wreedten moede,
's Landts gheldt verquist verradelijck,
Aen conincklijcken bloede . . .

O Nederlandt ghij zijt belaelen,
Doodt ende leven voor u staen,
Dient den tyran van Spaengien,
Of volght, om hem te wederstaen
Den Prince van Oraengien.

Helpt den herder, die voor u strijdt,
Of helpt den wolf, die u verbijdt,
Weest niet meer neutralisten ²⁾,
Vernielt den tyran, 't is meer dan tijt,
Met al zijn tyrannisten.

¹⁾ dikwijls. ²⁾ onverschilligen.

GENTSCH VADER-ONZE.

Helsche duvel, die tot Brussel sijt,
 Uwen naem ende faem sy vermaledijt,
 U rijck vergae sonder respijt ¹⁾,
 Want heeft geduyrt te langen tijt.
 Uwen wille sal niet geworden ²⁾,
 Noch in hemel noch op erden;
 Ghij beneempt ons huyden ons dagelicx broot,
 Wijff ende kijnderen hebbent ³⁾ groote noot;
 Ghij en vergeeft niemand sijn schult,
 Want ghij met haet ende nijt sijt vervult;
 Ghij en laet niemant ongetempteert,
 Alle die landen ghij perturbeert ⁴⁾.
 O Hemelsche vader, die in den hemel sijt,
 Maeckt ons desen helschen duvel quijt,
 Met synen bloedigen, valschen raet ⁵⁾,
 Daer hy meede handelt alle quaet,
 Ende sijn spaens krijchsvolck allegaer,
 't Welck leeft of sy des duvels waer.
 Amen.

Uit: VALERIUS' NEDERLANDTSCH
 GEDENCK-CLANCK (1626).

Stem: 's Nachts doen een blauw gestarde kleed.

O Nederland! let op u saeck ⁶⁾,
 De tyt en stont is daer,
 Op dat nu in den hoeck niet raeck,
 U vrijheyt die voorwaer

¹⁾ uitstel. ²⁾ geschieden. ³⁾ hebben daaraan. ⁴⁾ in onrust brengen. ⁵⁾ de Bloedraad. ⁶⁾ naar aanleiding van Don Jan's vredesvoorstel (1576).

U ouders hebben dier gecocht,
 Met goet en bloet en leven;
 Want sy werd nu gantsch en t'eenemael gesocht
 Tot niet te zijn verdreven.

Neemt acht op uwer Landen staet.
 U volck end' steden meest
 Zijn sterck, end' daer is raet en daet
 Van outs altyt geweest.
 U adel is manhaftig vroom,
 Men vind niet haers gelijcken;
 Houd den Spanjaert doch, ick bid u, in den thoom,
 Dat hij van ons mach wycken.

Beschut, beschermt, bewaert u land,
 Let op het Spaensch bedrog,
 Ey, laet niet nemen uyt u hant
 U Previlegien toch:
 Maar thoont u elck een man vol moet,
 In 't houden van u wetten,
 Boven al dient God, en valt hem steeds te voet,
 Dat hy op u mach letten.

Stem: Gallarde Sint Margriet.

O Heer die daer des Hemels tente spreyt ¹⁾,
 End' wat op aerd' is heb alleen bereyt,
 Het schuymig woedig meyr kond' maken stille,
 End' alles doet naer uwen lieven wille;
 Wy slaen het oog, Tot u omhoog,
 Die ons in ancxt en noot,
 Verlossen kont, Tot aller stont,
 Jae selfs oock van de doot.

¹⁾ Danklied voor de hulp door Elizabeth verleend (1585).

Als ghij (o vromel) dickwils hebt gesmaeckt,
Vermaeckt u nu vry dat 't u herte raeckt.
Looft God den Heer met singen ende spelen,
End' roept vry uyt te saem met luyder kelen:
Hadd' ons de Heer (Hem sy de eer)
Alsoo niet bygestaen,
Wy waren lang, (Ons was soo bang)
Al in den druck vergaen.

Stem: Op de Engelsche Min, of: Noch leef ick in verdriet.

Gelukkig is het Land ¹⁾,
Dat God den Heer beschermt,
Als daer met moord en brand,
De vyand rontom swermt,
End' dat men meent hy sal
't Schier overwinnen al,
Dat dan Hij selfs komt tot den val.

De Hoeder Israels
Die slaept noch sluymert noyt,
Hij helpt uyt veel gequels
Syn volck, 't welck was verstroyt
Door 't Spaensche boos gebroet
End' doet haer noch dit goet,
Dat self de vyand loopen moet.

Gelyck 't volck in een schip,
't Welck hort, en stuyt, en steeckt,
Alst komt op eene klip,
Van ancxst het sweet uytbreeckt.

¹⁾ Op Maurits' veldtocht van 1591.

So staet nu oock confuys
Maraen ¹⁾ met zyn gespuys,
Die nu met schant moet loopen t' huys.

Gedanckt moet zyn de Heer,
De God die eeuwig leeft!
Dat hy ons t' zynder eer,
Dees overwinning geeft;
Wat wonder heeft de kracht
Dees Heeren al gewracht?
O Heer! hoe groot is uwe macht!

Wilt heden nu treden voor God den Heere ²⁾,
Hem boven al loven van herten seer,
End' maken groot syns lieven naemens eere,
Die daer nu onsen vyant slaet ter neer.

Ter eeren ons Heeren wilt al u dagen
Dit wonder byzonder gedencken toch;
Maeckt u, o Mensch! voor God steeds wel te dragen,
Doet yder recht en wacht u voor bedrog.

Bid, waket end' maket, dat g' in bekoring
End' 't quade met schade toch niet en valt.
U vroomheyt brengt de vyant tot verstoring,
Al waer syn ryck noch eens soo sterck bewalt.

Waer datmen sich al keerd of wend ³⁾,
End' waermen loopt of staet,
Waer datmen reyst of rotst, of rend,

¹⁾ scheldnaam voor de Spanjaarden. ²⁾ na de overwinningen van 1597. ³⁾ bij het vertrek der Engelsche bezetting uit de pandsteden na afbetaling der schulden (1616).

End' waermen henen gaet.
 Daer vintmen, 't sy oock op wat Ree,
 d' Hollander end' de Zeeuw',
 Sy loopen door de woeste Zee,
 Als door het bosch de Leeuw'.

Vereenigd vry gevochten volk,
 Maeckt Spanjen d' oorlog moe,
 Sulcx dat hy synen vredentolck
 Dit Land moet senden toe.
 Wie soud' oyt hebben dit gedacht
 Dat d' hoogmoet van Papou ¹⁾,
 Dat soo een groote trotse macht
 So buigsaem worden sou?

O Neêrland so ghy maer en bout
 Op God den Heer altijd,
 U pylen vastgebonden hout
 End' 't saem eendrachtig syt,
 So kan u Duyvel, Hel, noch Doot
 Niet krencken noch vertreen,
 Al waer oock Spanjen noch soo groot,
 Ja 's werelts machten een.

Merck toch, hoe sterck nu in 't werck sich al steld ²⁾,
 Die t' allen ty soo ons vryheyt heeft bestreden.
 Siet hoe hij slaeft, graeft en draeft met geweld
 Om onse goet en ons bloet, en onse steden.
 Hoor de Spaensche trommels slaen!
 Hoor Maraens trompetten!

¹⁾ scheldnaam voor de Spanjaarden. ²⁾ Op het ontzet van Bergen-op-Zoom in 1622.

Siet hoe komt hy trecken aen,
Bergen te besetten,
Berg op Zoom, Hout u vroom,
Stut de Spaensche scharen;
Laet 's Lands boom, End' syn stroom
Trouw'lyck toch bewaren.

't Moedige, bloedige, woedige swaerd
Blonck, en het klonck, dat de voncken daer uyt vlogen.
Beving, en leving, opgeving der aard,
Wonder, gedonder, Nu onder was, nu boven,
Door al 't mynen en 't geschut
Dat men daeg'lycx hoorde;
Menig Spanjaert in zyn hut
In syn bloet versmoorde.
Berg op Zoom, Hout sich vroom
't Stut de Spaensche scharen;
't Heeft 's Lands boom, en syn stroom
Trouw'lyck doen bewaren.

Die van Oranjen quam Spanjen aen boord,
Om uyt het velt als een helt 't geweld te weeren;
Maer also dra Spinola 't heeft gehoord,
Treckt hy flox heen op de been met al syn heeren.
Cordua kruid spoedig voort,
Sach daer niet te winnen,
Don Velasco liep gestoord:
't Vlas was niet te spinnen!
Berg op zoom hout zich vroom,
't Stut de Spaensche scharen;
't Heeft 's Lands boom end' syn stroom
Trouw'lyk doen bewaren.

VROEG-RENAISSANCE EN HUMANISME.

SONET AAN OLYMPIA.

Ick sagh mijn Nimphe in 't suetste van het Jaer
In eenen beemdt, gelegen aen de sye
Van eenen hof, alleen' eerlyck en blye
Neffens een gracht', waer af het water claer
Geboordt met lis, cruydt en bloemen, veur-waer
Lustigher scheen dan alle schilderye:
Nooit man en sagh' schoonder tapisserie,
Soo schoon was t' veld ghebloeydt soo hier soo daer.
Als Flora jent ¹⁾ sat sy daer op de bloemen;
Deur heur schoonheydt magh-mense Venus noemen,
Deur heur verstandt Minerva wys van sinne:
Diana oock om heur reyn eerlyck wesen:
Boven Juno is sy weerd t' syn gepresen.
T' sindts die tyd aen' queeldt myn siele om heur minne.
Jhr. JAN VAN DER NOOT (1539—1595).

ODE.

Inden April als Flora heur gaet spoeyen,
Om lieffelyck het eertryck t' amallieren ²⁾,
Met verscheyden bloemkens die sy doet groeyen,
Sprack ick aen, heur die my t' hert doet verteiren.
Schoon lief, laet ons, sprack ic, gaen sien die Roose
Die desen dagh soo schoone stont ontloken.
Daer comende, stonden wy een goey poose
Soeckende waer sy nu mocht syn ghedoken.

¹⁾ als de liefvallige bloemengodin. ²⁾ emailleeren = kleurig bespikkelen.

Wy en vonden gheen roose, maer alleene
 Saghen wy heur bladerkens al ontdaen daer,
 Ende berooft van heur schoon verwe reene
 Die wy t' smorghens seer schoone saghen staen claer.

Ay lief, sprack ick, is dit niet groote schade
 Dat dees schoon bloeme aldus is af gheresen ¹⁾,
 Eer yemanden geschiet sy de genade
 Te ghebruycken ²⁾ heuren reuck weert ghepresen.

Och iaet ³⁾, sprack sy, want het was een schoon bloeme
 Hier om, schoon lief, doet toch dat ick u rade,
 En laet my toe dat ick met recht u noeme
 Bermhertigh lief in eeren vroeck en spade.

'T is nu den tyt: wilten ⁴⁾ toch neme ware,
 Ghij comt nu recht int beste van u leven,
 Op dat met u oock niet alsoo en vare,
 Alst heeft ghedaen met dees bloeme voerschreven ⁵⁾.

J. v. D. NOOT.

Uit: HERT-SPIEGHELS

Sevende Boeck. Waarheid maakt vrij.

EUTERPE.

De vlakke Amstel-stroom moet ons te dezer plekken
 Een beek Kastalides ⁶⁾, of Pegasis ⁷⁾, verstrekken:
 Diens slang-trek-hobbeldyk ⁸⁾ betreden wy met lust,

¹⁾ afgevallen. ²⁾ genieten. ³⁾ ja het. ⁴⁾ wilt hem. ⁵⁾ zie Bijlage blz. 194. ⁶⁾ een aan Apollo gewijde bron aan den voet van den Helikon ⁷⁾ het gevleugelde paard der Muzen. ⁸⁾ de hobbelige Amsteldijk, die zich als een slang kronkelt.

Vaak na de Diemermeers buur-boomgaard-groen ter rust:
't Zy als des vochten dagheraads safraande deken,
Komt voor d' uurwaghen ¹⁾ blozigh uyter zê gestreken:
't Zy als des hemels óogh ons vlak ²⁾ zyn stralen biedt,
Of datmen dat in 't zinken snel ten halven ziet.
Een uytghestrekte lind dekt ons vermoeyde leden:
Oft wynranck-overwelfsel koel magh ons bekleden.
Ghy klare Spiegel-beek met olmen overdekt,
Ghy achtkant-heuvel-hut, vaak dichtens-lust verwekt.
Maar isser meerder lust, als al des lands onlusten
Heel zyloos God bevelen ³⁾, en dies vailigh rusten
In u doorluchtigh tuynhuys overdekt prieel?
Dit schout den Emstel bruyn, en boom-groent evenveel,
Daar ziedy koopluys vrek, en nyver boeren vletten ⁴⁾
Den visscher 't net, de zwaan haar zilver-pluymen netten.
Hier brengt een labber wind verscheyden roken uyt
Den bloemhof: daar óók bloeyt Apollos krensel- ⁵⁾
spruyt

Zegt? zouw een rijmer hier zijn zing-lust kunnen dwingen,
Als die noch wert getergt, door 't quinkelerigh zingen
Van vrolik pluymgediert? dat zwevend' over 't hooft,
Van telgh op telgh, voor dagh voor douw, zijn schepper
looft

Maar op dat 's herten lust zou zijn geheel volkomen,
Ist lustplein noch verzien van vruchtbaar kruid en boomen.
d' Aerd'bezijs amper-zoete vrucht-teelt eerst verblijt:
De dorst-lesschende kers, treft juyst de hete tijd:
Het winter-ooft dan volghet, met mispelen en queden.

¹⁾ de zon. ²⁾ als de zon haar stralen vlak op ons werpt, dus: als ze op 't hoogst staat om 12 uur. ³⁾ zich ver te houden van den partijstrijd. ⁴⁾ met vlotten varen. ⁵⁾ de laurier, waarvan A. zich kransen maakt.

De vijghboom en kasteng, te vroegh van kinde
scheden¹⁾).

De zuyker-zoete pruym, ghesprenkelt, blauw en wit:
't Aalbezyken koraligh en swert als een ghít,
Vergheet ik: doch ist vreemd, dat in dit lieflik woelen,
Verhueght, door zulk gezicht, gehoor, ruck, smaak,
gevoelen,

Een mensch hem zelf vergheet? en dit aardsparadijs,
Gheeft boven bosch en beek van Griekenland den
prijs?

Maar maakt het staegh ghenot min-lustigh dees
welluste?

Oft lust ons half vermoeyt, ter halverwegh te rusten?
Daar biet ons 't Muze-toren-hof, op eenen grond,
Drie schuyl-huts, boven een, vierkant, achthoekigh,
rond;

Diens tinnens singel-trans, vertoont ons in 't noordoosten
d' Inlandze zuyder-zé, 't hoogh Ghoyer-bosch, in 't
Oosten.

Na 't Zuiden leit d' ondiepe ronde Diemer-meer.
Zaft stroomt den Amstel, uit de middagh hoek ter neer,
De zwarte Haarlem-meer blinkt glinsterigh na 't weste:
De grazeloze Blenk,²⁾ daar 't groot-vier ghaat te neste,
En noordwärts stroomt het visch-rijk omgedijkte Y,
Dat van scheeps-kielen krielt: hier valt ons nachtrust by.

H. Lzn. SPIEGHEL (1549—1612).

¹⁾ scheiden te vroeg van hun vruchten; zijn niet dadelijk eetbaar, maar moeten eerst gekookt of geconfijt worden.

²⁾ de Blinkert, een duintop.

GRAFSCHRIFT OP
DIRK VOLKERTSZ. COORNHERT.

Nu rust	Noch sticht
Diens lust	Zijn dicht-
En vrueght	Geschrijf:
Was dueght	Maar 't lijf
En 't waar,	Hier bleef:
Hoe swaar	God Heef
't Ook viel.	De ziel.

H. Lzn. SPIEGHEL.

„QUICKEN”.

De meyskens van Courtosye ¹⁾,
 Stellen op Brabants haer fantasie ²⁾:
 Op Brabants setten sy het kap:
 Op Brabants is 't huyfken met den oorlap:
 Op Brabants syn haer lubbekens ³⁾ gheset:
 Op Brabants is haer fluwelen klet ⁴⁾:
 Op Brabants knooopen sy haer mouwen:
 Op Brabants fronsen sy haer bouwen ⁵⁾:
 Op Brabants segghense jae voorwaer:
 Op Brabants singhense haren sangh:
 Op Brabants makense haren gangh: —
 Amsterdamse Dochters doet ons bescheit,
 Schaemt ghy u van de Hollantsche botticheyt?

Hy die syn gangh stelt met een *gravité*,
 En *à la mode de France* doet maken syn kleeren,
 Seggende: hoor toe, Monsieurs, met een *bravité*,
 Wat mij belast is u te *Communiqueeren*

¹⁾ de „chic”. ²⁾ haar zinnen. ³⁾ geplooid kant, die uit de mouwen te voorschijn kwamen. ⁴⁾ borstlap. ⁵⁾ plooiën zij haar bovenrok.

Van de *Magistraet*, onse *notable Heeren*,
 Heeft wel soo veel verstants van de Fransche tael
 Als een Raven die syn swager kan *Saluteeren*.
 Meent ghy dat ick liegh? brengt hem bij een *Waal*.

ROEMER VISSCHER (1547—1620).

WAT IS 'T ANDERS ALS FRAEY?

(Op de prent: Een vrouw, zingende en de luit bespelende.)

Een vrouw, die niet als singht en tuyt,
 Die gaerne danst en die de luyt
 Schier nimmer uyt haer handen leydt,
 Fij, fij, dat is lichtveerdigheydt.

Maer is het niet een hemel schier,
 Te sien, hoe dat een geestigh dier ¹⁾
 Met sangh of spel haer man verquickt,
 Als 't noodigh huyswerck is beschickt?

Misbruyck verkeert het soetste soet
 In walchelyk en bitter roet;
 Ja, heylsaem, nutte medicyn,
 'T ontydt gebruyckt, keert in fenijn.

Dan die sijn oogh op 't eeuwich slaet,
 De tijdelijcke fraeyheydt laet,
 Die met al 't wereltsche gespoock
 Verdwijnen sal als windt en roock.

onder de prent.

Die anders niet en kan, als singen, spelen, tuyten,
 Isgeenszinsfraey, soodeughten eerbaerheydt staen buyten.
 (Sinne-poppen 1614.) ANNA VISSCHER (1583—1651).

¹⁾ meisje.

GARBRANT ADRIAENSZ
BREDERODE.

Gerbrand Adriaenszoon Brederode

Kopergravure van Hessel Gerritsz.

BREDERO.

(1585—1618).

DE KLUCHT VAN DE KOE.

Persoonagien.

Dirck Thyssen de Boer. *Ghysje* de Gaeu-dief.
Joosje d' Optrecker ¹⁾. *Vriesse Grietje* de Waerdin.
Keesje d' Boeren Seuntje.

De Gaeuw-Dief.

Een kruyck gaat soo langh te water tot datse barst.
Men treckt een Boogh soo lang tot datse stucken knarst.
De Steel-kunst doet zijn Meester de dood vaak ver-

[werven;

Maar 't komt bij 't huylen van de Honden niet dat de
[Kalven sterven.

Een van dese Heyens, die de luy goeder-gheluck seggen,
Die saghmen eens in mijn hangd, en die wistmen uyt

[te leggen,

Dat ick om mijn achtiende Jaar, van wegen eenige straf,
An een dwars-hout, door een hennipe venster, sou klim-

[men in mijn graf.

Maar ick ben den dans wel lustigh noch ontsprongen,
Want ick ben noch noyt op mijn Dieverij bevongen,
Deur dien ick bij de luy dus eerelijck kom uyt ²⁾.

En al evenwel so schuylder een Gaeuwe-dief in myn huyt.
Ick kreegh lestent een buydt op de Reden-rijcker Camer:
Daer brack ick een kist op, met een breeck-beytel en

[met een hamer,

¹⁾ doordraaier. ²⁾ mij voordoe.

In een verdompte vochtige Kelder laten staen,
Om dattet gewicht sou vermeerren in 't verkoopen?
En dese guytse Wisselaers, die dus onder haer vieren
[loopen,
Dees komen, als ick, met een degelijck kleed onder
't volck;
En een is, as kackx, ¹⁾ een Fransman, ende 't ander
[is zijn Tolck.
Daer hoortmen met een duytsche dolk lustigh op te
[beucken.
En die met steenen botten, ²⁾ of die de Kaart kreucken,
Of die met een greep fraeytjes morst en flenst, ³⁾
Dat dunckt mijn dat oock vrij wat ande dieverij grenst.
Ho, dat is maer een wenst! ⁴⁾ sommige hebben wel
[ander parten:
Kijck, dat is klaveren, dat is ruyten, dat is schoppen,
[en dat is harten,
Of so veel witten, of so veel swarten.
En die een Spiegel achter zijn macker ande wangt set,
En luypt dan onder zijn hoed, en siet wat den ander
[in zijn hangt het,
Wat mien gij dat die gien verstant het, die so argh-
[listigh speelt?
Ast al eseyt is, wat doet sulken Tuysscher ⁵⁾ anders
[dan dat hij 't steelt?
En die Boeckhouwers, so wel oude als jonge gesellen,
Die 't heur Meesters ontschrijven, ont dragen, ontellen?
Droegense allegaer Bellen, men sou mercken dat de
[looste
Oock schuylen en wonen onder de aldergrooste;

1) kwansuis. 2) valsch spelen. 3) wegmoffelt. 4) aanwensel.
5) valsch speler.

Gauwd. Wat gevet Bier? *Boer.* Maer seven Duyts.
Mijn goe-Maet komt in huijs, hoe sta gij so as de guyts ¹⁾?
Of bin gij liever inde lucht? hou daer is ien stoel.

[Avous borst.

Gauwd. Ick wacht ²⁾ het van harten. Ick heb nature-
[lijcken dorst.

Boer. Ho, gij drinckt datje steend. Gij meucht wel voor
[man varen.

Gauwd. Wel as ick mijn best doe, ick sou haast so
[een kan klaren.

Ay, schep noch een reys! want tappen is te veel werck.
Maer, hoe hiet dit Dorp? *Boer.* Maer dit hiet Ouwer-
[kerck.

Wel van waer is de reijs? of koom gij hier uyt speulen?
Gauwd. Neen, of ja ick, ick koom vande Stadt van
[Keulen.

Boer. Van Keulen? he, he, dat geldtje ³⁾, mijn broer,
[geluck toel

Gauwd. Ick wedge, as ick dat noch eens gesien heb,
[dat icket jou na doe.

Boer. O datje hier Seundaaghs waart, dan hebben wij
[sukken hovering ⁴⁾;

Ho 't is hier nou niemedallen, inde weeck is hier gien
[neringh,

Maar alle heylige daeghs gaet hier de Veel met de
[Fluyt an boort,

't Gaet so ondeughdelijcke moy, jy wilt wild worden
[dat ⁵⁾ gij 't hoort;

Ho 't is ien lust, ast hier vol volckx en so wat drock is:
Hij, mijn wijf die ken so koken, ick loof niet datter
[noch sukken kok is,

¹⁾ als een schelm. ²⁾ daarop doe ik je van harte bescheid.
³⁾ op je gezondheid. ⁴⁾ smulpartij. ⁵⁾ als.

Ick segh altemet, Moer, 't is wongder, kijnt, datje so keunt.
Ja seyde: voor niet en heb ick niet bij Stijn de braetster
[eweunt ¹⁾].

Ist niet vreemt datse so handich en so knap klaar is,
Ze maackt ien levendigh Hoen, dattet in ien omme-
[sien gaar is.

De Steluy eten hier dattet an heur hart raakt,
Sij weten selven niet hoe hier de kost so smaackt;
Maar deuse Frebis ²⁾, versin gij wel? die hettet hier
[hiel bedurven,

Het schijnt schier, verzin gij wel? dat de Nering is
[gesturven;

Ja alle ambachten klagen, versinje wel? en zijn bijster slap,
Maar 't is nieuwers ³⁾ slechter mé, versinje wel? as met
[de tap.

'k Pleeg fray volc te krijgen, versinje wel? nou krijg
[ic schuyte-boeve ⁴⁾],

Met waeg-dragers of snijers, die ien hiele weeck om
[duyte troeven.

Trouwen ick heb, versinje wel? wel vijftich Veren op
[mijn hangt,

Want dat bennen miest al Burgers, versinje wel? hier
uyt het langt.

Ick segh somtijts, versinje wel? tegen mijn wijf: O Soetje,
Hoe souwen wijt maken, molleken wij altemet niet een
[Koetje?

Wij hebbender daer after een staen, die so vet en glat is,
Ick wed om een vaen ⁵⁾, datter sulcken Koe niet om
[de stadt is.

Maer doch Fijn-man, waer wil gij morgen na heen?

¹⁾ de gaarkeukenhoudster gediend. ²⁾ waarschijnlijk de boer z'n verhaspeling van Treves = Bestand. ³⁾ nergens. ⁴⁾ schip-persknechten. ⁵⁾ biermaat = 2 pinten.

Gauwd. Maar wil ickge seggen: ick mien na Amster-
[dam te treen,
Om eenige Koomenschap die ick daer te doen heb:
Ic wou wel datgij mijn wat vroeg wrekten, also ick
[mijn te spoen heb,
Want ick wasser gaeren met het ontsluyten vande poort.
Boer. Wel, broertje, slaapt vrij op mijn hals, seker op
[mijn woort.
Ick wil mé, ick selje te twee uren wreken, so wij niet
[lam zijn,
So sullen wij immers wel te vijven te Amsterdam zijn.
Hoe soetjes valt den avent, niet waer? ay hoe soet!
Ay laet ons binnen gaen en maken wat moet ¹⁾!
Ghij meughd wel uyt jou klieren gaen, so 't jou te heet is.
Gauwd. Neen die in zijn kleeren slaapt, smorghens
[vroegh gekleet is.

Een Optrekker singende uyt.

Mocht een man zijn Wif verkoopen,
Gelijckmen Koeyen en Paerden doen,
Daer souwer so mennich te marckt loopen,
Daermen 't nou niet op vermoen.

Gans lijden! hoe is een Man oock van een Wif gequelt!
Een heelen dagh leydse mijn so verhayd an 't hoofd
[en leldt 2),

Om dat ick gisteren juyst eens tot elven toe uyt was:
Daarom seyde dat ick een rabauwt 3) en een guyt was.
Een vleys-dief, een quist-goed, een spil-penningh, een
[doorslach 4), een snap-op, een gild 5)

Ist dan wongder dat een man somtijts raakt op het wilt?

¹⁾ weer moed scheppen; uitrusten. ²⁾ zaniken. ³⁾ Fransch ribaud = losbol. ⁴⁾ eig. vergiettest; dus: zuiplap. ⁵⁾ door-draaier.

Gierte. De Klock is elf uren, wij tappen so laet niet,
['t is nacht.

Opdr. Nou mijn Suyker-mongktje, doet op, nou schaepje,
[ick heb de wacht,
Ick koom hier om een kanne-bier voor de Cordegaarde ¹⁾
[te halen.

Nou, nou laetmen in, hoe staeje so, ick selje wel betalen.

Gierte laat Joosje in.

Gierte. Nou, Joosje, wilje Bier of Wijn hebben, so
[seghtet plat uyt,
Of wilt gij niet drinken, so gaet oock strax weer het
[gat uyt.

Opdr. Wel hey, mien gijt! hoe nou, ik loof niet dat
[gij sonder roy ²⁾ bint,
As gij vriendelijck siet, so duncktmē dat gij wel eens
[so moy sint.

Haeltmen eens van 't ouwe geloof. *Gierte.* Wat is dat?
[*Opdr.* Delfs ³⁾

Wel binje daer alree? *Gierte.* Ick liep en taptent selfs.
Nou wilje drincken, so drinckt, laet de Waardin haer
[ploegh gaan ⁴⁾.

Gij moet lustich slempen, so gij wilt inde kroegh gaen;
[Joosje is weldra dronken en valt in slaap; het is twee uur].

Nou ick mach gaen keuyeren na mijn warme nest,
En slapen tot den dagh, dat dunckt mij waer het best.

De Gaeuwe-dief komt met een gemaecte ⁵⁾ Koe uyt.
't Zio, 't zio, 't zio, kom mijn Biest! so mijn biesje! so
[gaat voort:

¹⁾ corps de garde; wachthuis van de ratelwacht. ²⁾ zoo onredelijk bent. ³⁾ Delftsch bier. ⁴⁾ geef de waardin wat te doen. ⁵⁾ nagmaakte (voor het tooneel).

Ick selje gaen brengen al stilletjes op een ander oort.
Jou Miester die mach wel snorcken, wel slapen, wel
[dromen,

Wij sullen, dus doende, wel te Cost-verloren komen.
De Boer die praeten mij so veel van dese verweende ¹⁾ Koe,
So haest as ick hem sagh kreegh icker grooter sin toe.
Ick heb de hiele nacht vast ²⁾ wacker gelegen,
En ick heb de Koe met een abelheyt ³⁾ gekregen.

Nou, mijn Biesge, so gaewe, laat ons gaen tijen opter loop.
Seker, die dus een Koe krijght, die het immers geen
qua koop.

Wat duyvel, wat raat, word ick op de dieverij ge-
[vangen?

So ward ick as een Koe-dief, in een Koes-huyt opge-
[hangen.

Ick mach den armen Boer zijn vette Koe weer geven . . .
Sou ick stelen, en weer langen? ⁴⁾ dat waer 't eerst van
[mijn leven.

Ick wilt Loop-veld opgaen, so ben ick t' Amsterveen
terstont . . .

Neen, daer liep ick de schouwt met zijn hongkt in de
[mont.

Ick sel de Koe hier ande Hoy-bergh vast maken,
En hem daer na verkoopen, al souw icker om an een
[bast raken.

Nou, Koe, staet stil: hier is ouwt Hoy: dat 's immers
[goe kost.

Meugelijck wordy flus met een aardigheydt verlost.
Nou ick wil weerom na mijn slaep-ste gaan keuyeren,
En blijven op mijn bedt wat gangs-oogen ⁵⁾, en leuyeren,
Of slapen tot den dagh tot mij den Huysman wreckt.

¹⁾ prachtige. ²⁾ gedurig. ³⁾ handigheid. ⁴⁾ teruggeven.
⁵⁾ dommelen.

Nou lustigh met een Hongts-draf na huys gereckt.
 Van zijn leven sal de Boer mijn aricheyd ¹⁾ niet weten,
 Want gisteren avent laet gaf hij de Koe noch eten.
 Wel, waer na deynk ick, mach ik so lang staen!
 Wil icker wesen, so moet ick duschen ²⁾ gang gaen.

Hier is wat rust, de Boer wort wacker.

Hay, ha, he, wel hay, hoe slaep ick dus! 't is laet.
 Op, op, op, hou Fijn-man, hou, op, op, wel op, mijn
 [Goemaet!

Hou, hou, hou, op! hij, geest, 't is lang genoeg geslapen.
Gauwd. Gants lichters, o bloet, sietmen hier een reys
 [leggen en gapen!

O lijden, ick heb sulcken vaak, ick ben huvrigh, en
 [grilligh;

Maer ick moet lijckewel op, al gewillich of ongewillich,
 Hoe vaertet Huysman, bin gij klaer? *Boer.* O ja ik,
 [Reysbroeder, terstont an.

Hier bin ik voor den dagh, nou gawe, mijn deughde-
 [lijcke Man:

Hoe begint hem 't vrolijck licht vande duysternis te
 [scheyen.

Ho Maatje, volght mij na, ick selje moytjes leyen.
 Hou daer, Lansert, daer is voor de hongden een moye
 [stock.

Siet, Broertje, dat is gang, volght gij so wat stijfjes
 [in mijn Sock ³⁾

Gauwd. Bijgedt, Huysman, gijkent wellustighanstooten. ⁴⁾
 Ik bin mé wel een goet looper, ick mach mé wel over
 [mijn koten;

Maer na dat icket ansie, o mijn, gants sacker sinnen,

¹⁾ arglist. ²⁾ dūs een; tegelijk zet hij den pas er in. ³⁾ zog.
⁴⁾ aanstappen.

Soudtduslangduren, Maegh, gij soutet mijn wel of winnen.
 Dan ten mach noch gien nood, treed vrij louter voor,
 Ick set mijn voeten strix strax ¹⁾ in jou spoor.

Maer hoe vaert het, Oom, willen de maets hier wat
 [vechten?

Boer. Bij go jase, Maatje, je hebt hier sucke besuchte
 [kittige knechten, ²⁾

Die so waeker snijen, wat, 't het gien bescheyd: ³⁾
 Daer is hier Hans Poodt, die hetter noch lestent ien
 [neer eleyt.

Ackermerten hier zijn sulcke maets, 't is je niet te seggen:
 Se durven, as de kaers uyt is, wel een stoot-werckje
 [in 't hongdert leggen: ⁴⁾

.
Gauwd. O Huysman, hoe hiet dit huys? *Boer.* Maer
 [dit hiet Kost-verloren.

Gauwd. Maer waerom? *Boer.* Maer het stonger ierst
 [qualyck geschoren.

Gauwd. Ooms kijnt, tre gij wat soetjes voort, ick
 [moet hier spreken an,

Ick souw gaeren wat gelts hebben hier van een Man:
 Hij geeft noch hij en biet, en de Renten vermenich-
 [vuldigen,

Ick moet nou geld hebben, 't baet kackerlacken ⁵⁾ noch
 [ontschuldigen

Want ick mien op dese marckt al hiel veel te besteen.

Boer. Wel an Burgers kijnt, ick sel so wat voor uyt
 [gaen treen,

Maer ay komt strax weer. *Gauwd.* Ick ga, ick Koom
 [ongerienich ⁶⁾

¹⁾ terstond. ²⁾ verduiveld driftige kerels. ³⁾ 't is niet te vertellen. ⁴⁾ in 't wilde weg stooten. ⁵⁾ mooi praten. ⁶⁾ onder-eenigh = dadelijk.

Boer. Gangs bloet, Maatje, ick ga so nood al moer-
lijcke lienich.
Hier woont Lange Dirck van Diemen, die rijcke Boer:
Hij hed een hiel half vat vol Rijckxdaellers begraven
[in zijn vloer;
Elementen hij houwt so veel van de rongde schijven,
En hij is so karigh, hij souw op een Luys wel doot
[blijven;
't Is sucken gierigen honckt, en so hooch-hartich, ick
[weet niet hoe:
Al vil hij over jou, hij souwje niet eensjes spreken toe:
Hij houwtet met niemet, dat bleeck wel an Dibberich
[Joosten,
Zijn Susterling, ¹⁾ die sieck was, en hij wou se niet
[troosten;
En hij is tegen de Schamelle-luy so bitter en so straf:
Hij souw miennen dat hij beroyd was, dat ²⁾ hij wat
[om Gods wil gaf.
Daer is Pied Quist-goed, die vrijt zijn dochter Magre
[Grietje:
Dat is sucken hangdeloose tedt, ³⁾ sucken wieck-ebacken,
[sucken weetnietje,
Sucken bedil-al, sucken suur-muyl. Maar s'is weer ⁴⁾
[goet vaars:
Sij lacht bij hoy en bij gras, dat 's goelickjes twee-
[maal 's jaars.
Soose hum krijght, hij sel 't brood wel uyt de schimmel
[houwen:
't Is een goet etend gesel, en hij siet wonder gaeren
[vrouwen;

¹⁾ zijn zusters dochter. ²⁾ als. ³⁾ onhandig sukkeltje.
⁴⁾ ze lijkt weer op haar vader.

Nou, wil ick bij hem wesen, so moet ick wat antreden,
Hij, Ooms-kijnt, Ooms-kijnt. *Boer.* Wel Maegh, bin gij
[daar?

Ick miende warhaftich, dat gij after gebleven waer.
Gauwd. O hongdert Turcken! o gants sacker koeck
[en Vijgen!

Hoe quaet ist huyendsdaaghs geld uyt de luy te krijgen!
Ick vraaghde met een beleeftheyt: Huysman komtet
[jou te pas,

Dat gelt nou te geven, dat over Jaar ¹⁾ al verschenen
[was.

Maar die sackereele Gaffel ²⁾, die loochendet, hij wout
[ontkennen.

Ick sey: jou Kinckel, de Nicker moet jou schennen;
Missaack ³⁾ gij 't, jou schelm, jou Kneuckel ⁴⁾, dat doet
[de droes.

Ick het Ruyntje van 't stal ⁵⁾, want de kop was mijn
[so kroes,

Ick torrenden hem na 't gat, ick gingh hem na de huyt tijen:
Hier Veen-Vos, seyd ick, geef geld, of ick selt daer
[uyt snijen,

Terstont vil die loose Kaerel op zijn bloote knien:
Je souwtje slap gelacht hebben, had gij de Boer esien.
Heerschip, seyd hij, verschoont mijn jonge leven.

Ick selje een moye vette Koe in betaling geven,
Ick heb warachtigh gien geld, ick heb seker gien geld
[in huys,

Ja niet een Hollandsche duyts, gien helder-penning ⁶⁾,
[noch kruys ⁷⁾).

¹⁾ een jaar geleden. ²⁾ die verwenschte mestvork. ³⁾ heet je het liegen. ⁴⁾ knul. ⁵⁾ ik trek mijn mes. ⁶⁾ halve duit (heller). ⁷⁾ kruispenning (met het Bourg. kruis op de voorzijde).

Immers ¹⁾ zijn wijf con mijn so moytjes bepraten,
 Dat ick mij met de Koe genoeghen most laten.
 Het moeyt mijn warachtich, ick ben schier bedroeft,
 Dat gij hier so lang na mijn gewacht hebt en getoeft.
Boer. O seker, 't is een moye gladde Koe, hij is al

[gemiest,

Hij het vrij wat op zijn schilde, 't is wel een deughde-
 [lijck biest,

Hij is wel in zijn vleys, zijn kost is hem wel bekomen.
 Met oorelof, Lansje, voor hoe veel heb ghij hum an-
 [genomen?

Hij is overdadich vet, ja dat ²⁾ ick 't niet wel en wist,
 Ick seyde 't is mijn Koe, seker, me dunckt, hij ist.

Gauwd. Heer-waerd gij mist, waer souwt gij u wel
 [toe neygen ³⁾?

Ele-man, schijn bedrieght, daer is meer gelijx as eijgen.

Boer. Ja wel, ick kan niet kallen ⁴⁾, maar as gij hum
 [wel bekijckt,

Ick segh noch dat hij mijn Koe van aensicht wel gelijckt;
 Dan ick ontgeeftme, want gistre laet gaf ick hem noch
 [t' eten.

Gauwd. Datsum recht Huysman, ghij moetet oock
 [vergeten.

Hoe vreemt loopt dese dijck, wat seylt hier mennige
 [schuijt,

Hoe vaeren dese witte-broots Keyeren ⁵⁾ met heur
 [Jachten uyt,

Hoe heerlijk doet hem de stad op, met al die nieuwe
 [huysen!

Dit hiele landt, hoor ick, wert gehouwen met dijcken
 [en met sluysen;

¹⁾ kort en goed. ²⁾ als. ³⁾ wat denk je wel. ⁴⁾ ik kan er
 niets tegen in brengen. ⁵⁾ rijke lui's kinderen.

't Is wongder, niet waer? hoe fray sietmen de Zuyer-

[kerck,

Met die witte steenen tooren; 't is wel een treflijck

[werck!

Hoe flickert de Son met weer-lichtend geschimmer

Op die verglaasde daken en op dat nuw getimmer!

Ick heb hier langen tijt in dese stadt verkeert,

En ick was bij de mieste ¹⁾ geacht en wel begeert:

Wat duycker, sel ick hier dan met de Koe gaen loopen?

Dat durf ick niet doen. Ay Reys-broer, wil gijse ver-

[koopen?

Ick selje een drinck-penningh geven, wilje Heer Waert?

Ick sal u verbeyden inde Herrebergh vant Swarte Paert.

Wat gij meer as negen pondt ²⁾ kondt bedingen,

Daer sullen wij lustich voor van Aaltge singen ³⁾;

Altoos Lansje, versta gij wel, een Daelder staet vast.

Boer. Maer mijn Goe-maatje, wat ben gij een arige ⁴⁾

[gast.

Wel, geeft mijn de Koe, ick selse jou bij gedt so lustich

Uyter hangd verkoopen. Ick sie wel, Maegh, gij bint

[rustich ⁵⁾).

Int 't Swarte Paart dat's mijn Herrebergh, wacht daer

[fijn man.

Gedieuw ⁶⁾, ick sel sien hoe ick die Koe best ver-

[koopen kan.

Joosje, de Optrecker, werdt wacker in 't Swarte Paart.

Gants lijden! bin ick hier noch! o gants sacker venten!

Ick durf waerachtich niet thuys comen, so sal mijn wijf

[parlementen,

¹⁾ aanzienlijksten. ²⁾ f 54.—. ³⁾ drinken; eng. ale. ⁴⁾ sluw.
⁵⁾ solide. ⁶⁾ gij, adieu!

O bloet, hoe wilse raesen! een mensch die mach ver-
[wilderer ¹⁾,

De Nicker is oock so lelyck niet asse hem wel schilderen.

Gierte, tapt een Kanne-wijns. *Gierte*. Wel hoe dus,
[smorgens vroe?

Opdr. Wat, het de Duivel het paert ghegheten, hij eeter
[de toom oock toe.

Gauwd. Wel hoe ist hier, deynck ick! of hier yemant
[in is?

Mijn dunckt dit tot Vriessche Gierte de waardin is.

Goeden dach in huys! wel is hier niemant inne?

Gierte. Ja, 's Kaalis kijnt ²⁾, ay lieve, komt mee binnen!

Hier is noch mier van jou vollick van de breyde ³⁾ kous.

Het zegendje ⁴⁾ bier. *Gauwd*. Ick dankje, dat is gord
[wous ⁵⁾.

Ick heb van daagh niet een kruymel ghedroncken.

Avous lamsje, een halfje! ick selder niet langh mee
[proncken ⁶⁾.

Sie dat is uyt, en mijn lippen sijn noch hiel droogh.

Gierte. Ja beter dat uyt, dan een goet man zijn oogh.

Gij hebt trompetters wangen, en bierdraghers lippen:

't Is onmoghelijck dat jou een drop sou kunnen ontslippen.

.

De Boer komt inde Herrebergh.

Gierte. Siet hier, siet hier, hier komtet varcken ongher
[sijn maghen!

Ay sit wat, Huysmans kijntje, hoe dus, gord ⁷⁾ be-
[scherm is!

¹⁾ een mensch kan wel eens op 't wild raken, maar zelfs de duivel is . . . ²⁾ schooier. ³⁾ van de breede kous = van een gezellig praatje (kous, koozen = Fr. causer). ⁴⁾ hier is volop bier. ⁵⁾ mnl. God wouds = God geve het. ⁶⁾ dralen. ⁷⁾ God bescherme ons.

Wellekom, Dirck Tyssen, wellekome, broertje, in onse
[kermis,
Gauwd. Wel, Dirck Tyssen, hoe isset met de Koe
[afgheloopen?
Boer. O Bloedt! ick had sulcke moeyte eer ickse kon
[verkoopen,
De Vleyshouwers die trentelde en dongen, daer was
[geen raet toe;
Daer wasser ien die boodt tien ponckt ried¹⁾ gelt, ick
[seyden, ic slaet toel

(Hij gheeft hem de buydel met gelt.)

Nou vaertje, deynen ²⁾! en seghter niet een woortje
[teghen:
Al haddet mijn eygen Koe geweest ick had niet meer
[ghekregghen.
O mijn goe maet, 't moet duyster wesen daer ick dwalen
[sel.
Gauwd. Waerdinnetje, ick hebt, daer icket mee be-
[taelen sel.
Laet ons nou een reys, *Wie wil hooren singen van*
[vreuchden een nieuw liedt,
Van een soo loos en Boerman! wel hij, en ken gij dat
[niet?
Boer. Mijn lust niet veel te singen, 't is noch te vroeck,
[mijn borst,
Ick heb vaack in mijn tangden, ick heb sucken varc-
[kens dorst.
Gauwd. Doet mijn eerst bescheyt, siet selfs oft een
[half of hiel is,
Wat so, een nochteren dronck is soo goet as een sielmis.

¹⁾ contant (= gereed). ²⁾ die zijn voor jou.

Boer. Maer wat bin gij een ruych schaep! hay, Avous,
[langst.

Kijck, so vóór ghepepen, soo na ghedangst.

Opdr. Ick heb hier de kan, ick bedanckje, mijn Heeren.

Gauwd. Met sulcke Heeren moet ghij jou gelt verteeren:

Ick sie dat gij geesten ¹⁾ bint, en de Koe het wel ghe-
[gouwen ²⁾,

Wij willender, bijget, een lustige sluymmer ³⁾ afhouden.

Waerdinnetje, schaf op, 't is eveliens vleys of vis.

Gierte. 't Is mijn verboden te schaffen datter niet en is.

Gauwd. Had ick twee platteelen ⁴⁾, ick haalden twee
[cappoenen,

Met een schape-schouwer, wat, het mach zijn Suster ⁵⁾
[soenen,

Tot Pieter de Kock daer is gemeenelijck wat gaar.

Boer. O bloemer-herten, hadden wij wat te bancken ⁶⁾
[soo waeren wij klaer.

O pots-nickel, hoe souw so een lekker beetje smaken.

Opdr. Bij get speulnoot, gij sout mijn tangden wel
[wat'rich maken.

Gierte. Wel, maats, ick heb vande nochtent noch niet
[ontbeeten,

Sou gij dus langh praten, ick kreegh ook wel lust tot
[eeten.

Wilt gij twee betielen ⁷⁾ hebben? *Gauwd.* O ja ick,
[gants sacker loot.

Gierte. Houw daer, mijn groote maat, ick hebber geen
[meer soo groot.

Gauwd. Maar sal ick dus gaan loopen, de luy selle
[mijn nae roepen:

¹⁾ vroolijke kwanten. ²⁾ flink wat opgebracht. ³⁾ smul-
partij. ⁴⁾ groote schotels. ⁵⁾ het komt er niets op aan.
⁶⁾ smullen. ⁷⁾ verbastering van platteelen.

Sie dat is een leckertant, die gaat uyt snoepen.

Boer. Ay eele geest, lient hem jou mantel wat:

Hij zelder niet veerder mee gaen, as in de stadt.

Wij selle mekaar terwijlen een reys toe-pullen ¹⁾,

Gants lichters, as hij weer komt, gut hoe willen wij smullen.

Optr. Houw daer, mijn broertje, siet datje haestich vliet;

Maer al evenwel vergeet het weer-brengen niet.

Boer. Wat, ick geloof niet dat gij die fijn-man daar

[voor an siet.

Optr. Wat bin gij mal? 't is mijn manier so van spreeken.

Gauwd. Wel an, dat is gangh ²⁾! hoe wil jou dat ghe-

[braan opbreecken,

Ick gae eensloefs ³⁾ nae de lommert of na de diefjes vaers ⁴⁾.

Daar koom ick altemets so eens: somtijts wel tienmaal

['s Jaers.

O gangs lijden, hoe wil die Flaers ⁵⁾, die waerdin kijven!

Ick laet mijn mackers voor 't ghelach te pande blijven.

(*Binnen.*)

[De Boer drinkt nog een paar glazen en wordt
hoe langer hoe vroolijker.]

Optr. Y get, Huysman, gij klaart dat lustich, gij bint

[al een giest ⁶⁾

Boer. Voor niet en heb ick bij de Vlamingen geen

[Retrosijn ⁷⁾ gewiest.

Ick brengt u eens met een discordatie ⁸⁾,

En ick hoop, ghij sultet wachten plaan ⁹⁾.

¹⁾ toedrinken met de bierpul. ²⁾ daar ga ik. ³⁾ regelrecht.
⁴⁾ helers. ⁵⁾ dat wijf. ⁶⁾ vooral van rederijkers gezegd; zie
blz. 48 aant. 1. ⁷⁾ rhétoricien = rederijker. ⁸⁾ het gedicht is
een zg. rondeel van achten met staart (de 9e regel). Regel 1,
4, 7 en 2, 8 moeten gelijk zijn. Bredero bedoelt natuurlijk een
parodie op het rederijkersgeknutsel en het misbruik maken
van Fransche woorden. Het brengen met een discordatie =
de gezondheid drinken in variaties op een zelfde thema.

⁹⁾ gij zult den dronk flink beantwoorden.

Al en is dit geen fraeye arguwatie ¹⁾.
 Ick brenght u eens met een discordatie,
 Ja, al maack ick weynich dispensatie ²⁾,
 So sult ghij 't annemen saan.
 Ick brenght u eens met een discordatie,
 En ick hoop, ghij sultet wachten plaan,
 Gij sijt mijn alderliefste graan ³⁾.

Optr. Bij get, Huysmans seuntje, dat kost jou wel een
 [vaan.

Maer secht mijn een reijs, heb gij oock in Vranckrijck
 [verkiert,

Waer heb gij dat overdadich kostelijck Fransoys geliert?

Boer. Dat heb ich geliert bij de maets van onse Kamer.

Optr. Daer wil ick mijn kijeren oock senden, dat's veel
 [bequamer

Dan dat icker sou stueren over Zee, over Zanckt,
 Asmen dus moy Francksoys kan lieren in onse eyghen lanckt.

Boer. De loffelijcke Philosophije,
 Die verdrijft de ignorantie,
 Zonder edele Clergije ⁴⁾.
 De loffelijcke Philosophije,
 De ab'le ⁵⁾ Poeterije,
 Die is vol matery, en substantie,
 Vol gratie en vol playsantie ⁶⁾

Optr. Ik verstae de helft niet, behoudens uwer gunst.

Boer. So doet oock al 't gemeene volck, die weten
 [van geen kunst.

Ick spreek Rondeelen van twaelven, of van viertien;

Wilger een hebben van vierentwintich, ick selse u
 [verlienen.

¹⁾ geen geestige zet. ²⁾ omslag. ³⁾ graan = grein = puikje.
⁴⁾ wetenschap. ⁵⁾ abel = schoon. ⁶⁾ in plaats van den laatsten
 regel moesten eigenlijk de twee eerste herhaald zijn.

Ick spreek Sonnetten en Balladen uyt de vuyst.

Opdr. Voor deuse tyt, Dirckje, ben icker niet mee
[verkuyst. ¹⁾

Den eenen Cappoen, die mien ick louter op te snappen.
O eelekaerten, hoe willen de seentjes ²⁾ en beentjes
[knappen.

Boer. Ick sel mijn wel lijn ³⁾ allienich met de schapen
[bout,

Opdr. 't Andere hoen past op mijn, 't is ghenoech dat
[hij het doopjen ⁴⁾ hout.

Jonghe Keesje, het Boeren seuntje, uyt al schreyende.

Goe-luydtjes heb gij mijn vaar oock ghesien?

Emme ⁵⁾, gij Jonge, nou laet mij betien, ⁶⁾

Ick heb al de wech gaen leggen en grijnnen,

En waar dat ick loop, ick kan mijn vaar niet vijnnen.

Ick wil gaen in zijn Herberch, inde Stee,

Daer hij mijn nou lestent had ghenomen mee;

Dat was in 't Swarte Paart, en dat is hier.

Gants lijden, Vaar, o menschen! gae gij noch te bier?

Boer. Nou, hangden uyt de monckt, hoe staet de
[lecker ⁷⁾ soo en pruylt?

Nou, grijsbeck, komt hier, hoe leyd de jonghe so en
[huylt?

Keesje wil gij eens drincken? nou as een man, tsus, tsus.

Wat schort mijn seuntje, wel Keesje, hoe grey gij dus?

Hoe sie gijer dus uyt? dus begrobbelt, en bekreten?

Wat isser Jonghen, seg, het yemant jou ghesmeten?

Keesje: Neense, vaartje, ick droegh huy nochtent ⁸⁾
[t voer bijt stroo!

¹⁾ van gediend. ²⁾ zenuwen, pezen. ³⁾ tevreden stellen.
⁴⁾ saus. ⁵⁾ naam van een jongen buiten? ⁶⁾ tot mij zelf
komen. ⁷⁾ jongen. ⁸⁾ heden ochtend.

I, wilje t'huys komen, mijn schaam'le ¹⁾ moer krijgt sool
Boer. Wel waarom? *Kees,* Maar die Mieste-koe, die

[ons was bevolen,

Die is te nacht van de dieven uyt de stal gestolen.

Boer. O gants vijf-menten! gants wongden! docht ick

[dit niet!

Ick loof niet dattet van sijn leven is ghesciet:

Ick verkoop mijn koe, ick breng hem 't gheldt, 't scheen

[dattet mijn lief was;

Wie souw durve dencken, dat so eerlijcken man een

dief was!

Ick selt in een half Jaer niet winnen met tappen,

[noch pracchen, ²⁾

En ick moet waerachtich noch om de dieverij lacchen.

Die geest moet hem daer al langh op hebben geneert; ³⁾

Dat is een gauwe-dief, die isser gheweldich op ghe-

[trynneert.

Kom Keesje, kom vaar, wille wij na huys toe gaan?

Gierte. Neen, sacht wat, Huysman, ay lieve, blijft

[wat staan.

Gij selt mijn jou lach al lachgende betaalen,

Of ick sel terstonden aan de Schouwt gaan halen.

Wat rijdt ⁴⁾ mijn dese Man! fluck, fluck, komt schaft-

[men hier 't ghelt:

Wil gij 't niet met ghemoe gheven, so krijg ick het

[met ghewelt:

Ick sel waerachtich' stracks om de Soldaten sturen.

Nou, wil gij 't gheven of niet? of ick roep al mijn

[buuren.

Boer. Ay lieve, sus, swijcht, ick selt u gheven tot een

[duydt.

¹⁾ arme, ongelukkige. ²⁾ bedelen, mooi praten. ³⁾ die vent moet al lang op die wijze aan de kost gekomen zijn. ⁴⁾ plaagt.

Hoe veel ist de Man? *Gierr.* Maer een spaansche kluyt.
 Ick verlies mijn betielen, en 't lach noch daerentoe.

Oprr. En ick mijn moye Mantel! *Boer.* En ick mijn
 [vette Koe.

Ick heb mijn gelt en mijn schoone tijdt verloren.

Hij het ons allegaer over een kam gheschoren.

Wel gedieuw, *Gierrje*, ick bid dat gij 't niet nae ver-
 [treckt ¹⁾,

Of ick sel al mijn leven vande Steekatten ²⁾ werden
 [begeckt.

Gierrje. Kom, Joosje, slinger over, wat mach dese
 [veyndt letten?

Gij seltet mijn geven, of ick sel de buurt over eijndt
 [setten.

Oprr. Hou daer is ghelt, wat, hoe raest dese meer ³⁾

Gierrje. So as u dat bekومت, so komt vrij morghen weer.

Oprr. Wel wie hoorde sulcken behendicheyt sijn leven!
 Hij hetter niet ghestolen, wij hebbent hem alle drie
 [ghegheven.

Nou wil ick deurgaen en maken geen gherucht:

Wistent de Rederijckers sij speelden daer af een klucht.

Al even wel moet ick mijn mantel en mijn gelt missen:

Maer op sulcke wateren vangtmen sulcke vissen.

Gheschreven, gherijmt, ende verdeylt door mij,

GERBRANT ADRIAENSZ. in *Bredero*.

Den 6. Augustus 1612.

't *Kan verkeeren*.

¹⁾ vertelt. ²⁾ stadsjuffers. ³⁾ merrie; wijf.

BOEREN-GESELSCHAP.

Arent Pieter Gijsen, met Mieuwes, Jaap, en Leen,
En Klaasjen, en Kloentjen, die trocken 't samen heen,
Na 't Dorp van Vinckeven:
Wangt ouwe Frangs, die gaf sen Gangs,
Die worden of ereen ¹⁾).

Arent Pieter Gysen, die was so reyn int bruyn,
Sen hoedt met bloem-fluwiel die sat hem vrij wat kuyn ²⁾),
Wat scheefjes en wat schuyn,
So datse bloot ³⁾, ter nauwer noot
Stongt hallif op sen kruyn.

Maer Mieuwes, en Leentjen, en laapje, Klaas en Kloen,
Die waren ekliedt noch op het ouwt fitsoen,
In 't root, in 't wit, in 't groen,
In 't grijs, in 't graeuw, in 't paers, in 't blaeuw,
Ghelijck de Huysluy doen.

As nou dit vollickje te Vinckeven anquam,
Daer vondese Keesjen, en Teunis, en Ian Schram,
En Dirck van Diemerdam,
Mit Sijmen Sloot, en Ian de Doot,
Met Tijs, en Barent Bam.

De Meysjes vande Vecht, en vande Vinckebuurt
Die hadden heur tuchje ⁴⁾ te wongderlijck eschuurt,
O se waren so eguurt,
Maer deynckt iens Fij had lange Sij
Heur onger-riem ⁵⁾ ehuurt.

¹⁾ die afgereden zou worden. ²⁾ parmantig. ³⁾ slechts;
hgd. bloesz. ⁴⁾ ⁵⁾ onderriem = gordel of ketting, waaraan
„het tuchje” = beurs, schaar, naaldenkoker, enz. hing.

Sij gingen in 't selsip: daar worden so eschrangst ¹⁾,
Gedroncken, gesongen, gedreumelt ²⁾ en gedangst,
Gedobbelt en gekangst,
Men riep om wijn, het most so sijn,
Elck Boerman was en langst

Aelwerige ³⁾ Arent, die trock het ierste mes,
Teuge Piete Kranck-hoofd en korselighe Kes.
Maer Brangt van Kaallenes,
Die nam een greep, hij kreegh een keep,
Mit noch een boer vijf ses.

De Meysjes die liepen, en lieten dat geschil,
Kannen noch kandelaers, noch niets en stonger stil:
Maer Kloens die stack, en hil
So dapper uyt dat een Veen-puyt ⁴⁾
Daer doot ter aerden vil.

Sijmen nam de rooster, de beusem, en de tang,
En wurrepse Ebbert, en Krelis vuer de wang,
Het goetjen ging sen gangh,
Het sij deur 't glas, of waer 't dan was,
Mijn blijven was niet lang.

Ghij Heeren, ghij Burgers, vroom en wel gemoet,
Mijdt der Boeren Feesten, sij sijn selden so soet,
Of 't kost yemandt syn bloet,
En drinckt met mijn, een roemer Wijn,
Dat is jou wel soo goet.

¹⁾ geschranst = gefuifd. ²⁾ gedrongen? ³⁾ korzellig. ⁴⁾ veenkikker = boer.

LIEDT.

Al ben ick schoon Liefje niet machtich rijck,
Ick ben ten minsten als mijns ghelijck,
Wat gheef ick om 't goet? Wat gheef ick om 't goet?
De beste Rijckdommen legghen int ghemoet.

Ick laat den gierigaart na schatten sien,
En den staat-zuchtighen na het ghebien.
Ick gheer o mijn schoon, Ick gheer o mijn schoon,
Gheen Koninx scepter noch Keyzers kroon.

Want de rust en opperste wellust leyt,
In een onbekommerde vernoeghelijckheyt,
En niet in het ghelt, En niet in het ghelt.
Dat staagh zijn meester met zorgghen quelt.

Daarom Prinsesse zoo acht ick aldermeest
De gaven van u doorluchtighen geest,
En u hoogh vernuft, En u hoogh vernuft,
Dat alle de werelt braveert en puft ¹⁾).

VOOR-SANGH.

Ick sieje wel, al gaeje snel
U in het bosch vertrecken ²⁾,
O Maechdekijn! u klaar aenschijn,
En kundij niet bedecken

Voor die u mint. Mijn Lief! ick bint,
Ay! went u snelle voetjes:
En ist u wil, so staet wat stil:
Of gaet ten minsten soetjes

¹⁾ trotseert. ²⁾ verbergen.

Laet mijn doch yet, verwerven siet,
Op mijn lieve geheetjes,
En schort u gang, die mij te langh
Valt, door u vlugge treetjes:

Komt vlijt u weer, bij mij hier neer,
In dese groene blaates,
Als wij verle'en, de Sondach de'en,
Des avonts al wat laetjes.

Als ick noch denck, om het ghewenck,
Om al ons blijde kuurtjes
Van ons ghevrij, en hoe dat wij
Vertelden avontuurtjes:

Daer wij den tijdt, met wierden quijt,
En van die nieuwe dansjes.
En was daer geen, dan ghij alleen,
Die wan de Roose-Kransjes.

Komt weest niet schuw, t' is hier so luw,
Vol dichte Englentiertjes:
Mijn hart verheught hier door de vreucht,
Van die vrolijcke diertjes:

't Wildt danst en springt, 't ghevoghelt singt,
't Is hier vol blijde lusjes,
Waert ghij hier nu, ick segget u,
Ghij kreecht wel duysent kusjes.

Ick gis ghij vliet, uyt vreesse niet
Voor dese dreygementjes:
Maar wilt misschien, na hooger sien,
Of na de ionge ventjes

Het arme schepsel leeft gestadigh in zijn sterven,
Grenst aen zijn laetste nacht, gaept na de laetste sucht,
En moet, eer hij dat denckt, het waen-schijn-leven derven.
Hoe mach 't leven zijn, dat schichtigh van ons vlucht?

Recht als 't speel-siecke kind met pijpjes gaet op-blasen
Zijn bellen rond en hol tot inde dunne wind;
So is dit leven hier. Daerom ghij aerdsche dwasen
Tast, grijpt en siet hier na, wat dat ghij dan al vind! . . .

De Wereltfraey vermomt, hoe schoon dat sij mach schijnen,
En is niet anders als een dool-hof, een woestijn,
Een rasery, een kuyl, een pijnbanck om te pijnen
Haer sotte Lievers, die noch in haer kercker zijn . . .

Ghij die dit singht of leest, of die dit hoort verhalen,
Bedrieght u selven niet met dese ijdelheyt:
Maer soo ghij hebt gedooft, en wilt niet blijven dwalen,
En soeckt den waren wech die tot den leven leyt.

Christus die is de wech, de waerheyt en het leven.
Bidden wij onse God, zijn al-hulp-rijcke handt
Sal ons van alles veel en overvloedigh geven,
En een blijf-soete vreughd in 't eeuwich Vaderlandt . . .
't Kan verkeeren.

STARTER.

(1594—1628).

NIEUW LIEDEKEN,
TOT LOF VAN VRIESLANDT.

O Vrieslandt soo vol Deughden, als ick een Landt-
[schap weet,
Verciert met duysent vreughden, u bodem is bekleedt
Met koren-rijcke Velden, U Steden zijn voorzien
Met Wallen en met Helden, Die wijslijck u gebien;
O Friesche Aerd! recht Edel Landt
Die door het swaert u vrijheydt wandt.

U wel beboude landen zijn rijckelijck verciert
Met vruchten veelderhande, en gras voor u ghediert,
Het welck den Heer laet groeyen, soo vruchtbaerlijck,
[dat elck
Sou segghen daer te vloeyen, Kaes, Butter, Honigh,
[Melck.

O Friesche Aerd! enz.

Ghij siet u land bolwercken met steden, schanssen sterck;
Van dorpen, torens, kercken, ick uws ghelijx niet merck.
In u roem-waerde wetten ghij van gheen reden wijckt,
Jae, als men 't recht sal setten, Athenen ghij gelijckt.
O Friesche Aard! enz.

U grensen, die besluyten de dijcken hoogh en vast
Waer op de zee moet stuyten; gheen koningh u belast.
O Princelijcke rijcke! ghelegghen in het Noord,
Wie heeft van uws ghelijcke zijn leven oyt ghehoord?
O Friesche Aerd! enz.

d' Inwoonders heusch van zeden, geneygd tot eer en
[deugd,
Die hebben inde vreden en stilheyd haer gheneughd.
Den armen goedertieren, barmhertigh, mild, soo dat
Gheen Eeuw heeft in manieren oyt uws ghelijx ghehad.
O Friesche Aerd! enz.

U Adel, soo manhaftigh als oyt de Werelt droegh,
Bewoond het land eendrachtigh en send oock wonder
[vroegh
Haer kinderen ten strijde, die met gheweer in d' hand
Te sterven niet en mijden tot dienst van 't vaderland.
O Friesche Aerd! enz.

Noyd schoonder vrouws-persoonen de blonde Son
[bescheen,
Als int vrij Friesland woonen, so wel gesteld van le'en,
Soo rijk van eerbaerheden, soo kuysch, soo soet van
[aerd,
Soo vriendelijck van reden, soo statigh noch bedaerd.
O Friesche Aerd! enz.

Wie kan u lof verkleynen: de Friesen in een strijd,
Verwonnen de Romeynen in Keyser Carels tijd,
Jae zij bestormden Romen, en namen 't in, dat's meer,
Dies hebben zij bekomen de gulde Vryheyd weer.
O Friesche Aerd! enz.

O Friesland wild beschutten u Vryheyd tot de dood,
Laet niemand u ontnutten u Privilegien groot,
Wild u als mannen weeren, blijft stadigh bij 't Gebodt
Van u wel-wijse Heeren, maer boven al van Godt.
O Friesche Aerd! recht edel land
Die met het swaerd u vrijheyd wand.

VREUGHD EN GESANG.

Ieughdige Nimphen, die 't boerten bemind,
Vrolike herten! hoe mach het doch komen,
Datmen, in plaetse van t' singen, begint
Stil, en hoe langer hoe meerder te droomen?
Is de genuchte dan so besnoeyd,
En uyt u ieughdige harten geroeyd,
Dat die niet weder en bloeyd?

De tijd sal u vallen soo veel te lanck!
Laet ons wat lacchen, wat mallen, wat deunen,
Singhen en springhen, ja maecken een klanck,
Datter de kamer begint van te dreunen;
Hey, wie weet wanneer het ghebeurd,
Datmen 't geselschap dus t'samen bespeurd!
Waer toe dan nu ghetreurd?

D'ouderdom komt ons doch op de hand,
En ons ontslippen de ieughdige jaren,
't Wellick de vreughden dan stelt aen een kant,
Voorts soo beginnen wij dan te bedaren.
Dus wild doch in u luchtige ieughd,
Niet laten te bruycken, in eeren en deughd,
De blye bequame geneughd.

Sult ghij dan niet beginnen een reys?
Waer na begeert ghij doch langer te beyen?
Naeste gebuurtje, voldoet ghij mijn eys:
Heft op een Liedtjen, men sal u geleyen.
Zijt ghij beschaemd? ey, houd doch u k'leur;
Meught ghij wat wachten, ick sing u wel veur,
Soo niet, ick geef u de keur.

PRINCE-LIED.

Vive le Prince de Orange!
Viv' ons Bescherm-Heer tegen Spange.
Vive ons Vreyheyds vaste Borgh.
Vive de Baeck daer wy na zeylen.
Vive de Loots-man van ons peilen,
Vive ons alderhoogste Sorgh!

Vive den Oorsprong van ons blyheyd,
Vive d' Handhaver van ons Vryheyd.
Vive die schrijft: „Je Maintiendray”.
Vive die onse saeck houd staende.
Vive die onse weeld houd gaende.
Vive dat groene Pluym-geway!

Vive de Vorste van Nassouwen.
Vive den held daer wy op bouwen.
Vive naest God ons Toeverlaet.
Vive den Geessel der Vyanden.
Vive den Troost der Nederlanden.
Vive den Stuurman van ons Staet!

Vive ons Roem in kloecke Daden.
Vive ons Sorgh in wyse Raden.
Vive de waker voor ons Rust.
Vive ons hoop in bange tijden.
Vive de Leydsman van ons strijden.
Vive de Vinder van ons lust!

Vive de Spiegel aller deughden,
Vive de Schild van onse Vreughden.
Vive daer elk voor sterven sou.
Vive de Veld-Heer in de Velden.
Vive, o Roem van alle Helden,
Vive Maurice de Nassou!

DRINCK-LIEDEKEN OM OP DE GESONTHEYD
DER PRINCEN IN GESELSCHAPPEN RONDON
TE DRINKEN.

Koningh van Bohemen.

Vive le Roy de Bohemen
Met zijn Elisabeth,
Die nimmer wou vervremen
Van Godt noch Godes Wet;
Godt sal zijn macht doen blijken,
Ter eeren van zijn Naem,
En helpen in hun Rijcken,
Haer beyde weêr te saem!

Prins van Orange.

Vive le Prince d'Orange,
De Vorst in onse Staet,
De vijand van Hispange,
Wiens gezondheyd nu omgaet;
Den Hemel wil hem geven
Geluck in zijn beleyd,
Een langh, voorspoedigh leven,
Tot onse vroolijckheyd!

Prins Hendrick.

Vive le Prince Hendrigol
Tot wraeck van 's Vaders moort,
Hispangiëns Enemigo,
Voert hem zijn ijver voort;
Laet hem, tot Hollands eere,
(Als een recht Hollandsch kind)
Gantsch Neêrlands lof vermeeren,
Wât deught in 't end verwind.

Graef Ernst.

Vive le Conte Ernestis!
Graef Jan's manhafte Zoon,
Die van die stam de lest is,
Doch van die krans de croon;
Die zijn manhafte daden,
Tot voorspoet van ons staet,
Tot 's vijands schand en schaden,
Soo Ernstigh blijcken laet.

D'Hertogh van Brunswijck.

Vive den Held Vorst Christiaen
Sijn moed, zijn bloed is warm,
Hij wil revengië halen gaen,
Van zijn verloren arm;
Laet hem geluckigh strijden
Voor God und Coningin,
Sijn lof tot allen tijden
Vermeeren nae zijn sin.

Graef van Mansfeld.

Vive le Cont de Mansfeld,
Die wijd-vermaerden Held,
Die zijn volck in geen schans steld
Noch Stad: maer 't vlacke veld.
Laet hem tot druck van Spaengien
Tot vreught van Frederijck
Tot vrijheyt van Almangien
Hem helpen in zijn rijk.

Les bons Esprits.

Vive geswinde Geesten,
Tot ondergang en spijt
Van breyne-loose beesten
En yeder die benijdt;
Dat haer geluck mach groeyen
Tot steyg'ring van haer vreught,
Laet hare voorspoed bloeyen,
Beyd in geneught en deught.

CAMPHUYSEN.

(1586—1627).

TOEVERLAET DER RECHTVEERDIGEN.

Over Psalm 125.

Wat winden dat'er ruyschen,
Wat regen dat'er plast,
Het hooge Huis van Zion
Staet onbeweeght en vast.

Wat menschen dat 'er dreygen
Te moorden en verslaen,
Al die op Godt vertrouwen
En sullen niet vergaen.

De hoogh-ghetopte bergen
Zijn als een vaste schans
Ronts-om Jerus'lem henen,
Gheen vijandt heeft'er kans.

Godts toesicht die hij stadigh
Ronts-om zijn volck laet gaen,
Is haer als vaste muuren;
Gheen vijandt kand'er aen.

Hij sal 't rechtvaerdigh hoopjen,
Sijn duur-bemint Geslacht,
Niet eeuwigh laten blijven
In booser menschen macht.

Niet eeuwigh laten blijven
In een soo droeven staet,
Opdat het sijne handen
Niet uyt en reijck tot quaet.

Godt, diese van u afwijst
Die 't kromme pad inslaan,
Doe wel den vromen herten
Die reyne wegen gaan.

MAYSCHEN MORGENSTONDT.

Gheestelijck meditatie-liedt.

Op de wijze alst begint.

Wat is de Meester wijs en goed
Die alles heeft gebouwt,
En noch in wesen blijven doet
Wat 's menschen oog aenschouwt.

Die 's Werelts wijden ommeringh,
Noyt uytgewaecht, bewaecht;
En door gepaste wisselingh
Het soet noch soeter maeckt.

Nu is de Winter, dor en schrael,
Met al sijn onlust heen,
En d' Aerde heeft voor dese mael
Haer lijden afgele'en.

Dies is de tijdt we'erom gekeert
Waerin natuur verjonght,
Haers milden scheppers goetheydt eert,
En met zijn gaven pronckt.

De Mey, wiens soetheydt soo ver streckt,
Dat sijn gedachtenis
In 's menschen geest al vreught verweckt
Eer hij voorhanden is,

De Mey, het schoonste van het Jaer,
Daer alles in verfraeyt;
De Lucht is soet, de Son schijnt klaer,
't Gewenschte Windje waeyt.

Het Dauwtjen, in de koele nacht,
Wordt over 't Veldt verspreijt,
Waer door de heel Nature lacht,
En is vol danckbaerheydt.

De Aerd is met ghebloemt gheciert,
Het Biecken ga'ert sijn Was,
Het Leeuwerickjen tiereliert,
En daalt op 't nieuwe Gras.

Het Bloempjen dringht ten knoppen uyt,
't Geboomte ruyght van Lof,
Het Veetjen scheert het Klaverkruyt
Graegh van het Veldtjen af.

Elck Diertjen heeft sijn vollen wensch,
En quel-begeert leyt stil,
Behalven in den dwasen Mensch,
Door sijn verkeerden wil.

De Mensch van ware Deughden leegh
En vol van sotten lust,
Hem selfs en andren in de weegh,
Vermoort syn eygen rust.

Dit Leven, 't welck alleen niet endt,
Maer kort oock is van duur,
En licht van selfs slaet tot ellend,
Maeckt hij sich dobbel suur,

't Vee wordt ontzielt, sijn eyndt is snel
En sijn doodtspijn niet groot:
De Mensch, door menigh ziel-gequel,
Sterft meer dan eenen doodt.

Ach! had de Mensch (so waer sijn stant
Vol hert- en sinnenvreught)
Of sonder deughde, min verstandt;
Of bij 't verstandt, meer deught,

Ach! waren alle Menschen wijs,
En wilden daarbij wel!
De Aerd' waer haer een Paradijs,
Nu isse meest een Hel.

Daer moet veel strijds gestreden zijn,
Veel kruys en leedts geleden zijn;
Daer moeten heyl'ge zeden zijn;
Een nauwen wegh betreden zijn;
En veel Gebedts gebeden zijn;
Soo langh wij hier beneden zijn:
Soo sal 't hier na in vreden zijn.

De vijand mag te velde zijn ¹⁾,
De Trommel mag alarme gaan,
Het swaard mag op de kele staan,
De Lucht mag klaar van blixem zijn,
De heel natuur mag zijn ontsteld.

¹⁾ Begin van: Godt de Wraeck, ofte Troost der Schrifture
in tegenheyt.

En doen haar eygen zelf' geweld.
Daar mag geschieden, wat het wil:
Een reyn vroomhartig Isra'lyt
En raakt het al te samen niet.

LUST OM ONTBONDEN TE ZIJN.

Hoe lang, ach Heer!
Hoe lang noch mist mijn ziel den soeten stand
Van 't waer verheugen?
Helaes! wanneer,
Wanneer sal ik eens 't eeuwigh Vaderlandt
Betreden meugen?
Jerusalem, des hoogsten Konings stadt,
Der deughd-betrachters hoop en herten-schat,
Die u maar kent is licht des levens sat,
Te lang,
Te lang
Valt bang.
Ach! kon het zijn
Dat ick, niet meer door d'aerdschen lichaamsband
Omlaeg gehouwen,
Dat klaer geschijn
Van Godes licht, (nu ver en in 't verstand)
Dicht mocht aenschouwen,
Als ick maer denck om 't Hemelsche geklanck
En aller Eng'len Goddelijcken zanck,
Soo toeft mij schier de doodt al veel te lanck,
En 'k acht,
En 'k acht
Haer sacht.

Wat hebt ghij doch,
Wat hebt ghij, Wereld, waerom datm' in dy
Sou' willen blijven?
Niet dan bedrogh,
Niet dan ellend, gemengt met sotternij
Is uw bedrijven.
Uw alderbest voedt zijn verborgen quaed,
Uw alderschoonst heeft zijn bedeckt verraed.
Gheluckigh die sich uw's in tijds ontslaet,
En mijdt,
En strijdt,
En lijdt.

NIET NIEUS ONDER DE ZONNE.

Zang: Schoonste Nimphe van het Woudt.

Wat ist, onvernoeghde Mensch
Dat u wensch ¹⁾
Stadigh na wat Nieuws komt drijven?
Neemt de heele Wereldt voor ²⁾
Looptse door:
't Is de Wer'lt, en 't salse blijven.

't Geen men teghenwoordigh ziet
Is geschiedt;
't Gheen de tijdt hier na sal bringhen,
Is of nu, of al geweest.
Op één leest
Schoeyen alle Aerdsche dinghen.

¹⁾ lijdend voorwerp. ²⁾ neemt in oogenschouw

Bouwen, breken, krijghen, slaen,
Doo'n, verraen,
Jachten, trachten, soecken, wroeten,
Watmen hoort, beleeft, aenschouwt
't Is al 't Oudt
Dat op Aerd ons sal ontmoeten.

Nieuwe menschen voed en baerdt
Steeds de Aerdt,
Maer gheen nieu begeert' noch haken.
't Was alst is, en 't is alst was:
D'ouden pas
Houden al des Werelds saken.

D'eyghen wegh die Cyrus tradt
Was oock 't padt
Van den grooten Alexander:
Daer na ging hem Caesar in:
Caesars zin
Is nu weder in een ander.

Dus aenschoutm' in alle ding
Wisseling
Van begeert' en zinne-buyden ¹⁾,
Nu zijnz' hier; een ander Jaer
Op een a'er ²⁾;
Nu bij dees, dan bij die Luyden

So lang menschen menschen zijn,
Salder pijn,
Kamp, gevaer, en onlust wesen,

¹⁾ buien. ²⁾ op iets anders gericht.

Soeck op Aerd gheen Paradijs
Zijt ghij wijs.
Leegh u hert van hoop' en vrees.

's Werelds heyl en ongeval
Is een bal
Daer mee d' Aerdsche lusten speelen,
En neer-valt, na d' Opper-heer
't Zacht of 't zeer
Onder menschen wil verdeelen.

NATUURLIJK SCHOON.

Gezwets of woorden-pronkerij,
En vindt gij, Lezer, niet in mij ¹⁾.
d' Auteur acht zulks voor nuts beletzel
En heeft, al had hij 't schoon ²⁾ vermocht,
Niet dat, maar kracht van stof gezocht.
't Natuurlijk schoon hoeft geen blanketzel.

¹⁾ C.'s gedicht: Gewillige Patientie of Lijdens Remedie.

²⁾ Zelfs al had hij.

STALPAERT VAN DER WIELE.

(1579—1630).

'T GAUWE MIERTJE.

Stem, zoo 't begint.

Gauwe ¹⁾ miertjes, Kleyne diertjes,
Groote meesters van den mensch!
U te prijzen Met den wijzen
Is mijn welberaden wensch.
Gaet, luyaerden! Ziet na d' aerde,
Die 't ten Hemel niet en lust,
En zult leeren Distingueeren
Tijd van arbeyd en van rust.
t' Zomers gaet het, Lost het, laedt het
Kleyne Miertje, wijs en vroed,
Daervan 't in de Koude winden
Van December leven moet,
Als de kreklen, Die op steklen
't Zomerweêr verzingen dwaes,
Moeten derven, Moeten sterven,
Bij gebrek van winteraes.
Ziet ze handlen, Ziet ze wandlen,
Ziet ze lopen gins en wêer;
Ziet ze slijten, Ziet ze splijten
't Marmer van haer voetjes têer;
Even wakker Nae den akker,
Even vlitigh van den roof,
Die haer pootjes, zonder kootjes, ²⁾,
Dragen uitte tarwe-schoof.

¹⁾ schrander. ²⁾ zonder been, dus: zwak.

Maer bijzonder Is 't een wonder
Boven al, gelooft het vrij,
Dat zij 't koren, Om te smoren,
Knagen af te wederzij;
Jae, met dijken Wel bestrijken,
Opdat daer, noch bij noch nae,
Waterstromen Zouden komen
Aen te brengen rot of schaê.

Kleyne beesjes, Groote geesjes!
Dank uw Schepper hebben moet
Van de lering, Die uw nering
Aen de trage menschen doet;
Des zoo schamen Wij bij namen
Ons, die Christum kennen, dat
Onzen handel, Wegh, en wandel
Zoo veer wijkt van 't mierepad!

SINT AGNES' BRUYLOFT.

(21 Januari.)

Hoe sie 'k 't aensigt dus blymoedigh
Van de reyne maegt Agniet?
Waernae gaet zij toch soo spoedigh
Middel door 't geleên verdriet?
Stroyt roô roos' en lely-blaên,
Agnes sal te Bruyloft gaen.

Bruyloft, die den grootsten Koning
Voor een kort besuerde leyd,
In Syn hemelrijksche woning,
Sijn vriendinne heeft bereid.
Stroyt, enz.

D' eêlste maged was verwesen,
Om haer bruygoms wil, te swaerd,
Groot' en kleynen saghmen vresen,
Sy alleen gingh onversaert.
Stroyt, enz.

't Weenden al, wat haer passeren
Over straet sagh na 't schavot;
Sy alleen gingh triumpheren
Over haer getrocken lot.
Stroyt, enz.

Noyt en saghmen bruyd soo trachten
Na 't verlangde bruyloftsbed,
Als het reyne Lam wel jachte
Na de dood, voor Christus' wet.
Stroyt, enz.

"Jesu Heer! 'k ben 's niet waerdigh;
Och, hoe kom ick aen 't geluck?
Nu, scharprechter! maekt u vaerdigh;
Waertoe dient dit langh vertuck ¹⁾?"
Stroyt, enz.

Ach, hoe was den beul te moede!
Ach, hoe reden ²⁾ hem de le'en,
Eer hij 't halsjen dorst bebloeden,
Eer hij 't hoofjen kreeg bene'en!
Stroyt, enz.

.

¹⁾ uitstel. ²⁾ beelden.

Doet u ambt! waer is den degen,
Die mij, door een korte dood,
Al te ongehoopten segen
Storten sal in d'open schoot!"
Stroyt, enz.

Hiermee stondse, badtse, booghse
Onder 't swaerd het teere vleysch,
't Hoofd viel af; maer opwaerts vlooghse
Met de siel naer Gods palleys.
Stroyt roō roos' en lely-blaën,
Agnes sal te Bruyloft gaen.

H O O F T.
(1581—1647).

Wijze: Gister avont spade sloot ick mijn deur, etc.

(Minnaer). Galathea siet den dach comt aen (twees) ¹⁾

(Galathea). Neen mijn lief wilt noch wat marren

Tsijn de starren,

Neen mijn lief wilt noch wat marren t is de maen.

(twees)

M. Galathea 't is geen maneschijn.

G. Hoe 't is noch geen een geslagen

Wat, soud 't dagen?

Hoe? t' is noch geen een, t' en can den dach niet sijn.

M. Galathea aenschout den hemel wel.

G. Las! ick sie den dagerade

T' onser schade,

Las! ick sie den daegeraedt; de tijt is snel.

M. Waerom duirt de nacht tot t' avont niet?

G. Vreest se dat wij met ons beijen

Sonder scheijen

Blijven souden tot dat ons de doot verriet?

M. Nu Adieu mijn troost en blijft gesont.

G. Wilt mij noch een kusgen geven

Och mijn leven!

Jont ²⁾ mij noch een kusgen van u blij mont.

¹⁾ tweemaal (te zingen). Evenzoo de overeenkomstige regels in de andere strofen. ²⁾ gunt.

M. Galathea coom ick t' avont weer?

G. Och mijn moeder mocht het hooren
En haer stooren ¹⁾,

Och sij mocht het hooren, maer comt even seer.

M. Galathea hoe raeck ick van u hals?

G. Las, den dach en wil niet lijen
T' langer vrijen,

Danck hebt van u sachte kuskens en van als.

Galathea J. C. B.

Wijze: *Bella Nympha fugitiva, sciolta e priva,
Del Mortal tuo nobil velo, etc.*

Amaryl ²⁾ de deken sacht

Van de nacht,

Met zijn blaauwe wolken buijen,

Maeckt de starren sluimerblind

En de wint

Soeckt de maen in slaep te suijen.

Sien ick Oost of Westen heen,

In 't gemeen,

Raen de sterren mij te scheijen.

Van de straet, om slapen gaen,

En de maen

Presenteert mij t' huijs te leijen.

Maer sij driecht ³⁾ mij (soo ick drae

Niet en gae)

Achtert luwe wout te duicken,

Daer s'een uiltge vangen sal ⁴⁾

Met geval ⁵⁾

In de bolle rosen struicken.

¹⁾ verstoord zijn. ²⁾ Ida Quekels. ³⁾ dreigt. ⁴⁾ een dutje doen. ⁵⁾ als 't kan.

PIETER CORNELISZOOM HOOFT
(1581—1647).
Naar een schilderij „uit de school van Miereveld”
in het Rijksmuseum te Amsterdam.

Sal ick al de wech alleen
Dan betreen
In de naere duisterheden?
Neen ge, seij mij doe de min ¹⁾,
T' is mijn sin
U te leijen, weest te vreden.
Weest te vreen en onvervaert
Want bewaert
Sijdijs door mijn felle schichten,
Die mijn fakels claerheit proeft
En behoeft,
Noch begeert geen ander lichten.
Ameryl ick stae hier veur
Dese deur,
Sal den dans noch langer duiren
Daer ghij binnen aen crioelt,
Noch en voelt
Dese coude buiten uiren.
Min, sij wort u fakel claer
Niet gewaer
Door de glazen, noch mijn clachten,
Maer ick wandel even seer
Heen en weer
Lijdsaem int verdrietich wachten.
Maer siet gins, oft ooch oock mist?
Neen, sij ist,
Ameryl mijn lieve leven!
Cephalo ²⁾ van waer comt ghij?
Vraechdijt mij?
Troost ³⁾ ick sal u antwoordt geven.

Cupido. ²⁾ gr. kephalos = hoofd. Woordspeling. ³⁾ lief.

Kond' ick leven sonder u,
 Ick sou nu
 Niet gaen dolen bijde wegen.
 Ach het harte tuichdent mijn
 En ick vijn ¹⁾
 Cephalo ghij comt mij tegen.

Schoone siele van mijn siel
 Als u viel
 In u besige gedachte
 Tgeen dat ick had in mijn sin
 Denckt, dat Min,
 Vlugge boo, de tijding brachte.

DIA.

Wijze: Esprits qui souspirez, etc.

Indien het clagen can versachten d'ongenade
 Vant wanckelbaer geluck soo claech ick niet om niet.
 En claech ick te vergeefs het is een clene schade
 Verlies van clachten, voor die t' al verlooren siet.

Den hemel die beschreijt met uitgestorte stroomen
 Door mededogentheit de grootheit van mijn quaet,
 En t' suchten van de wint beweecht de droeve boomen
 Om te bewenen mijn bedroefd' en bange staet.

De blijgeestige May heeft sellefs een mishagen,
 In haer cleenoodg' en pracht van bloemen menichvout,
 En wendt o vogelkens u tere stem tot clagen,
 Clagen wanneer ghij minneliedtgens quelen soudt.

¹⁾ vind, bevind.

De swaere dampen uit mijn droevich hart getoogen
Benevlen de Natuur met al haer vrolijckheit,
Maer op u claer aenschijn o vrouw van groot vermogen,
En heft noch droeve damp noch naere duisterheit.

U dreutsche¹⁾ schoonheit can meteen gesicht²⁾ verstroyen
En drijven inde vlucht de nevels en de nacht.
Hoe soud de wedermin een ijsich hart ontdoyen
Opt welck medogentheit met allen ³⁾ heeft geen macht.

Ach mijn Godinne' al waert, al schoon, al goedertieren,
Kent ghij u niet tot hulp door medelijden spoen,
Soo troost de slave van u eedele manieren
Naer heusheit uwes Aerts, uit lust om goet te doen.

D. W. B.
Voor Diana.

Op de wijze: Och legdij hier verslagen, die mij te
troosten plach? etc.

Sal nemmermeer gebeuren mij dan nae deze stondt
De vriendschap van u oogen, de wellust van u mondt?

De vriendschap van u oogen, de wellust van u mondt,
De jonste ⁴⁾ van u hartgen dat voor mijn open stond.

Soo sal ick nochtans blijven u eewich onderdaen,
Maer mijn verstroyde sinnen, wat sal haer annegaen?

Mijn sinnen mogen swerven de leijde ⁵⁾ lange tijt
Nu sij, mijn overschoone, sijn u haer leitstar quijt.

De schoon borst uit tot tranen, ten baten ⁶⁾ geen bedwang,
De traentgens rolden neder van d'een en d' ander wang.

¹⁾ trotsch. ²⁾ blik. ³⁾ in 't geheel. ⁴⁾ gunst, liefde. ⁵⁾ nare.
⁶⁾ het en baatte.

De schoone traentgens deden meer dan een lachen doet,
Al in zijn hoogste lijn sij troosten zijn gemoedt!

Vrouw Venus met haer starre thans claerder als de Maen
Bespieden die vrijagie en sacht ¹⁾ mirakel aen.

En hebben teere traentges seijd sij so groote cracht,
Waerom en is het schreien niet in der Goden macht?
De traentges rolden neder, maer de Godinne soet:
Beij ²⁾, liever soud' ick schennen, seij sij, mijn rosenhoet ³⁾.

En eer sij cond gedogen dat ymandt die vertradt,
Ving sij de laeuwe traentgens in een coel rosebladt.

Wat geef ick om mijn rosen of 't maecksel van mijn crans
Ick sal gaen maken perlen van ongemeene glans.

De tranen werden perlen soo rasch haer twoort ontginck,
Die sij met goudt deurboorden en aen haer ooren hinck.

Als Venus inde spiegel haer ⁴⁾ siet met dit cieraet,
Sij wenscht geen toverrieme noch cranse tot haer baet.

1
1605 Saterd. _____ B. J. S. ⁵⁾
8

GRAFDICHT OP BRECHJE SPIEGELS.

Groot van geest en kleen van leden,
Groen van jaren, grijs van zeden.
Lieflijk zonder lafferij,
Goelijk ⁶⁾ zonder hovaerdij,
Rein van hart inzonderheit
Was zij, die hier onder leijdt.

¹⁾ zag het. ²⁾ beld; wacht! ³⁾ rozenkrans. ⁴⁾ zich.
⁵⁾ Brechtje Spieghel, † 15 Jan. 1605. ⁶⁾ mooi.

SONNET.

Geswinde grijsart die op wackre wiecken staech,
 De dunne lucht doorsnijt, en sonder seil te strijcken,
 Altijdt vaert voor de windt, en ijder nae laet kijcken,
 Doodtvijsant van de rust, die woelt bij nacht bij daech;
 Onachterhaelbre Tijdt, wiens heten hunger graech.
 Versloekt, verslint, verteert al watter sterck mach lijcken
 En keert, en wendt, en stort Staeten en Coninckrijken;
 Voor ijder een te snel, hoe valtdij mij soo traech?
 Mijn lief. sint ick u mis, verdrijve' ick met mishae ghen
 De schoorvoetighe Tijdt, en tob de lange daeghen
 Met arbeit ¹⁾ avontwaerts; uw afzijn valt te bang.
 En mijn verlangen can den Tijdtgod niet beweghen.
 Maer 't schijnt verlangen daer sijn naem af heeft gecreghen,
 Dat ick den Tijdt, die ick vercorten wil, verlang ²⁾.
 17 febr. 1610 Woonsd. MITHRA GRANIDA ³⁾
 Op huis te Muiden.

SONNET.

Wanneer de Vorst des lichts slaet aen de gulden tóómen
 Sijn handt, en beurt om hooch aensienlijck ⁴⁾ uiter zee
 Sijn uitgespreide pruick van levend goudt, waermee
 Hij naere anxtvallicheit ⁵⁾, en vaeck, en creple ⁶⁾ dróómen
 Van 's menschen lichaem strijckt, en berch, en bos, en
 [bóómen,
 En steeden vollickrijck, en velden met het vee
 In duisternis verdwaelt, ons levert op haer stee ⁷⁾,
 Verheucht hij met den dach, het Aerdtrijck en de stroomen:

¹⁾ moeite. ²⁾ verleng (woordspeling). ³⁾ Christina v. Erp.
⁴⁾ luisterrijk. ⁵⁾ benauwde angst. ⁶⁾ kreupel, onwaar; (vgl.
 die verklaring gaat mank). ⁷⁾ ons laat zien op de plaats,
 waar ze zijn.

Maer d' andre starren als naeijvrigh van sijn licht,
 Begraeft hij, met sijn glans, in duisternissen dicht,
 En van d' ontelbre schaer, mach 't niemand bij hem
 [houwen.

Al eveneens, wanneer uw geest de mijne roert,
 Word ick gewaer dat ghij in 't haylich aenschijn voert
 Voor mij den dach, mijn Son, de nacht voor d' andre
 H. t. Muiden 1610. [vrouwen.
 28 Mar. Sondach. MITHRA GRANIDA.

AVONTZANG.

Wijse: Questa dolce Sirena, etc.

O Phebus fiere proncker
 Geen rust ick u misjon ¹⁾.
 Vaert vrij met uw gefloncker
 In zee, der vlooden bron.
 Den avont met sijn doncker
 Is voorboô van mijn zon.

Niet dat gh' in mijn sin, wijcken
 Moet voor uw suster klaer,
 En 't hajr ²⁾, dat 's hemels rijcken
 Betrecken komt met haer.
 'k Wil bij u niet gelijcken
 Haer lichten al te gaër.

Maer in de duisterheden
 Die komen sweeven aen,
 En met een mist bekleeden

¹⁾ misgun. ²⁾ sterrenheir.

Uw afgeleide paën,
Sal ick te mijner beeden
Twee starren op sien gaen.

Twee starren die met blaecken
Verdrijven nachten swart:
Die teelen, en ontwaecken
Doen, vier dat starren tart,
In mijn gemoedt, en maecken
Een hemel van mijn hart.

Die sal ick op het spaede¹⁾
Hel als een morgenstondt
In blinckenden gewaede,
Sien glinstren als versont: ²⁾
En proeven de genade ³⁾
Die min zijn dienaers jont.

1621

MITHRA.

SANG.

Wijze: Amarillette mijn vriendin: etc.

Klaere, wat heeft 'er uw hartje verlept
Dat het verdriet in vroolijckheidt scheidt,
En altijd eeven beneepen verdort,
Gelijck een bloempje, dat dauwetje schort?

Krielt het van vrijers niet om uw deur?
Mooghje niet gaen te kust en te keur?
En doe je niet branden, en blaecken, en braën
Al waer 't u op lust een lonckje te slaen.

¹⁾ als het laat is. ²⁾ alsof ze zonnen zijn geworden. ³⁾ de vreugde smaken.

Anders en speelt het windetje niet,
 Op elsetacken, en leuterigh ¹⁾ riedt,
 Als: lustighjes: lustighjes. Lustighjes gaet
 Het watertje, daer 't tegen 't walletje slaet,

Siet d' openhartighe bloemetjes staen,
 Die u tot alle blijgeestigheidt raên.
 Self 't zonnetje wensch't u wel beter te moe,
 En werpt u een liefelijck ooghelijn toe.

Maer soo se niet, door al hun vermaen,
 Steeken met vreughd uw sinnetjes aen,
 Soo sult ghij maecken aen 't schrejen de bron
 De boomen, de bloemen, de sujvere zon.

GRAFSCHRIFT

CHRISTINAES VAN ERP HOOFDEN.

Christina de Drostin van Muiden eert dit graf.
 Nojt vrouw meer Jonst verdiend', en min zich diend'
 [er af.

KLAGHTE DER PRINCESSE VAN ORANJEN,
 OVER 'T OORLOOGH VOOR
 'S HERTOGENBOSCH.

Schoon Prinssenoogh gewoon te flonkren,
 Met zuiver' hemelvlam, kan ook
 De grimmigheidt u dan verdonkren,
 En smetten met een' aerdschen rook?
 Wat toght ²⁾ verleert die glinsterlichten
 Hunn' zoeten swier?
 Om liever brandt van Mars te stichten,
 Dan Venus vier?

¹⁾ wiegelend. ²⁾ welke hartstocht.

Zoo glooryzucht uw' zinnen prikkelt,
 Voert, in Triomf, mijn slavernij ¹⁾.
 Een krans van bloemen blij gespikkelt ²⁾
 (Geen Lauwergroen en heeft ³⁾ er bij)
 Zal ik u vlechten, heel doorwaessemst,
 Op nieuwen vondt,
 Met geur, mijn handtjens aengeaessemst,
 Van uwen mondt.

Op gowde lelijen, en straelen,
 Laet trotsen Fransch' en Spaensche Kroon.
 Om daer een perrel af te haelen,
 En streeft zoo niet, door duyzendt dóón.
 'k Zal d'uw al aerdigher doen blaken,
 Van steê, tot steê ⁴⁾,
 Met traentjens dauwend op mijn' kaken,
 Uijt Minnewee.

Ik pooghe ⁵⁾ 't gloedjen van mijn' liefde
 Misschien te koelen, voor een' stondt,
 Kon nijptang 't flitsjen ⁶⁾, dat mij griede,
 Wat trekken, uijt de diepe wondt.
 Maer 't schijnt geweërhaekt, dit is 't mangel.
 Helaes! mijn hart
 Voelt maklijk inwaerts gaen den angel;
 Te rug, met smart.

Mijn' zughjens, tedere getuyghen
 Van d' ongeneezelijke quael,
 Die plagh uw open oor te zuighen. —
 Nu stoppen 't ⁷⁾ kooper, en metael.

¹⁾ voert mij als uw slavin voor uw triomfwagen. ²⁾ bont-gekleurd. ³⁾ haalt. ⁴⁾ overal. ⁵⁾ zou probeeren. ⁶⁾ pijltje.
⁷⁾ 't = het oor „uw open oor” is onderwerp, „die” met klemtoon lezen.

Terwijl ghij breydelt d' oorloghskanssen,
 Met wal en graf ¹⁾,
 Trompet, en schut ²⁾ (Ach arme) schanssen
 Mijn' klaghten af ³⁾.

Indien 't u lust, Juppijn te spelen,
 Zijn' vriendtlijkheên te volghen traght.
 Zijn hooghste lof, in menschekeelen,
 Nocht donder is, nocht blikzemjaght.
 En beter, dat mijn smijdigh smeeken ⁴⁾
 Uw hart verfraey ⁵⁾,
 Dan in gedruys, van slaen en steken,
 Het veldtgeschraey.

'k Hoor alle daeghs van versche dooden
 Gevelt in hol, oft galerij ⁶⁾.
 Elk overlijdt aan eighe lóóden ⁷⁾;
 Maer aller koeghels moorden mij.
 Want ik mij elkmaels voel bezeeren,
 Als van een punt,
 Die ⁸⁾ denk: op 't hoofdt met witte veeren,
 Was dat gemunt.

Wat mooght ghij, die u niet en zoeken,
 Bestooken, in hun voordeel ⁹⁾, gaen.
 Zoo veel en is 't niet waerd, de vloeken
 Van heel Kastilj', op zich te laên.
 Denkt liever, hoe Madril zoud' stoffen,
 En zijn verquikt.
 Vernam 't, van scherp te zijn getroffen
 U. Ach! mij schrikt.

¹⁾ loopgraaf. ²⁾ geschut. ³⁾ afweren. ⁴⁾ zacht gevele.
⁵⁾ opvroolijke. ⁶⁾ onderaardsche gang naar een mijn. ⁷⁾ kogels.
⁸⁾ ik, die denk. ⁹⁾ hen in hun voordeelige stelling aantasten.

Maer is, om lief, om lijf, om leven,
 Om kindt, om zoon van vaders naem,
 Zoo veel, op veer nae, niet te geven,
 Als om een' glooryrijke faem,
 Zoo gunt mij dat ik met u rijde,
 Door koudt, door heet,
 En voert mij bij 't rappier, op zijde,
 Waer dat ghij treedt.

AEN JOFFRE. FRANCISCA DUARTE.

Frankje ¹⁾, nu neem ick het aen.
 Nu geloof ick dat de kollen,
 Ros en waeghen, met de maen,
 Vanden hemel af doen hollen.
 Wat is 't wonder datze rollen,
 Op haer neuren, nederwaert?
 Ghij doet, met uw zang, de schaeren
 Van beneên, ten hemel vaeren,
 Dat heeft wel een ander' aerdt. ²⁾

AEN JOFFRE. TESSELSCHA,
 op een Kersnachjen bij haer gezongen, in 't jaer 1632.

O lofrijk keeltjen! nae dat ghij
 Al' 's werelds stemmen waert verbij
 Gestreeft, en zat der aerdsche dingen:
 Ontbrack' er meer niet, dan parthij
 Met 's hemels engelen te zingen.

¹⁾ Vriendin van Tesselschade, bezoekerster van het Muider-
 slot, bijgenaamd „De Fransche Nachtegaal.” ²⁾ dat is nog
 heel wat anders.

Eerste uitgave van Vondel's *Op de Weegschael van Hollandt* (waarschijnlijk in 1618).

VONDEL.

(1587—1679).

WEEGHSCHAEL VAN HOLLANDT,
OF DE HOLLANDTSCHE TRANSFORMATIE.

Gommer en Armijn te Hoof
Dongen om het recht Geloof;
Yeders ingebracht bescheit
In de Weegschael wert geleit;
Dokter Gommer, arme knecht,
Had 'et met den eersten ¹⁾ slecht,
Mits de schranderen Armijn,
Tegens Beza, en Calvijn,
Leij den rok van d' Advokaet,
En de kussens van den Raedt,
En het brein dat geenzins scheen
Ydel van gesonde Reên,
Brieven die vermelden plat
't Heiligh Recht van elke Stadt.
Gommer zach vast hier en gins,
Tot zoo lang mijn Heer de Prins
Gommers zijd', die boven hing,
Trooste met zijn staele kling,
Die zoo zwaer was van gewigt,
Dat al 't ander viel te licht.
Toen aenbad elk Gommers pop ²⁾,
En Armijn die kreegh de schop.

1618(?)

¹⁾ in het begin. ²⁾ Gommers pop = G.'s afgod = Calvijn;
dus: de Contra-Remonstrantsche partij.

HUIGH DE GROOTS VERLOSSING.

Aen Mevrouw Marie van Reijgersberg.

Gewelt van wallen, dubble gracht
Ontruste honden, wacht bij wacht,
Beslage poorten, ijsre boomen,
Geknars van slotwerk, breede stroomen,
En d' onvermurwde kastelein,
Verzekerden op Loevestein
Den Grooten Huigen, buiten duchten
Van in der eeuwigheit t' ontvluchten;
Ten waer zijn schrandre gemalin,
En drukgenoot en kruisheldin,
Een eerlijke uitkomst had gevonden,
En hem van lang verdiet ontbonden.
Zij sprak: mijn lief, mijn levens licht,
(De tranen stonden in 't gezicht)
Zal dees spelonk u glans versmooren,
En is u deught dit graf beschooren?
Helaes! maer 't is vergeefs gesuft.
Hier helpt geen kermen, maer vernuft.
Mijn geest zal nu wat groots bezoeken ¹⁾.
Terstond verandert hij in boeken.
De schiltwacht draeght dien vetten buit
Op hare beê voor boeken uit,
Een vrou belacht al die haer perssen,
En laet hen op de tanden knarssen.
Een vrou is duizent mannen t' ergh.
O eeuwige eer van Reigersbergh,
De volgende eeuwen zullen spreken,
Hoe ghij den Haet hebt uitgestreken: ²⁾
Na dat ghe op 't droef gevangenhuis,

¹⁾ beproeven. ²⁾ gefopt.

Gelijk Marije neffens 't kruis,
 Uw' Bruigom, onder moordenaren
 Gerekent, trooste heele jaren.
 Zoo liet de trouwe Michol eer
 Haer' liefsten schat met koorden neêr;
 Toen Sauls zwaerden hem bezetten,
 Gelijk de jagers 't hart met netten.
 Aldus werd Lynceus ¹⁾ ook geredt
 In zijn belegert bruilofsbedt,
 Toen zoo veel ledekanten smoorden
 In 't gruwlijk bloet der mannemoorden.
 Vergun mijn luite, dat ze speel'
 Het bergen van ons lantjuweel,
 In 't onweer, dat het roer vermande,
 Toen 't groote schip van Hollant strande.
 1632

GEUSEVESPER ²⁾, OF SIECKEN-TROOST,
 VOOR DE VIER-EN-TWINTIGH.

Op de wijze: Brande Partinice.

I

Had hij Hollandt dan ghedragen,
 Onder 't hart,
 Tot zijn afgeleefde dagen,
 Met veel smart,
 Om 't meyneedigh swaert te laven
 Met zijn bloet,
 En te mesten kray en raven
 Op zijn goet?

¹⁾ 49 dochters van Danaüs vermoordden hun mannen; alleen Lynceus werd door zijn vrouw gered.

²⁾ Gedicht, dat 't geweten der C.- Remonstranten (Geuzen) wakker schudden moet?

II

Maer, waerom den hals ghekorven?
Want zijn bloet
Was in d' aders schier verstorven:
In zijn goet
Vont men noijt de Pistoletten
Van 't verraet,
Uitgestroyt, om scharp te wetten
's Volleks haet.

III

Gierrigheyt ¹⁾ en wreetheyt beide,
Die het swaert
Grimmigh ruckten uyt der scheijde,
Nu bedaert,
Suchten: Wat kan ons vernoegen
Goet en bloet?
Och, hoe knaecht een eeuwich wroegen
Ons ghemoedt!

IV

Wees te vreen, haelt Predikanten
West en Oost:
Gaet en soeckt bij Dortsche santen
Heijl en troost;
't Is vergeefs, de Heer komt kloppen,
Met zijn Woort.
Niemandt kan de wellen stoppen
Van die Moort.

¹⁾ hebzucht.

Besluit 1)

Spiegelt, spiegelt u dan echter 2),
Wie ghij zijt:
Vreest den worm, die desen rechter
't Hart afbijt.
Schent uw handen aen geen Vaders,
Dol van haet.
Scheldt gheen Vroomen voor verraders
Van den staet.

OP DE AFBEELDINGE 3) VAN DEN HEER
JOHAN VAN OLDENBARNEVELT.

Dit 's Grootvaâr, van wiens deugt geen eeuwen zullen
[zwijgen,
Hij deê zijn Rechters zelfs het hair te berge stijgen,
Toen hij ter vierschaer quam al even wel gemoedt,
Zijn vijant dronk de doot aan zijn onschuldig bloedt.

KLINKERT.

't En leed 4) geen zeven jaer of Palamedes schæu 5)
Bij nacht de tenten ging der Rechteren doorwaeren:
Zij rezen al verbaest 6) met opgereze hairen,
En zagen daer een schim, mishandelt blond en blaeu.
Zijn baert hingh dick van bloet, zijn keel was schorenflæu.
Zij riepen: och wie komt bij duister ons vervaren?
Bij tortslicht, sprack hij, ick uw straf leze uit dees blaren,
Die mij onnoozel gaeft ten roof van 't lichte graeu.

1) conclusie. 2) in het vervolg. 3) van Miereveldt. 4) duurde.
5) schim. 6) ontsteld.

Zij sidderden van schrick; zij vloden niet, zij vlogen,
 Dan ginder, dan weer hier, voor 't branden van zijn oogen;
 Hij stapte na, en liet een bloetvleck, waer hij trat.

Tot dat de schemering des morgens aengebroken
 Verdreef d' angstvalligheid van 't naer en ijslijck spoocken,
 En vont de vaderbeuls door 't knagen afgemat.

1625

OP DEN HEER HUGO DE GROOT,
 IN ZIJN BALLINGSCHAP.

Hoe zouw de duysternis dit Hollantsch licht gedoogen,
 Dat al te hemelsch scheen in aller blinden oogen?
 Het ging een wijle schuil, om klaerder op te gaen.
 Wij haten 't Groote licht; een ander bidt het aen.

OP HET VERTRECK ZIJNER EXCELLENTIE.

's Avonts daelt het hemelsch Wonder,
 Met zijn straelende aengezicht:
 Maer de Groot, ons Hollants licht,
 Gaet helaes! hier 's morgens onder.
 Hoe gelukkig is de nacht,
 Die den dagh uit hem verwacht!

1645.

AEN DEN LASTERAER ¹⁾ VAN WIJLEN DEN
 KONINGHLIJCKENGEZANTHUIGHDEGROOT.

O Farizeusche grijns, met schijngheloof vernist,
 Die 't Groote lijck vervolgt ook in zijn tweede kist;
 Gij Helhont, past het u dien Herkles na te bassen,

¹⁾ Salmasius, hoogleeraar te Leiden.

Te steuren op 't outaer den Fenix, in zijn assen,
Den mont van 't Hollants Recht, bij Themis zelf beweent?
Soo knaegh uw tanden stomp aen 't heilige gebeent!

GESPRECK OP HET GRAF VAN WIJLEN DEN
HEER JOAN VAN OLDENBARNEVELT.

Vreemdelingh

Kerckgalm

Vr. Wie luystren om de vraegh eens vreemdelings
[te hooren?

K. ooren.

Vr. Wie stopt 's Lants voorspraeck ¹⁾ hier den mont
[met dezen steen?

Eén.

Vr. Mauritius? Wat kon den Lantvooght dus verstoren?

K. Tooren.

Vr. Soo heeft hij om verraedt hem 't leven afgesneên?

K. Neen.

Vr. Was 't om de Vrijheyd dan met kracht op 't hart
[te treden?

K. Reden ²⁾.

Vr. Wat mist al 't Vaderlandt bij 't korten van dien draet?

K. Raet.

Vr. En brack men meer dan 't Recht der vrijgevochte
[steden?

K. Eeden.

Vr. Wat baert dit, nu elck voelt hoe veel syn doodt
[ons schaet?

K. Haet.

¹⁾ advokaat. ²⁾ dat is de reden.

Vr. Wat moet men doen die met den Dwingelandt
[t' samenzweeren?

K. Weeren.

Vr. Sou dan hun hooghmoet haast verwelcken als het gras?

K. Ras.

Vr. Wat sal men Barnevelt, die 't juck socht af te
[keeren?

K. Eeren.

Vr. Wat wort de Dwingelandt, die 't Recht te magtig was?

K. As.

OP HET STOCKSKE VAN
JOAN VAN OLDENBARNEVELT.

Vader des Vaderlants.

Mijn wensch behoede u onverrot,
O Stock en stut, die geen' verrader,
Maar 's vrijdoms stut en Hollants Vader
Gestut hebt, op dat wreed schavot;
Toen hij voor 't bloedigh zwaert moest knielen,
Veroordeelt, als een Seneka,
Door Neroos haet en onghenâ,
Tot droefenis der braefste zielen.
Ghij zult noch jaeren achter een
Den uitgangh van dien Helt getuigen:
En hoe Gewelt het Recht dorf buigen
Tot smaet der onderdruckte Steên.
Hoe dickwijl streckt' ghij onder 't stappen
Naer 't Hof der Staeten stadigh aen
Hem voor een derden voet in 't gaen.
En klimmen op de hooge trappen:
Als hij, belast van ouderdom,
Papier en schriften, overleende

En onder 't lastigh lantspack steende!
Wie ging, zoo krom gebuckt, noit krom!
Ghij ruste van uw trouwe plichten,
Na 'et rusten van dien ouden STOCK, 1)
Geknot door 's bloetraets bittren wrock:
Nu stut en stijft ghij noch mijn dichten.

ROSKAM.

Aen den Heer P. C. Hooft, Drost van Muiden.

Hoe komt, doorluchte Drost, dat elk van Godtsdienst
[roemt,

En onrecht en geweld met dezen naem verbloemt,
Als waer die zaak in schijn en tongeklank gelegen?
Of zou 't geen Godtsdienst zijn, rechtvaardigheid te
[plegen,

Maer slinx en rechts te staen naer allerhande goet?
Godt voeren in den mont, de valscheit in 't gemoedt?
De Waerheit ²⁾ greep wel eer die menschen bij de
[slippen

En sprak: uw hart is verr': gij naekt me met de lippen,
De waerheit eischt het hart, en niet zoo zeer 't gebaer.
Dit laeste zonder 't eerst, dat maekt een' huichelaer,
Die bij een cierlijk graf zeer aerdigh³⁾ wort geleken,
Vol rottings binnen, en van buiten schoon bestreken.

Zoo was uw vader niet, die burghervader, neen: Van binnen was hij juist, gelijk hij buiten scheen. 'k Geloof, men had geen' gal in dezen man gevonden, Indien, na dat de doot zijn leven had verslonden, Zijn lijk waer opgesneên. Hoe was hij zoo gelijk

¹⁾ grijsaard. ²⁾ Jezus (Matth. XV. 7). ³⁾ treffend.

Dien Burgermeestren, ¹⁾ die wel eertijds 't Roomsche rijk,
 Door hun oprechtheid opbouden van der aerde
 In top, toen d' ackerbou in achting was en waerde;
 Toen deeghe deeglijkheit niet speelde raep en schraep,
 En 's vijands gout min golt dan een gebrade raep ²⁾.
 Hoe heeft hem Amsterdam ervaren wijs en simpel,
 Een hoofd vol kreucken, een geweten zonder rimpel.
 O beste bestevaêr! wat waert gij Hollant nut,
 Een stijl des Raets, toen 't lijf van 't stoxken wert gestut,
 Opdat ik ga voorbij ons Catilinaes tijen ³⁾,
 Toen 't vaderlant in last door twist der burgerijen,
 Gij 't leven waert getroost te heiligen den staet,
 En toen, uw hoofd gedoemt door 't hoofd van ⁴⁾ eigenbaet,
 Gij geen gedachten had van wijken of van wanken.
 De wees en weduwe, en de ballingen u danken:
 Hoewel ge noit om dank hebt zonder onderscheit,
 Bescheenen met den glans van uw goetaerdigheid,
 Ondankbre en dankbre, dienge kont ten oorbaer ⁵⁾

[strekken.

O, spiegel van de deught! o voorbeeld zonder vlekken!
 Noit zoot ghe bloet en mergh der schamele gemeent,
 Noch stopte d'ooren voor haer rammelend gebeent.
 Wat liet ge uw zoonen na, toen 's levens licht wou
 [neigen?

Indien 't gemeen u roept, bezorgt het als uw eigen.
 Zoo was uw uiterste aëm slechts waere klaere deught,
 Daer gij, vermaerde stadt, uw kroon meed cieren meught.
 Zoo 't lant uw vaders deught zoo wel had erven mogen
 Als zijn gedachtenis, s' had zwaerder ruim gewogen
 Dan duizend tonnen schats, en duizent, en noch bet ⁶⁾,

¹⁾ consuls. ²⁾ zinspeling op de rapen van Curius Dentatus.
³⁾ 't Leicestersche tijdvak. ⁴⁾ Leicester. ⁵⁾ tot nut. ⁶⁾ meer.

En 'k zach de zwaerichheên van onzen staet gered.
 Indien de Spanjaert zag het lant van Hoofden blinken,
 Hoe zou zijn fiere moedt hem in de schoenen zinken:
 Hoe zou hij vader Ney ¹⁾ opwekken door gebeên,
 Om met zijn tong dees scheur te neien ²⁾ hecht aen een.
 Geen Duinkerck zou de zee met vloten overheeren:
 Matroos die roovers ras zou aersling ³⁾ klimmen leeren,
 En 't laege Waterlant ⁴⁾ doen kijken door een koort
 Hem, die nu blindeling ons slingert over boort,
 En vissers vangt en spant, verft zeeluy doots van vreezen,
 Zoo dat 'er een geschreij van weduwen en weezen
 Ten hooghen hemel rijst, uit dorpen en uit steên.
 Wat 's d' oirzaak? vraeght men, wat? de gierigheid ⁵⁾
 [alleen,

Die 't algemeen verzuimt, en vordert slechts haer eigen:
 En sprack ik klaerder spraek, ik zorg zij zou me dreigen
 Met breuk ⁶⁾ en boeten, of te levren aen den beul.
 Want waerheit (dat 's al out) vint nergens heil noch
 [heul;

Dies acht men hem voor wijs, die vinger op den mont leit.
 O, kon ik ook die kunst: maer wat op 's harten gront leit,
 Dat weltme naer de keel: ik word te stijf geperst,
 En 't werkt als nieuwe wijn, die tot de spon uitberst.
 Zoo 't onvolmaektheid is, 't magh tot volmaektheid dijen
 Van dees' rampzalige en beroerelijke tijen,
 Waer in elk grabbelt, tot zijn naestens achterdeel ⁷⁾,
 Schrijft andren toe, en schuift op hem de schult van
 ['t scheel.

Waer Cato levend, die gestrenghe Cato, trouwen ⁸⁾,

¹⁾ Pater Neyen was de Spaansche onderhandelaar bij 't 12-jarig Bestand. ²⁾ naaien; woordsp. ³⁾ achterwaarts. ⁴⁾ plaats, waar de galg stond. ⁵⁾ hebzucht. ⁶⁾ boete; synoniem. ⁷⁾ nadeel. ⁸⁾ voorwaar.

Hoe donker zou hij, met een donker paer winkbrouwen,
 Begrimmen overzijds de feilen onzer eeu,
 En ringelooren den geringeloorden leeu,
 Die zich zoo schendigh nu van rekels laet verbaffen!
 Hoe zou hij graeuwen! flux en past dit af te schaffen,
 Dat weder ingezet! Hier, stuurman, waer ¹⁾ het roer,
 En let op 't out kompas. Voort voort met dezen loer ²⁾,
 Die noit te water ging: hij sal ons 't spel verbrodden.
 En gij, hou oogh in 't zeil. Waar heen met deze voddën,
 Gij, lompe plumpe dief, die 't scheepsvolk strekt tot
 [last?

t' Hans grijp ik u bij 't oor, en spijker 't aen den mast.
 Waer Cato levend, wis, daer zou geen hair aen feilen!
 Of 't ging als 't plagh te gaen. Wat zou men lants
 [bezeilen,

Daer nu de norsse nijt ons slapend zeilt voorbij,
 De loef afsteekt, terwijl we leggen in de lij,
 In vaer van schipbreuk, schier aen laeger wal vervallen.
 Het roer den meester mist, en daerom is 't aan 't mallen ³⁾;
 En wilme op 't dreigement niet letten van den noot,
 Zoo bergh aen 't naeste lant uw leven in den boot.
 Doch 'k hoop een beter ⁴⁾, van die gaerne 't beste zagen,
 En zucht ⁵⁾ tot 't Vaderlant in vromen boezem dragen.
 De zulke vindt men noch als parrelen aen strant.
 De schaersheit maektze dier; indien maer 't onverstand,
 Zoo weinige alsser zijn, erkende in hun' waerdije,
 En wijzer Heeren liet begaen met heerschappije,
 Men vond' er noch genoegh, die niet zo bijster staen
 Na heerschen, dan ze met 's lants welstant zijn belaën,
 En wenschen tijt en zorg en moeite hier in te schieten,

¹⁾ let op. ²⁾ beunhaas. ³⁾ heen en weer slingeren. ⁴⁾ iets
 beters. ⁵⁾ liefde.

En niet een' penning voor hun diensten te genieten:
Dat zijn niet zulken, daer ik eerst van heb' gezeit,
Wiens Godsdienst op de tong en op de lippen leit,
Maer in een vroom gemoet, waer uit die deughden

[groeien,

Die Hollants welvaert eer zoo heerlijk deden bloeien,
In spijt des dwingelants. Wel, wilmer noch niet aen?
Of rijm ik, dat een boer dit Duitsch niet kan verstaen?
Neen zeker, 't is dat niet. 't Zijn kostelijcke tyen:
Het paert vreet nacht en dagh. In een karros te rijen.
Een juffer met haer' sleep; de kinders worden groot:
Zij worden op banket en bruiloften genoot.

Een nieuwe snof¹⁾ komt op, met elke nieuwe maene.
De sluiers waeien weits, gelijk een kermisvane;
En eischt men meer bescheits, men vraeg het Huigens'

[zoon,

In 't Kostelijke Mal; die weet van top tot toon
De pracht en zotte prael tot op een hair t' ontleden.
Hier schort het. Overdaet stopt d' ooren voor de reden,
En kromt des vromen recht, deelt ampten uit om loon,
En stiert den vijant 't geen op halsstraf is verboôn,
Luikt 't oog voor sluikerije, en onderkruipt de pachten,
Besteelt het lant aen waere, aen scheepstuig en aen

[vrachten,

Neemt giften voor octroij, of maekt den geltzak zoek,
En eischt men rekening, men mist den zak en 't boek;
Hoewel het menschlijk is, dat zulke zaeken beuren;
't Heeft dikmael ook zijn reën. Dik²⁾ raekt' er mee te

[veuren,

Die verr' ten achtren was. Kort om, dit 's onze plaegh.
't Is: drijft den ezel³⁾ voort: gemeentenezel, draegh!

¹⁾ modegril. ²⁾ dikwijls. ³⁾ 't volk.

Het lant heeft meel gebrek; dus breng den zak te molen;
Het drijven is ons ampt, het pak is u bevolen.
Vernoegh u, dat ge zijt een vrijgevochten beest:
Is 't naer het lichaem niet, zoo is het naer den geest.
Tot 's lichaems lasten heeft de hemel u beschoren.
Dit past u bet dan ons. Gij zijt een slaef geboren.
Best doet gij 't williglijk van zellef dan door dwang.
Dus raekt het slaefsche dier, al hijgende op den gang,
En zweet, en zucht, en kucht; de beenen hem begeben,
Hij valt op beide knien, als 'bat hij: laet me leven!
En gigaecht heesch en schor; de drijvers stok is doof,
En tout ¹⁾ des ezels huit, en zwetst vast ²⁾ van 't geloof.
Hoe kan een Kristen hart dees tirannij verkroppen!
Ik raes van ongeduld. En zijn 'er dan geen stroppen
Voor gelt te krijgen, dat men 't quaet niet af en schaft?
En dat lantsdieverij tot noch blijft ongestraft?
Of is 'er niet een beul in 't gansche lant te vinden?
Men vont 'er eer wel drie ³⁾, toen bittre beulsgezinden . . .
En vraeght men wat ik zegh? dat zegh ik, en 't is waar:
Zijn twee noch niet genoeg, zoo neem 'er twalef paer.
Dus klaeght de galge, die lang ledigh heeft staen prieken;
Die lang geen kraeien 't oogh van groote dievelijken
Uitpikken zagh, en fel van raven wert begraeut,
Die heen en weër om aes uitvlogen heel benaeut.
Of nu een snoo Harpij ⁴⁾ dit averechs wou duien,
Dat tegens d' Overheën ick 't vollek op wil ruien,
Om tol en schot en lot te weigren aan den Heer,
Zoo lochen ick 't plat uit. Neen zeker, dat zij veer:
Gehoorzaamheit, die past een oprecht ingezeten;
Den Heer 't ontfangen weër rechtvaardigh uyt te meeten;

¹⁾ geeselt. ²⁾ ondertusschen. ³⁾ bij de onthoofding van Oldenbarneveld. ⁴⁾ monster uit de Grieksche mythologie.

Gelijk die Haegsche Bie ¹⁾ vereert is met dien lof,
 Dat zij noyt honigh zoogh uit ander lieden hof;
 Maer naer haer eigen beemt, op onbesproke bloemen,
 Om nektar vloogh, wiens geur oprechte tongen roemen.
 Waer yeder zoo van aert, wat zou men met der tijt.
 Het arrem ezelkijn al lasten maeken quijt!
 Hoe zou 't aenwassend juk ontwassen met de jaren?
 Wat wort 'er nu gespilt! wat zou men dan bespaeren!
 Men had, in tijt van noot, een schatkist sonder tal;
 Maer nu is 't Muisevreught ²⁾: de kat zit in de val.
 'k Heb, o doorluchtigh Hooft der Hollandsche poëten,
 Een kneppel onder een hoop hoenderen gesmeten:
 'k Heb wetens niemant in 't bijzonder aengerant,
 Misschien wie 'k trof ³⁾, tot nut van ons belegert lant:
 'k Heb aen uw vaders krans al mede een blat gevlochten
 En nog een ziel geroemt, wiens deugden elk verknochten.
 Dit nam zijn' oirsprong niet uit vleilusts ijdelheên,
 Der dichtren erfgebrek, maer uit een rijpe reên.
 Ick wenschte mijn kopij niet scheelde van het leven;
 Zoo zou als 't aenschijn u de schilder heeft gegeven,
 's Mans deughdige ommetrek hier zweven in de ziel,
 Die stant hiel ongebukt, toen 't dor gebeente viel.

1630

 OP HET OVERLIJDEN VAN C. P. HOOFT.

Klinckdicht.

Treck om 't Raedsheerlijck lijk geen' droeve toorenkloek:
 Het burgerlijck beklagh sal dese baer geleijen.
 De balling, weeu en wees beluijen hier met schreijen
 Hunn' waerd, haer' man, haar' vooghd; daer 't leven
 [uyt vertrock.

¹⁾ de Thesaurier-Generaal Joris de Bie. ²⁾ toespeling op Muijs van Holy, één der 24 rechters. ³⁾ misschien dat ik iemand trof!

Hangt aen de wand van 't Koor dien Burgemeestersrock,
Dien tabberdt, wijd van baet en staetsucht afgescheijen:
Dien Deeghlijckheid hem gingh so onbesproken breijen:
Hier aen heeft Eygebaet niet d' alderminste vlock.

Dat nu Amstelredam in 't roukleed valle aen 't huijlen,
Haer' segenrijcke beurs ontbeert een' haerer suijlen,
Haer raedhuijs een pijlaer, Hoe druckt ons dit verlies!

Doch troost u, rijke Stad! men sal u saligh noemen;
Als Room Fabricius' en Catoos deughd wil roemen,
Seg: Hooft dat was de man waer door mijn' glorie wies.
1626

OP DEN VADERMOORDT IN GROOT BRITTANJE.

Vermomde Lucifer ¹⁾ had, door zijn Parlement,
Den Heer het zwaert ontrukt, de Kerk en 't Hof geschent,
En dat gezalfde Hoofr, nae 't bloedigh t' zamenrotten,
Gekocht van Judas bloet ²⁾, den droessem van de Schotten,
Als hij de moortbijl klonk door 's Konings hals en kroon.
Zoo bout het helsche heir in 't Engelsch rijk zijn troon.
1649

PROTEKTEUR WEERWOLF.

Milford Isegrim, van den boozen Geest beseten,
Had den goeden Herder de keel afgebeten;
Nu wort hem de Kudde, die dus langh gingh doolen,
En den Stal met Schapen, en Bokken bevoolen;

¹⁾ Cromwell. ²⁾ de Schotten,

Hij bewaert de Vleischhal en Bijl met zijn Vleisch-
[houwers honden,
En hun Hoofden met Halsbanden als Rekels gebonden,
Hij mach de Schapen scheeren, villen en stroopen,
Lardeeren, braden, en met hun eigen Vet bedroopen.
Hij ontfangt, in spijt van Blinden en Sienden,
Kostuimen, en Schipgeldt, Vrijbuitgeldt, en tienden
Maer als hij uit zijn Bijbel begint te spreken,
Dan hoort men de Duivel de Passi preken:
Dan kan hij quijlen, en Verkenstranen huilen,
Bij heele plassen, daer Kokedrillen in schuilen.
Och, arme Gentelmans! beschreit uw oude sonden;
Nu wort u de Staert eerst te deegh opgebonden.
Gij bruide ¹⁾ Koningh Karel, zoo na, als veur:
Nu bruit u een Schrobber, een Protecteur,
1654

DE MONSTERS ONZER EEUWE.

Men hoeft om Monsters niet te reizen
Naer Afrika.
Europa broetze in haer paleizen,
Vol ongena.
De groote Moeder van Europe ²⁾
Vint schut noch scherm,
En sterreft balling, zonder hope
Verdrukt en arm.
Der Engelandren tongen lekken
Hun vaders strot,
En toonen 's Konings hoofd in 't bekken,
Om 't snoot genot.

¹⁾ kloppen, slaan. ²⁾ Maria de Medici, † 1642 te Keulen.

De wraek wil Ottoman niet borgen ¹⁾:
De moeder laet
Den Keizer, haren zoon, verworgen,
Uit blinden haet.
Oranje, in 't harnas opgezeten,
Rukt Holland in,
Op Amsterdam te helsch gebeten,
's Lants nootvrindin.
Hij wenscht zijn dol rappier te stooten
Door 't hart des landts.
Hoe heeft de deugt haer verf verschoten!
Waer is haer glans?
Verbeet oit wolf een lam verwoeder?
Waer baert de tijdt
Een zoon zoo boos, die zijne moeder
De borst afsnijt!
En Kandië, om zijn hondert steden
Van outs befaemt,
Verzinkt door 's Kristens trouloosheden,
Al t' onbeschaemt.
Het schreit, op 't uiterst strant geronnen:
O Christendom,
Gij hebt den Turk op mij geschonnen ²⁾
Met bus en trom.
't En zij een Engel mij versterke,
Ik zijg ter neer:
Gij brogt uw eer en schaemt ter kerke ³⁾.
Wat rest 'er meer?

1650.

¹⁾ sparen. ²⁾ aangehitst. ³⁾ in het graf; prijsgeven.

PRINCELIET.

Op de wijze van: Wilhelmus van Nassauwen.

(1625)

Frederick van Nassauwe
Ben ick, vroom Hollantsch bloet,
Mijn Vaderlant getrouwe
Met leven, lijf en goet:
Een Prince van Oranje,
Door wapenen vermaert:
Voor Oostenrijck noch Spanje
En ben ick niet vervaert.

's Lants rechten en vrijheden
Ick helpen zal in zwang;
In geen vereende steden
Gewetens felle dwangh
Of tyrannije lijn.
Ick wensch de goê gemeent
En trouwe borgherijen
Door liefd' te zien vereent.

Ik heb van kintsche daeghen
De vrijheit voorghestreên,
En 't harrenasch gedraeghen
Tot welvaert van 't gemeen:
Noch wil ick 't vendel zweien
Van Hollants fieren leeu,
En met Oranje meien ¹⁾
Bedecken wees en weeu.

¹⁾ meitakken.

Ons vijanden braveeren
In 't Westen en in 't Oost;
Maer in den naem des Heeren
Ben ick hun maght getroost.
Mijn vroomheit is gebleecken
Bij Nieupoort in den slag:
Dat hart leeft onbezweecken
In mij, gelijk het plagh.

Schept moedt dan, Heeren Staeten,
Uw Veltheer staet bereidt,
Die ruiters en soldaeten
Weêr naer de grenzen leit.
Wat schricktghe voor of achter?
't Lant heeft aen d'een zij' duin,
Aen d' andre zij' den wachter,
En Schutsheer van den tuin.

Zoo ik met zeghe keere,
En Spanje dwingh tot vrê,
Zinght Gode prijs en eere,
Die voor ons vesten strê.
Ick zie alreê na 't vechten
De maeghden mijn banier
Ontmoeten, die mij vlechten
Den lofkrans van laurier.

KLINCKDICHT OP FREDERICK HENRICK,
Prins van Oranje (1626.)

Noch leeft tot Hollants heil, de Wachter van den tuin,
Gebroken door en door met diepe waterplassen,
Met stroomen hier omheint, en daer met zijn moerassen,
En ginder met de zee, zich wentelende in duin.

De maen bezweem ¹⁾, besprengkelt van het nat,
 Van brein en bloet bespat,
 Verdooft van al 't gejammer en 't gekarm,
 „Erbarm, erbarm, erbarm.”
 Als Xerxes, zonder hart, uit Grieken vloot,
 Zoo viel Graef Jan in 't boot,
 Met Barbançon. 't Was „roei, eer alles blijf,
 Marije, bergh ons lijf.”
 Die roof bleef ons van schepen, volck en schut.
 Al d' arbeit was onnut.
 Leer, stoffer, leer, hoe snel een ooghenblick
 Veel jaeren smoort in 't slick;
 En ghij, die hier te lant 't gewisse plet
 En doemt uw eighe wet,
 En nijpt, en grijpt; zie toe, zie toe, zie toe:
 Rechtvaerdig is Godts roê.

ORANJE MAY-LIED

Op de wijze: Si c'est pour mon pucelage.

O hoe zaligh is 't te duicken ²⁾
 Onder den Oranjeboom;
 Bij een' kristalijnen stroom
 Gouden appelen te pluicken;
 En te ruicken geur en lucht
 Van die schoone Oranje vrucht.

Wil de blixem, haghel, donder
 Bloem en kruit en lover slaen;
 Duicken speelt; laet overgaen;

¹⁾ de slag had 's avonds plaats bij lichte maan. ²⁾ schuilen.

Mannen, duickt, en houdt u onder:
Onder dezen boom is 't stil;
't Weer magh ruischen, hoe het wil.

Wil de zon met hitte steecken,
Mannen, duickt hier in de schaeu.
Zijtghe dorstig, mat en flaeu;
Hier vloeit Peneus ¹⁾ met sijn beecken:
Hier zijn Tempe ¹⁾; hier is geur:
Hier is lessingh, hier is kleur.

Zijtghe schuw voor eenigh ondier,
Voor een adder of een slangh;
Weest voor geen fenijnen bangh:
Duickt in luwte voor de zon; hier,
Hier zijn alle beesten tam,
En de wolf gelijck een lam.

Maer indien Hollanders vraghen:
Waer van daelt dit vreedzaam lot?
Antwoord: waerlijck van een' Godt ²⁾,
Die in vrede schept behaghen;
Die op eenen oogenblick
Twist en tweedraght streckt tot schrick.

Dat's Prins Frederik, de vader
Van Prins Willem, kleene vorst,
Die noch lurckt aan 's voesters borst,
Uit een milde koesterader,
Melck, die zonder ongheval
Hollants Heilant queecken zal.

¹⁾ rivier in Thessalië; haar dal heet Tempe, vermaard om zijn schoonheid. ²⁾ Vgl. Virgilius Buc. Ecl. I. 6. Deus nobis haec otia fecit; een God (= Augustus) heeft ons die rust verschaft.

Laat ons twee autaren wijen,
Een den Vader, een den Zoon,
En met liefelijcken toon
Hunnen grooten naem belijen,
En hun Godtheën al verheught
Eer bewijzen voor dees deught,

Want wij zien ons gladde koeien
Onbeschroomt te weide gaen,
d' Uiers uitghespannen staen;
Die van room en boter vloeien.
Melckerbuur ziet nu zijn' lust,
Daer hij schrander Elskens kust.

Daer hij wentelt in de bloemen,
In het piepend klavergroen,
En zij weighert hem geen' zoen;
't Zal haer ziel doch niet verdoemen;
Want de zusters van de stê
Zoenen zelfs haer herders mê.

Daer hij met een dartel rietje,
Of een' dunnen stroyen halm,
Onder Elskens zoeten galm,
Lindeboomen, naer het lietje,
Met den top ten zangh gekeert,
Graegh en nijver luistren leert.

Waterlantsche melckboerinnen
Vlechten handen aen den rey,
Om te loven dezen Mey,
Die haer lockt en noodt tot minnen,
En Prins Frederik wordt lof
Toeghezongen naer het hof,

Onder 't zingen, onder 't speelen
Zit Mevrouw Emilia
En slaet beide Princen gā,
Die haer edel harte steelen;
En zij vint de Maytijdt schoon
In het midden van twee Goën.

1626

KINDERLIJK.

Konstantijntje, 't zaligh kijntje,
Cherubijntje, van om hoogh
d' IJdelheden, hier beneden,
Uitlacht met een lodderoogh. ¹⁾

Moeder, zeit hij, waerom schreit ghij?
Waerom greit ghij op mijn lijck?
Boven leef ik, boven zweef ick,
Engheltje van 't hemelrijk:

En ick blinck' er, en ick drinck' er
't Geen de schincker alles goets
Schenkt de zielen, die daar krielen,
Dertel van veel overvloets.

Leer dan reizen, met gepeizen ²⁾,
Naer palaizen ³⁾, uit het slick
Dezer werrelt, die zoo dwerrelt.
Eeuwigh gaet voor oogenblick,

¹⁾ vriendelijk stralend oog. ²⁾ met uw gedachten. ³⁾ de
paleizen des hemels.

UITVAERT VAN MIJN DOCHTERKE.

De felle Doot, die nu geen wit ¹⁾ magh zien
Verschoont de grijze liën,
Zij zit om hoogh, en mickt met haeren schickt
Op het onnozel wicht,
En lacht, wanneer in 't scheien
De droeve moeders schreien.
Zij zagh 'er een, dat wuft en onbestuurt,
De vreught was van de buurt,
En, vlugh te voet, in 't slinghertouwtje sprongh;
Of zoet Fiane ²⁾ zongh,
En huppelde in het reitje
Om 't lieve lodderaitje ³⁾;
Of dreef gevolgt van eenen wackren troep,
Den rinckelenden hoep
De straeten door: of schaterde op een schop;
Of speelde met de pop,
Het voorspel van de daeghen,
Die d' eerste vreught verjaeghen:
Of onderhiel met bickel en boncket
De kinderlijcke wet,
En rolde en greep op 't springhende elpenbeen
De beentjes van den steen;
En had dat zoete leven
Om geldt noch goet gegeven:
Maer wat gebeurt? Terwijl het zich vermaekt,
Zoo wort het hart geraekt,
Dat speelziek hart, van een scherven flits,
Te dootlijck en te bits.
De Doot quam op de lippen,

¹⁾ vreugde. ²⁾ oud liedje. ³⁾ vriendelijk lachend meisje.

En 't zieltje zelf gingh glippen,
 Toen stont, helaes! de jammerende schaer
 Met traenen om de baer,
 En kermde noch op 't lijck van haer gespeel,
 En wenschte lot en deel
 Te hebben met haer kaertje ¹⁾
 En doot te zijn als Saertje.
 De speelnoot vlocht, toen 't anders niet moght zijn,
 Een' krans van roosmarijn ²⁾,
 Ter liefde van haer beste kameraet.
 O krancke troost! Wat baet
 De groene en goude lover?
 Die staetsie gaat haest ³⁾ over.

UITVAERT VAN MARIA VAN DEN VONDEL.

Insuetum miratur limen Olympi ⁴⁾.

Wanneer dit tijtlijck leven endt,
 Begint het endelooze leven,
 Bij Godt en engelen bekent,
 En zaligen alleen gegeven.
 Daer zit de Godtheit op den troon,
 In 't middenpunt van alle ronden ⁵⁾,
 Dat overal, en eenigh schoon,
 Noit zijnen omvang heeft gevonden.
 Dit treckt alle oogen naer zich toe,
 Als d' eerste zon van alle zonnen,
 De bron van 't licht, noit stralens moê,
 Van geene schaduwen verwonnen.

¹⁾ vriendinnetje. ²⁾ lijkkranen, van roosmarijn, met gouden en groene loovertjes doorvlochten. ³⁾ spoedig. ⁴⁾ „bewondert den onbekenden drempel van den Olympus” (Virg.). ⁵⁾ sferen.

Wat goet zich in 't geschapen spreit
Bij sprengkelen, is hier volkomen
In schoonheit, maght, en heerlijkheit,
Een zee, de springaër aller stroomen.

Wat herquam van het enckel Een
Doolt, als in ballingschap verschoven,
Vint geene rustplaets hier beneën,
En zoekt het vaderlant daer boven.

Zoo waelt de lely ¹⁾ van 't kompas,
Die met den zeilsteen wert bestreecken,
Rondom, en zoekt de starlichte as ²⁾,
Haer wit, waer van zij was versteecken.

Maria steegh met haer gemoedt,
Van werreltsche ydelheên gescheiden
En los, naer dit volkomen goet,
Waer toe d' elenden 't hart bereiden.

Twée vleugels, ootmoet en gedult,
Verhieven haer uit aertsche dampen,
Daer 't eeuwich Een 't gebrek vervult,
En vleesch en geest niet langer kampen.

Haer leste stem en aëm was Godt,
De troost der aengevochte harten,
Het beste deel, en hooghste lot,
Zoo voerze heene uit alle smarten.

— — — — —

¹⁾ draait de naald. ²⁾ de Noordpool, beschenen door de poolster.

VERSTROOSTINGE AEN GEERAERT VOSSIUS,
Kanonik te Kantelberg ¹⁾, over zijn soon Dionys.

Wat treurtge, hooghgeleerde Vos,
En fronst het voorhoofd van verdriet?
Benij uw soon den hemel niet.
De hemel treckt: ay, laet hem los.

Ay staek dees ydle tranen wat,
En offer, welgetroost en blij,
Den allerbesten Vader vrij
Het puik uwen aertschen schat.

Men klaeght, indien de kiele strant,
Maer niet, wanneerse rijck gelaên,
Uijt den verbolgen Oceaen,
In een behoude haven lant.

Men klaeght, indien de balsem stort,
Om 't spillen van den dieren reuk:
Maer niet, soo 't glas bekooft een breuck,
Als 't edel nat geborgen wort.

Hij schut vergeefs sich selven moê,
Wie schutten wil den stercken vliet,
Die van een steyle rotse schiet,
Naer eenen ruymen boesem toe.

Soo draeijt de weereltkloot; het sij
De vader 't liefste kint beweent;
Of 't kint op vaders lichaem steent,
De Doot slaet huys noch deur voorbij.

¹⁾ Canterbury.

HUYGENS.

(1596—1687).

SCHEEPSPRAET, TEN OVERLIJDEN VAN
PRINS MAURITS VAN ORANGE.

Mouringh, die de vrije Schepen
Van de seven-lantsche buert
Veertigh jaren, onbegrepen ¹⁾,
Onbekropen ²⁾, heeft gestuert,
Mouringh, die se door de baren
Van soo menigh tegen-tij
Voor de wind heeft leeren vaeren,
Al en was 't maer wind op zij, —

Mouringh, Schipper sonder weergaê,
Die sijn' onverwinlickheit,
Waer de Sonn op, waer ze neêr ga,
T' aller ooren heeft gepreit ³⁾,
Mouringh, die de Zee te nauw hiel
Voor sijn seilen en sijn want,
Die de vogelen te gauw viel,
Al beseilden hij maer 't sand ⁴⁾:

Mouringh was te koy ekropen,
En den endeloose slaep
Had sijn wacker oogh beslopen
En hem, Leeuw, gemaect tot Schaep.

¹⁾ onberispelijk. ²⁾ zonder dat men hem kon bekruijen;
waakzaam. ³⁾ verkondigd. ⁴⁾ in den zeilwagen van Simon
Stevin.

Reeërs en Matroosen riepen:
„Och! de groote Schipper, och!
Wat sou 't schaën, of wij al sliepen,
Waeckte schipper Mouringh noch!”

„Schipper Mouringh, maer je leghter,
Maer je leghter plat evelt,
Stout verweerer, trots bevechter,
Bey te Zeewort en te Veld.
Kijck, de takels en de touwen
En de vlaggen en het schut
Staen en pruylen in den rouw, en
Altemalen in den dut!”

„Dutten?” sprack moy Heintge, „dutten?”
Stille, Maets! een toontje min!
Dutten? wacht, dat most ik schutten,
Bin ick anders ¹⁾, dien ik bin.
'k Hebb' te langh om Noord en Zuijen
Bij den Baes te Roer estaen,
'k Hebb' te veul gesnor van buyen
Over deuse muts sien gaen.”

'k Selt hun lichtelijck soo klaren,
Dat ick vlaggen, schut en touw
En de maets, die met me varen,
Vrijen sel van dut en rouw.
Reeërs (jouwerliefde ²⁾) mien ick,
Die van vers ³⁾ op 't kusse vicht),
Wiljer an? kedaer! jou dien ick,
Jou allienich, bij dit licht” ⁴⁾.

¹⁾ ten minste. ²⁾ ulieden. ³⁾ uit de vegte. ⁴⁾ zoo lang
als ik leef? Zoo waar de zon schijnt?

CONSTANTIJN HUYGENS

Prent van Lucas Vorsterman naar een teekening van Jan Lievensz.

„Weeran!“ riepen de Matroosen,
 „’t Is een man, oft Mouringh waer!“
 En de Reeërs, die hem koosen:
 „Weeran, ’t is de jonge Vaër!“
 Heintge peurde¹⁾ strack an ’t stuur en
 Haelde ’t ancker uyt den grond:
 ’t Scheepje ginck door ’t Zee-sop schueren,
 Offer Mouringh noch an stond.

1625

BATAVA TEMPE, ’T VOORHOUT
 VAN ’S GRAVENHAGE.
 (1621)

’t Sonnen-rad begint te stooten
 Teghen ’t Noorder-kreeften-heck
 En die kromme krauwel-pooten
 Slepen ’t naer den Leeuwen-neck: ²⁾
 Daer mé gaen de daeghjens krimpen
 Die men langer hoopt als heit;
 Hey! wat ’s al de Werelds glimpen
 Min als tegenwoordigheit! ³⁾

Daer mé ijdel en uw’ schauwen,
 Haeghs-Voorhoutsche Joffrou-rack ⁴⁾,
 Daer mé gaet uw’ groente graeuwen,
 Monick-tuyntje ⁵⁾, Blader-dack;
 Daer mé naeckt uw jaerigh sterven,
 Linde-toppen, weeldrigh hout,
 En dat nootelick ⁶⁾ verderven,
 Als ghij weder groenen soudt.

¹⁾ stapte. ²⁾ het is ongeveer 21 Juli. ³⁾ wat is de schittering der wereld minder, als ze werkelijkheid geworden is. ⁴⁾ rij; dus: lindenrij. ⁵⁾ het Voorhout was vroeger de tuin van een oud klooster. ⁶⁾ noodzakelijk.

Sterven? neen: noch sult ghij leven.
't Zij de Somer blaectt of swicht;
't Leven sal u niet begeven
Isser leven in mijn Dicht:
Koude mach ons oogh berooven
Van uw soete lommer-loov;
Maer ons' oore te verdooven
Sluyt ick buyten Jaeren roov.

Als uw' tacken sullen duycken
Onder 't vlockigh Winter-meel,
En uw' bladerloose struycken
Proncken met den blooten steel,
Dan sal noch uw bloessem bloeyen,
(Lustich, Vrijsters een en acht ¹⁾),
Helpt mijn stramme Rijm aen 't vloeyen)
In den Hageners gedacht.

Dan sal noch een grijse Dutter
Met de schenen voor de vlam,
Met de tanden in de butter,
In den beulingh, in de ham,
In de Nieuwe-jaersche weggen,
t' Mijner eeren spreken, Maer ²⁾),
Maer, hoe kent die Vrijer seggen,
't Gaet al offet Seumer waer!

Vreemdelingen, die de bochten
Van 't gebulte ³⁾ Wereld-pad,
Onder allerhande lochten,
Over 't drooge, door het nat,

¹⁾ de 9 Muzen. ²⁾ Wel, wel! ³⁾ hobbelig.

Hebt begaen, berolt, bevaeren,
 Hebt uw ijver-vijer gekoelt
 Tot hier onder in de baeren
 Daer' de Son haer peerden spoelt;

Komt, laet uw' gedachten deisen
 Daer het lichaem eertijds was,
 Laet uw' sinnen over-reisen
 Al des ronden bodems plas;
 Niet en haeck ick meer te hooren
 Dan soo schoonen Tempes naem,
 Komt u ergens een te voeren,
 Die mijn Linde-lij beschaem'.

Dunkt u dat het zij te vinden
 In de groote Papen-stadt ¹⁾, ROMA.
 Daer de Vagevyers gesinden
 Van een mensch een heiligh Vat ²⁾,
 Van een Visscher ³⁾, knecht der knechten ⁴⁾,
 Maecken een almachtig man,
 Die der Keiseren Recht rechten,
 En op Kroonen treden kan?

Neen, och armen! woeste mueren,
 Schaduw' van uw' ouden glans,
 Eertijds hoofd van uw' gebueren,
 Nu nauw bloem van haeren krans;
 Gaet uw' schoonheit elders paeren ⁵⁾,
 t' Onsent geldt sij weinigh meer,
 Al uw luyster zijn uw' jaeren,
 En uw schimmel al uw' eer.

¹⁾ priesterstad. ²⁾ bijbelsche benaming voor den mensch.
³⁾ de pausen zijn de opvolgers van Petrus, die visscher was.
⁴⁾ Gregorius de Groote noemde zich uit nederigheid: knecht
 der knechten Gods. ⁵⁾ een gelijke zoeken van uw schoonheid.

Is het mogelick te soecken
 In het prachtige moras, VENETIA.
 Daer Antenor ¹⁾ quam besoecken ²⁾
 Wat het ballingh-leven was?
 Neen, bedompte water-dallen,
 Marmer-kaden, weeldrigh slijck,
 'k Vind in allen niet met allen
 Dat mijn Linde-laen gelijk'.

Sal ick dan te rugge rijen
 Naer de Fransche Scepter-stadt, PARIS.
 Naer de trotsche Pannerijen ³⁾,
 En soo menigh spitse ⁴⁾ pad,
 Eertijds moedigh ⁵⁾ op de schreden,
 Grooten *Henrick*, van uw' voet,
 Eer hem *Clotho* ⁶⁾ dede treden
 Daer het al in treden moet?

Sal ick 't weder Noordwaert wenden
 Naer het blancke Britten-land, LONDON.
 En mijn overdencking senden
 Naer de rijke Teemse-Strand:
 Sal ick daer, als op-getogen,
 Staen aenschouwen 't lange rack ⁷⁾
 Van de vier en veerthien bogen ⁸⁾
 Met haer' fellen water-smack?

Sal ick 't eindelick noch strijcken,
 Schelde-diepten, Aen uw' werf, ⁹⁾ ANTWERPEN.
 Die ick allen vergelijcken,
 Ja voor allen stellen derf?

¹⁾ Trojaansche vluchteling. ²⁾ ondervinden. ³⁾ Tuilleries (H); ⁴⁾ ? ⁵⁾ trotsch. ⁶⁾ één der 3 schikgodinnen.
⁷⁾ rij (zie blz. 125 noot 4). ⁸⁾ de 18 bogen der London-Bridge.
⁹⁾ Huygens' verklaring van den naam der stad.

Of en soudt ghij 't niet verdragen
 Averechte ¹⁾ Masten-woud, AMSTERDAM.
 Wonder-weelde van ons' dagen,
 Veen vol steenen, sack vol goud?

Wel, ik lov' u alle t' samen,
 Swijge wat een yeder feilt,
 Roem uw' eere, vier uw' namen;
 Maer waerom soo wijd verseilt,
 Moet ick wederom vervallen
 Op mijn' eerst bedorven smaek ²⁾;
 Noch en vind ick niet in allen
 Dat mijn' Linde-laen genaek'.

.

Sulcker tacken, sulcker blā'eren,
 Sulcker stammen, soo ghela'en
 Vind ick twee-mael twintigh paeren
 Over eene lenghde staen.
 Knoot nu all' uw' Marmer-bogen,
 Roomen, in een' Regel-rij,
 Noch en sal ick niet gedoogen ³⁾
 Dat het sulck' en rije zij.

Laet ick dan mijn ooge weiden
 Over d' een of d' ander kant,
 'k Vinder altijd-groene weiden,
 Met gestichten ⁴⁾ om-geplant;
 Yemand sal mij konnen thoonen
 Of meer huysen, of meer houts,
 Maer waer sagh men oyt bewoonen
 Soo veel Stads, in soo veel wouds?

¹⁾ omgekeerd. ²⁾ als ik toch weer moet terugkeeren
 op mijn van jongs af verwende smaak. ³⁾ toestemmen.
⁴⁾ gebouwen.

De dichter wendt zich tot een dier gebouwen, de Klooster-kerk, en juicht dat van hier de overwinning der Contra-Remonstranten begon. Zijn uitlatingen over de Remonstranten (ketter, scheurmakers) zijn hatelijk. Ten slotte keert hij tot de linden terug, wier roem hij in de vier jaargetijden bezingen wil.

LENTE.

Wat en komt mij niet te vooren
In 't herdenken van den Tijd,
Die ghij, even als herboren,
In uw kindsche stonden zijt;
In de drij-mael dertigh daghen
Als des hemels Kandelaer
Over 't Bockgien wordt gedragen
Naer den Stier en 't Kinder-paer ¹⁾;

Als de Locht begint te lauwen,
d' Aerde opent schreef bij schreef,
't Weeldrigh Vee begint te kauwen
Daer het Schuytjen onlanghs dreef?
'k Sie uw' bolle botgiens bersten,
'k Siese baren elck haer blad,
Als een vruchtjen dat haer persten
Doe 't in 's moeders darmen sat:

'k Sie die onlanghs doove ²⁾ struycken
En soo menig' schraelen tack,
In een oogenblick ontluycken,
Weinigh min als onder dack ³⁾:

¹⁾ in de lente staat de zon achtereenvolgens in het teken van den Ram, den Stier en de Tweelingen. ²⁾ dof, gevoelloos. ³⁾ bijna even snel als of ze in een broeikas gekweekt waren? zoodat we bijna onder een dak van bladeren loopen?

Onbegrijpelijk vermogen
 (Spreek ick dan den Hemel aen)
 Hoe veel meer besien ons' oogen
 Dan ons' hersenen verstaen!

Maer oock daelen mijn' gepeinsen
 Somtjids uyt de locht in 't slijck:
 (Wie kan heel den mensch ont-veinsen
 Dat hij nergens uyt en kijk'?)
 Nieuwe spruytjens van der aerde,
 Heb ick menighmael geseit,
 Hoe veel hooger is uw' waerde
 In uw jonge weinigheid.

.

Hebben niet de jonge jaeren
 Die ick van den hemel houw'
 Menigh haestigh paer sien paeren
 Met een 's anderdaeghs berouw?
 Waer uyt moght de wortel spruyten
 Die het mis-genoegen gaf?
 't Vonnis kan sijn selven uyten ¹⁾
 't Jonge lieve nieu was af.

Jonge, lieve, nieuwe blaertjens,
 Schepseltjens van eenen nacht,
 All' uw' aertjens, all' uw' haertjens
 Zijn ons nu in eer en acht;
 Maer hoe milder ghij uw' tacken
 Met uw' breeder groente vult,
 Hoe uw' eere meer sal sacken,
 Hoe ghij minder gelden sult.

¹⁾ in de vraag ligt het antwoord (vonnis) opgesloten.

SOMER.

.
 Wie wil nu het Bedde ruymen
 En het klamme peuluw sweet,
 Wie wil met mij uyt de pluymen
 Daer ik hem te leiden weet?
 Op, mijn' Hagaraers, mijn' Vrinden,
 Dit 's te lang'en Somer-nacht;
 Beter buyten in de Linden
 Naer den dageraad gewacht.

Morgen-stond.

Hier is alle Dier ontslaepen,
 Hier is 't Kreckeltjen aen 't gaen,
 Hier begint de Spreeuw te gaepen,
 Hier is 't Quackeltjen aen 't slaen,
 Hier de Nachtegael aen 't neuren,
 Hier de Distel-vinck in swangh, ¹⁾
 Hier de Tortel-duyf aen 't treuren,
 Hier de Lijster aen den sangh,

 Hier is Kauw en Kraey aen 't reppen,
 Hier de Reiger in de lucht,
 Hier den Oyevaer aen 't kleppen,
 Hier de Swaluw in de vlucht;

 Kan u 't hooren niet betrecken, ²⁾
 Gunt het ooge sijn vermaeck;
 Siet de Dagh-bodinn ³⁾ haer reken,
 Recht al schoot sij uijt den vaeck:

 Komt, en helpt mij opwaerts kijcken
 Langhs der Linde-toppen Goud,

¹⁾ aan den gang. ²⁾ aanlokken. ³⁾ Aurora, de dageraad.

Daer sij 't nat gaet overstrijcken,
 Dat haer Broeder stracks ontdouwt,
 Hij als Bruydegom ¹⁾ behangen
 Met cieraeten over hoop,
 Hij als Prince vol verlangen
 Na de voor-eer ²⁾ van den loop.

Op, gesellen naer de Linden,
 Op, mijn' mackers, op mijn' mans,
 Die hem reedst te veld' sal vinden
 Spaer ick noch een' buytens kans:
 Laet ons ooge soo wat weiden,
 Misselick waer bij de straet,
 Deur, of Venster, of van beiden
 Hier of ginder open gaet:

Sulck een' Venster moght' er klappen,
 Sulck een Deurtje moght het zijn,
 Sonder yemand te besnappen,
 't Waer een tweede Sonne-schijn:
 Hemel, laet u niet mishagen,
 Voert ghij schooner lichten twee
 Die der dusend met hun dragen,
 Hier beneden isser mé ³⁾.

Sulck een' Venster moght' er luycken,
 Sulck een Deurtje gapen weer,
 't Waer wel voor een baeck te bruycken
 In het klippich Minnen-meer;
 Kostelicker minnen-balsem
 Quam daer nemmermeer in 't licht,
 Dan getempert ⁵⁾ met den alssem
 Van een nuchteren gesicht.

HAEC OMNIA NOSSE SALUS
 ADOLESCENTIBUS ⁴⁾.

¹⁾ Psalm XIX vs. 6 (H.); ²⁾ eer, die men vóór anderen heeft; hooge eer. ³⁾ zijn er ook. ⁴⁾ dit alles te weten is heilzaam voor jongelieden (H.) ⁵⁾ aangemengd.

's Morgens raeckt men aen de waerheit
 Wat het Meisken voor gestel ¹⁾,
 Wat voor haer, en ofs' oock haer heit,
 Wat gedaente, vleesch of vel:
 's Morgens, eer de lippen kleven,
 Een de plaester ²⁾ staet te pronk,
 Eer de poeyer-doosen geven
 Dat den Hemel noyt en schonk;

Eer de Lobben ³⁾, eer de Bouwen ⁴⁾,
 Eer de Kragen, eer de Kant,
 Eer de Wiecken ⁵⁾, eer de Mouwen,
 Eer de Ketingh, eer de Want,
 Eer de Boorden ⁶⁾, eer de Banden ⁶⁾,
 Eer de Reepen ⁶⁾, eer de Rock,
 Eer de Moffel ⁷⁾ eer de Randen ⁸⁾,
 Eer de Vlechten, eer de Lock,

Eer de Tippen ⁹⁾, eer de Knoppen ¹⁰⁾,
 Eer de steenen, eer de Veer,
 Eer de Wrongen ¹¹⁾, eer de Doppen ¹²⁾,
 Eer de Peerel, eer de Speer ¹³⁾,
 Eer de Tuyten ¹⁴⁾, eer de Quicken ¹⁵⁾,
 Eer de Krullen, eer de bras ¹⁶⁾,
 Eer de Linten, eer de Stricken
 Geven datter noyt en was.

¹⁾ gestalte. ²⁾ mouches. ³⁾ geplooid kant om de hand of om den hals; ⁴⁾ wijde, geplooid rok. ⁵⁾ loshangende bovenmouwen. ⁶⁾ galons. ⁷⁾ handmofje. ⁸⁾ armbanden. ⁹⁾ los op het voorhoofd liggend uitsteeksel van de muts (vgl. Staring. Jaromir gewroken, vs. 69: timp); ¹⁰⁾ oorknoppen; ¹¹⁾ opgerolde vlecht. ¹²⁾ knospeld. ¹³⁾ haarspeld. ¹⁴⁾ (valsche) vlechten. ¹⁵⁾ linten. ¹⁶⁾ de heele rommel.

Ginder salder een' staen geeuwen,
 Herwaert staeter een' en niest,
 Beid' behangen als de Leeuwen ¹⁾
 Die men voor de schoonste kiest,
 Beid' bedot ²⁾, bedoeckt, befommelt,
 Beid' de mutsen over 't oogh,
 Beid' besweet, begroeyt, begrommelt,
 Beide. Zedigh; niet te hoogh ³⁾.

Siet mijn' Vrijers, siet mijn' quanten,
 Siet mijn hersseloose maets;
 Dit zijn menighmaal de Danten ⁴⁾
 Die u kosten soo veel praets,
 Soo veel pronckens, soo veel cierens,
 Soo veel vleyens, soo veel doens,
 Soo veel eerens, soo veel vierens,
 Soo veel strijckens, soo veel schoens.

Oh! wat rijsen mij de haeren
 In 't bedenken van den dagh,
 Als 'er twee te bedde gaeren
 Daer noyt Hij de Sij en sagh;
 Daer een slechtaert ⁵⁾ is bevangen
 Met de Veeren voor de Huyt,
 Met de Verwen voor de Wangen,
 Met de Kleeren voor de Bruyd.

.
 Middagh.

Maar de Vroegh-tijd is verloopen
 Naer ik 't aen mijn praeten peil,
 En de Sonne schier verkropen
 Op den kant van 't Zuyder-steil;

¹⁾ met de haren wild om 't hoofd. ²⁾ met slordige lappen bedekt. ³⁾ genoeg, laat ik er niet meer van zeggen. ⁴⁾ dametjes. ⁵⁾ onnoozele hals.

Daer begint de straet te legen
 Van haer morgestonds-gewoel,
 Daer ontvolckeren de wegen,
 Daer is alle man in 't koel.

Mij en sult ghij niet verjagen
 Felle Straelder van om hoogh,
 Snelle Meter van ons' dagen,
 Jaeren-passer, Rond-om-oogh,
 Dampen-trecker, Somer-brenger,
 Dagh-verlenger, Vruchten-baet,
 Beesten-bijter ¹⁾, Vel-versengher,
 Blond-bederver, Joffer-haet.

Wolcken-drijver, Nacht-verjager,
 Maen-verrasser, Sterren-dief,
 Schaduw-splijter ²⁾, Fackel-drager,
 Dief-beklapper, Bril-gerief,
 Linnen-bleicker, Tuyten-kroller ³⁾,
 Al-bekijcker, Nummer ⁴⁾-blind;
 Stof-beroerder, Hemel-roller,
 Morge-wecker, Reiser-vrind:

Laet uw' vlammen elders blaecken,
 Over 't onbeboomde vlack;
 Mij en sullen sij niet naecken
 Door 't gesloten Linden-dack;
 Hier beroep ⁵⁾ ick 't bitste bijten
 Van uw' meer als dollen hond ⁶⁾;
 Maer hij souw' zijn tanden slijten
 Eer hij mij te vatten vond'.

¹⁾ omdat de zonnewarmte de honden dol maakt. ²⁾ schaduw = duisternis; als de zon rijst, wordt de duisternis gespleten. ³⁾ die de haren krult. ⁴⁾ nimmer. ⁵⁾ uitdagen ⁶⁾ in de „Hondsdagen“, als de zon feller („bits“) bijt dan een dolle hond.

Jae vergadert all' de Dampen
 Daer het vochtigh Veen af sweet,
 Laetse t' samen neder plompen
 In een dichte droppel-speet ¹⁾,
 Noch en ben ick niet verlegen,
 Noch en schrick ick niet voor 't nat,
 Koel in hitte, droogh in regen,
 Sit men onder 't Linden-blad.

Avond-stond.

Dauw en doncker zijn aen 't sacken,
 Son en Hoenderen te koy,
 Alle gevels, alle tacken,
 Alle Meisjens even moy,
 Alle kaeckjens even bloosigh,
 Alle ooghjens even gauw,
 Alle lipjens even roosigh,
 Alle mondtjens even nauw.

Menigh Sletgien ongevavent ²⁾,
 Menigh onbesneden Sloor ³⁾
 Sal bekennen dat den Avend
 Decksel is van alle goor;
 Datse met dien slimmen ⁴⁾ gevel,
 Met dat maffe snot-verlaet ⁵⁾,
 Met dien spitschen sneppe-snevel ⁶⁾
 's Avonds op haer schoonste staet.

Maer om lack bij lack ⁷⁾ te stellen,
 Menigh Kalver-jonge maet,
 Menigh knechjen soud' ick tellen
 Dat den Avond niet en haet;

¹⁾ spat. ²⁾ haveloos, slordig. ³⁾ onbehouwen wicht. ⁴⁾ scheef.
⁵⁾ goot, riool. ⁶⁾ snippensnavel. ⁷⁾ gebrek.

Dat de duysterheit doet breken
Door het bloode schaem-verschiet ¹⁾,
Dat den doncker meer doet spreken,
Dan het licht hem denken liet.

Hier uyt groeyt het jeughdigh krielen
Nae der Linden-duysterheit,
Hier uyt kittelen de hielen
Met als 't Klockje, Negen, seit;
Hier uyt is het niet te houwen
Al wat op het vrijen staet,
Hier uyt moeten Broeck en Bouwen
Met de Vleer-muys op de straet.

Linde-blaedjens, luyster-vincken
Van soo menig' apen-klucht,
Van soo menigh traen-verdrincken,
Van soo menig' sotten sucht,
Helpt mij tuygen wat een karmen,
Wat een stommelend gelaet ²⁾,
Wat een blindelingh om-armen
Onder u niet om en gaet.

Tryntgie, sey daer lestmael eenen,
Bij mijn eer, ick hebje lief,
Van de kruyn af tot de teenen
Staen ick onder you belief;
Laet me draeven, doet me loopen,
Heet me stappen as een' Tel,
Doet me schencken, hiet me koopen,
Siet wat ickje weyg're sel.

¹⁾ „door den scheidsmuur der bloode schaamte.” ²⁾ gedoe

Dirckgien (hoord ick strack een' ander)
Sel 't dan nummer wese, kind?
Smackje staegh een oogh op Sander,
En mijn' woordgies in de wind?
Staet sijn mutsje soo veul trotser,
Soo veul vlugger als het mijn,
Hanght mijn rockje soo veul schotser,
Soo veul loomer als het sijn?

Weer een ander van ter zijen;
Nouw, men Troosgie, stoor je niet,
Liever as ick Griet souw vrijen,
Liever as ick you verliet,
Lagh ick levendigh bedolven
Daer ick jegenwoordigh ¹⁾ treê,
Liever in de groene golven
Van de Schevelinger zee.

Weer een ander. Wel, Agnietgie,
Wel, men hartje, wel, men longh,
Hoe beviel je 't leste liedje
Dat ick gister avond songh?
Heer! wat stond ick nat bedropen
Voor je deurtgien in dat weer,
Daer jij dichgies laeght ekropen
In de lodderlicke ²⁾ Veer.

Noch een ander, op een banckje:
Wel eseyt, mijn' soete Moer;
Jouwenhalven, ick bedanckje,
Maer hoe ist met Vaer en Moer?

¹⁾ nu op dit oogenblik. ²⁾ warm en zacht.

Wat! se mochte soo langh grollen,
 'k Sou ons raeye met ons twee
 Op een wagentje t' ontrollen
 Al dit moeyelicke ¹⁾, Neen.

Weer een ander aen een Boompje:
 Dat's nouw al men Moertjes goed;
 Maer dan heb ick noch een Oompje,
 O wat ist en rijcken bloet!
 Met sen bogert, met sen weuningh,
 Met sen Koren, met sen Ooft;
 Claer, je Vrijer is en Keuningh
 Al dit hanght hem boven 't hoofd.

Noch een ander van 't gebroedsel
 Dat of Pen, of Degen voer':
 Mijn soulas ²⁾ mijn vreughden-voedsel,
 Ah! quitteert U. E. la Cour?
 Sult ghij eewigh absenteeren?
 ('k Schat de Meid naer Leiden voer)
 Wilt mijn flames ³⁾ obligeren ⁴⁾
 Met een expedit retour ⁵⁾.

En noch een van sulcke Veeren:
 Wel bizearre ⁶⁾ van humeur,
 Sult ghij my sans fin traineren ⁷⁾
 Met ideën van faveur ⁸⁾?
 Neen, revesche ⁹⁾, neen volage ¹⁰⁾,
 Dus en magh 't niet langer zijn;
 Mespriseert ¹¹⁾ ghij mijn servage ¹²⁾,
 Aussi fayje ton desdain ¹³⁾.

¹⁾ vervelend. ²⁾ troost. ³⁾ vlammen, liefde. ⁴⁾ verplichten.
⁵⁾ spoedige terugkeer. ⁶⁾ grillig. ⁷⁾ eindeloos aan het lijntje
 houden. ⁸⁾ met schijn van gunst. ⁹⁾ preutsch. ¹⁰⁾ wispel-
 turig. ¹¹⁾ verachten. ¹²⁾ hulde. ¹³⁾ dat zelfde doe ik met
 uw minachting.

Dese zijn de soete vruchten
Van de vrije Vrijdoms vreughd ¹⁾;
Deze zijn de puyck-genuchten
Van een' ongebonden jeughd:
Al dit wonderlich vertellen
Volgh ick met een vrolick oor,
En wie souder derven stellen
't Selver seggen voor 't gehoor?

Hierna noemt H. anderen op, die hij wel eens in
't Voorhout heeft zien wandelen, den verjaagden
Winterkoning, Frederik V van de Paltz en Bohemen,
en diens gemalin Elizabeth, en vooral de

. . . . Getrouwe Leeuwen-hoeders

Spangiens uyterste gevaer,

Oud' en Jonger *Nassau*-broeders,

Onverwinnelicke Paer,

wien echter beter een dak van laurieren, dan van
lindebladeren past.

HERFST. Alle uiterlijke schoon is kort van duur.
Het groen der linden keert de volgende lente terug,
maar de schoonheid van de meisjes is „buyten hoop
van wederkeer.” WINTER. De bladeren zijn afgevallen,
de takken grauw en vaal, toch blijft de dichter van
zijn Voorhout houden, omdat hij zijn stad en zijn
land lief heeft. Alleen het Hemelsche Vaderland gaat
daar boven; op 't eeuwige moet men dan ook steeds
het oog gericht houden.

¹⁾ de vreugde van nog niet gebonden te zijn door liefde of
huwelijk.

Uit: HOFWIJCK (1653).

Besitt ick mij alleen,
 Geheel en onverdeelt, en word ick moe getre'en
 En molewijs gestapt in 't rond, in 't langh, in 't kruys-pad;
 Of seght mij natt of kouw, 't waer oorbaer ¹⁾ dat ick
 [t huys trad;

Ick tree wel in vier tre'en en in vier huysen t' huis:
 Vier huyskens overhoecks, en elck een' groene kluys,
 Daer in sich kluysenaers gekluystert konden wenschen,
 Belocken mij om 't seerst, en spreken schier als Menschen.
 Komt, roept 'er een, tot mij, en 't andere, tot mij,
 't Zij dat het deses tael, of ghenes Echo zij:
 En ick hangh tusschen vier, als Mahomet sijn' beenen ²⁾
 In 't even stae'gh geweld van vier versierde ³⁾ steenen.
 In 't einde deel ick 't scheel, en vraege Sonn en Wind,
 Waer ick best sitten sal gedoken en geblindt ⁴⁾,
 Geblindt ⁵⁾ en ongesien; meest winnen 't twee van
 [vieren,

Die neffens 't groote spoor mijn Hofwijckjen verçieren,
 En doen den Vreemdelingh in 't rijden en in 't gaen,
 Uytroepen, 't Is daer moy, en 't staat er mij wel aen.
 Daer schuylick in de Klimm' en in de Memme-bloemen ⁶⁾;
 Daer hoor ick mij met lust dan prijsen, dan verdoemen;
 Daar duyck ick achter mij, gelijk de Schilder ⁷⁾ sat,
 Die achter 't Tafereel der Kijckers dit en dat ⁸⁾
 Beluysterd' en beloegh; daer ligh ick, als gestorven,
 En hoor, als naer mijn dood: „Wat is daer gronds
 [bedorven,

¹⁾ nuttig. ²⁾ gebeente. Men geloofde, dat M.'s lijk door vier zeilsteenen opgetrokken werd om een verrijzenis na te bootsen. ³⁾ verzonnen. ⁴⁾ gedoken tegen den wind en geblind (door blinden beschut) tegen de zon. ⁵⁾ niet kunnende zien (wsp.) ⁶⁾ kamperfoelle. ⁷⁾ Apelles. ⁸⁾ op- en aanmerkingen.

„En klaere kley gespilt, om overdaed van lust ¹⁾.
 „Daer hoor ick tegen aen, Wel zij hem, waer hij rust,
 „Den Planter, die den poel van eertijds wilde weyen
 „Verçierde met de pluym van altijs groene meyen ²⁾,
 „En dorst een hoeckjen erfs besteden aen sijn vreughd.
 „En keurde matelick verquisten voor een' deughd,
 „En docht, het Goud en was in 't water niet geworpen,
 „Dat streckte voor vermaeck van hem, en Stadt, en
 [Dorpen.”

Daer hoor ick, wat noch meer? of wat en hoor
 [ick niet?

Den Kermis-boer sijn geld, den Vrijer sijn verdriet
 Beweenen aen de Meid, die niet en schijnt te hooren.
 Moy Meisjen, siet rondom, de Boomen hebben ooren:
 Ick hebb het Voorburghs-bier sien sien sieden in uw' borst,
 En over ³⁾ 't Minne-vier een' and'ren nieuwen dorst
 Onsteken in uw hert, ick hebb u Kees sien douwen,
 Sien foolen ⁴⁾ mond aan mond, ick hebb den besten
 [Bouwen,

Den nieuwen Schorteldoek sien wringen tot een slett ⁵⁾,
 En hebje 't Klaes verboon, Kees hebje 't niet belett.
 „Trijn, seid' hij, trouwe ⁶⁾, Trijn, wat heit het te beduyen ⁷⁾?
 „De kolen aen den haerd, de Middagh-Son in 't Zuijen
 „Zijn koeler dan de Sneew, bij 't vier daer ick in brand;
 „Komt, soetert; eens voor all, waer is je rechter hand?
 „Kom, nobele kersouw ⁸⁾, 't is bij men ziel ter eeren,
 „En om de werld in echt met sulck slag te vermeereren
 „As jouw moy backes is: Wat duyvels schort'er an?
 „Men Vaertje sagh'et gaern, je Mortje weeter van;

¹⁾ uit lust tot overdaad. ²⁾ meitakken, hier: houtgewas.
³⁾ door. ⁴⁾ eig. stooten, stompen; hier: stoeien. ⁵⁾ vod.
⁶⁾ in trouwe, warempel. ⁷⁾ hoe zal ik het je verklaren.
⁸⁾ madeliefje.

„Maer bij kris en bij kras (en daer 's gien jocke ¹⁾ mè,) „Je deed me gien spuls recht, wouw jij me dat op tijge; „Bij gurcke, 't moet er uyt, al mocht ick 't beter swijge, „'k Heb mé kley an me gat ²⁾; dat weet me 't Hong-

[slaersdijck.

„Te 's Gravesae in 't sangt, te Wateringh in 't slijck: „Neen, lieste, 't aerdsche goet en hoeft ick niet te soken: „Jou Hemelse Parsoon, jou monckje soet besproken ³⁾; „Die hebbe mijn jongh hart ontsteken en beklemt: „Jae 't sou niet overgaen, al stondje naeckt in 't hemt ⁴⁾. „En ben je 't boeren moe, en staet je 't melcke tegen, „Ick weet raet tot en pluym, en mantel en en degen; „En voor jouw weet ick raet tot en geporste huyck, „Of tot, hoe hiet ick 't oock? laet sien: en Haegsche

[pruyck,

„En schoentjes as men duym, soo kort niet, maer soo

[small,

„En al 't goed dat de Vent van 't Kostelicke Mal „Jens heit eretoryckt ⁵⁾ (ick gis je kent wel lese, „Of spelle O.N. ⁶⁾ on) en datter bij moet wese; „Ick weet raet tot een Krots ⁷⁾ met spickers deur 'et leer, „Als Gerrt van Velsens Ton, gehackelt ⁸⁾, min noch meer. „Stae bij, ⁹⁾ de bruyne Meer met ronde witte kolle; „Twie meugewer wel voen. Gut, Trijn, hoe souw' we

[rolle,

„'t Schavot om, langhs de Plaets, de Vijver en 't Voorhout, „Deur al dat luye volck beslagen in fijn gout?" . . . „Kees voelde dat de Boom te met ¹⁰⁾ begon te kraecken;

¹⁾ en daar valt niet mee te spotten. ²⁾ ik bezit ook landerijen. ³⁾ dat zoo aardig keuvelen kan. ⁴⁾ al bezat je geen rooie duit. ⁵⁾ je eens heeft berijmd. ⁶⁾ Beginletters van het Onze Vader, waarmee men het spellen begon. ⁷⁾ karos. ⁸⁾ beslagen. ⁹⁾ de bruine merrie met ronde witte vlek zal ons goed te pas komen. ¹⁰⁾ zoetjes aan.

Met noch een houw twee drij kond hij ter aarde raecken;
 Daer hackten hij op aen, of 't in den snoeytijd waer,
 En, naer ick mercken kon, daer wierd van twee een

[paer:

D'een rechter hand quam voor, en d'ander liet haer

[vangen,

En, als een' Lyster-bey ¹⁾, soo sagh Trijn om haer

[wangen:

Al gaende, sagh ick wel, soo vielder veel te doen,
 En, naer 't van verre klonck, soo was 't een vrouwen soen.
 Nu, Huyskens, soet vertreck, ghij zijt niet komen drijven
 Daer ghij soo vierkant staet; 't heeft al van swaere

[schijven

Mijn' lichte Bors ontlast, te werden soo ghij zijt:
 Maer voor een' sulcken deun ²⁾ schell ick u alles quyt.
 Mij docht Kees Adam was, en Trijn mocht Eva wesen,
 En 't Paradijs hier naest; soo vrijdense voor desen
 De goe'luy van dien tijd, doe Waerheit onbevleckt
 Met rock, noch onderkeurs, ³⁾ noch hemd en was gedeckt,
 Maer gingh in Stadt gekleedt gelijk nu bij de Boeren.
 En, als ick 't overweegh, sy wetens' uyt te voeren,
 De soete vrijerij, met aerdiger bestier,
 Dan wij met all ons Hoofsch *gelarm* en *gesoupir*;
 Wij schaemen ons Moers tael, als 't gelden sal met

[minnen;

Verlieft werdt *amoureux*, en van gevallen sinnen ⁴⁾
 Niet min als, *sens ravis*, bekoorlickhe'en, *attraits*,
 Gewonnen gunst, *faveur*, en nemmermeer, *jamais*,
 Bruyn' oogen, *beaux esclairs*, *beaux soleils*, en *beaux*
 [astres,

¹⁾ bes. ²⁾ aardig tooneeltje. ³⁾ onderlijfe en onderrok.
⁴⁾ genegenheid, die op iemand gevallen is.

En 't slott is, veel danckhebs, versgelt met een' soen.
 Daer staen ick Kluysenaer, ick Stelleman ¹⁾, verlaeten:
 Maar Vrij-heer van mijn' tijd en van mijn doen en laeten,
 En smaeck den nieuwen lust van stilt' en eenigheid,
 Gelijck die uyt der Zee en haer verbolgentheit
 Moe Zeemanschap gepleeght, moe wendens, en moe

[keerens,

Moe tobbens, moe gekaetst, moe loevens, moe laveerens,
 Het oppertje bezeilt, ²⁾ en buyten weer en wind
 Syn schielicke vermaeck in 't slechte water vindt.
 Betreect ³⁾ mij d'avont-uer, en kan ick mij niet pijnen
 Om onder dack te gaen voor dat de Sterren schijnen,
 En all' de wonderen van 't heerlicke gesicht,
 Als d'ander' Keers verschijnt op 't ondergaande Licht,
 De tijd verveelt mij min dan all de dagh der dagen,
 En 't spijt mij dat de klock van Voorburgh heeft ge-

[slagen

Twee slagen meer als Acht; soo veel wercks valt mij toe.
 Wie oyt op Hofwijck was, en vraeg' niet wat ick doe:
 Ick ben te landewaert, en 't kan mij niet verdrieten,
 Maer oock te waterwaert, en aan de Vliet der Vlieten,
 De levenste Rivier, de doorgeploeghte Vaert
 Van all' die Holland ⁴⁾ kent en binnen 's lands bevaert.
 'k Geeft voor de waerheit uyt, al heeft het schijn van

[liegen;

(De tuygen zijn te veel, all socht ick te bedriegen.)
 Twee hondert kielen zijn voor Hofwijck heen getelt,
 Die dagelicks door Zeil, of Mensch, of Peerds geweld
 Voor Hofwijck henen gaen. Nu tert ik Rhijn en Maze,
 En Dort en Loevestein; nu lijd ick dat men blase ⁵⁾

¹⁾ bewoner van een *stelle* = terp. ²⁾ op een luwe, windvrije plaats aanzeilt. ³⁾ verlokt. ⁴⁾ *staat voor*: de Hollander. ⁵⁾ poche.

Van Sparen en van Y, jae van de Noorder Zond,
Daer niemand meer gevaers en wedervaerens vond,
Als in mijn' volle Vliet; die niet en is te naken,
Men siet'er Schip of Schuyt d'een d'andere geraken,
Men siet'er Lijn door Lijn geweven, Peerd aen Peerd,
Zeil achter Zeil gereckt ¹⁾, Roer tegens Roer gekeert;
Men hoort'er van, houw voll, houw binnen en houw
[buyten, ²⁾

Men hoort den Jager-boef sijn ongemack verfluyten,
Of koelen met een lied de bleinen die hij rijdt,
Niet nu eens, en eens flus, maer stadigh en altijd,
Bij doncker en bij daegh. Hier hoeft ick niet te vraegen,
Wat tij is 't van den dagh? de Beurt-schuyt kan
[t gewagen:

En die ten sevenen ten Haegh uyt werdt gebelt,
Die weet ick dat met mij de klock van achten telt;
Die vijf te Leiden hoort telt recht voor Hofwijck seven;
Dat's 't uerwerck van de Plaets, ³⁾ dat sonder veer
[gedreven

En sonder weer-wicht gaet, en daerom noyt en wraeckt,
En daerom vaster gaet dan all' diem' elders maeckt,
En windt sich selven op en drijft sijn' eigen' raden.
Hier treed ick 't soetste pad van all' mijn' soetste paden ⁴⁾:
Hier treed ick weder zijds op 't kantjen van een' plass,
Die d'een den anderen verpocchen ⁵⁾ met haer glas.
Ten Noorden is 't mijn diep, ten Zuyden is mijn
[Schuytnatt,

Daer ick dan d'eenen Boer, dan d'and'ren Schipper
[uyt vatt,

¹⁾ gespannen. ²⁾ zeil rechtdoor, hou rechts, links aan.
³⁾ van Hofwijck. ⁴⁾ de met iepen beplante weg tusschen
Vliet en vijver. ⁵⁾ trachten de loef af te steken.

En vraege, „waer wil 't heen, Goe mannen, waer van
[daen?
„Hoe gaet ghij soo ondiep, hoe zijt ghij soo gelaen?“
„Maer, Heerschop, seghter een, wij hebben 't ruym vol
[plancke:“
„En geeft het goed wat winst?“ „Wij hebbe God te
[dancke,
„We laden 't te Sardam en komme langhs de Meer,
„Deur d' ouwe Weteringh, en soo den Rhijn om neer,
„En soo deur Leidsendam, om tot Schiedam te lossen;
„Daer krijge we licht vracht van Varckens of van
[Ossen,
„Of wat de Koopman will; want, kijk, 't is en moy
[Schip,
„En 't voert wel licht en swaer; en krijge we dan slip,
„En moete leegh naer huys, dat moete we verdrege:
„Scha-baet ¹⁾, daer valt te met een kanghsje onder
[wege,
„Daer 't treck-gelt op magh staen ²⁾; aers moete w' in
[de lijn,
„En halen 't met den hals; maer dat's en' korte pijn:
„Aan geun sij van den Dam en vinde we gien breggens ³⁾,
„Dan mach'er 't Zeiltje bij.” Hier op volght veel meer
[seggens,
Naer 't volckje sprakelick en lichter aen de praet
Als af te helpen is: Maer 't Schip, dat niet en staet,
Ontvoert mij 't leste woord of, liever, leste woorden,
Daer ick den sinn afgiss, all stond ick s'aen en hoorden;
„Klaes, roept hij tot sijn knecht, die op 't voor-onder
[staet,

¹⁾ uit schade kan soms nog een winstje voortkomen.

²⁾ waaruit het trekgeld goedgeemaakt kan worden. ³⁾ bruggen.

1) lui en leeg. 2) keuvelen. 3) soms. 4) Eng. munt; ± 12 gld. 5) wordt besteed om grond te koopen. 6) hoog gelegen zandgrond. 7) het kan er af, juch hé! 8) ik wou dat ik ook eens rijk werd. 9) als je maar eerst regent bent, dan mag je alles doen. 10) tresoor: geldkast.

„Met seuve grendele. En wordje na gevist,
 „Die 't laecke, doen 't soo wel, as die se 't stick verwijte;
 „Soo wordt 'er niet eklapt. Klaes, moetet me niet spijte
 „Dat ongse bestemoer, doe 'k Vaer en Moer verloor,
 „Soo lijdige versuft' ²⁾ en dwaelde van het spoor,
 „En hielmen uyt'et School: Gut had ick leere schrijve
 „En lesen, as dat volck, wat wouw ick niet bedrijve!
 „'k Had langh een mantel aen, een Tabbert of suck goet,
 „Voor een bepeecte broeck, die 'k nouw verslijten moet;
 „Een handje vol Latijn, heb ick me late segge,
 „Daer komt het miest op an, en dat's goet op te legge ³⁾.
 „We hebbe mé verstantht, we bennen al ien slaght,
 „En dat's wel haest eklaert, die maer wat suffe ⁴⁾ magh.”
 Meer had hij op de tongh, meer meende hij te preken;
 Maar 't Schip was voor den Dam, daer most hij
 [t laten steken;

En 't zeil most over end. Wie wenschte niet de vracht
 Van sulcken Schip te zijn? nu heb ick 't maer gedacht.

.

Is 't Schippertje voorbij, de Visscher uyt de Veenen,
 De Meissjens uyt de Weg, met koele bloote beenen,
 Met Emmertjens voll Melck en voll gerustigheit,
 Verstercken wat ick peins, en wat ick heb geseit.
 En, scheid ick uyt den praet, en, treed' ick uyt mijn'

[hecken,

En, lust mij achter 't groen der hagen die mij decken
 De vrije vonnissen te hooren van mijn werck,
 Als laegh ick verr van daer begraven in een' Kerck,
 Daer gaet het speeltjen aen, daer hoor ick soet en

[bitter,

¹⁾ tresoor, geldkist. ²⁾ zoo akelig dom was. ³⁾ en dat
 kun je makkelijk opdoen. ⁴⁾ blokken.

En all wat yeder denckt van huys en van besitter;
 Daer hoor ick vogelen van allerhanden beck,
 Mij roemen voor een Mann en doemen voor een' geck.
 De Veerschuyt vaert van als ¹⁾: daer sittend 'er voll

[reden ²⁾],

Daer sittend 'er vol spijt, die mijne sinlickheden ³⁾
 Of prijzen uyt haer gunst of laken uyt haer' gall.

.
 De Delfsche Veerman volgt, (dat gaet voor Hofwijck
 [seker])

Stracks op den Hagenauer; en weer een nieuwe spreker,
 Een nieuwe kakelaer, gelijk het wesen will,
 Dat een de vracht verbeent ⁴⁾, daer vijftigh and're still
 Den mondighsten ⁵⁾ ontsien, en 't hooge woort vergunnen.
 Die klapper tast mij aen. (van dusend een zijn 't funnen ⁶⁾)
 Van schaemte noyt geroert, van reden onversien,
 Van Eer en Liefde meer ⁷⁾. Ten eersten is 't: „Laet sien,
 „Wel hey, wat 's hier weer nieuws, sal 't noyt geen
 [einde wesen,

„All weer een nieu Kasteel in eenen nacht geresen!
 „'k Schick eidelick de Vliet sal worden tot een' straet,
 „Te Voorburgh of aen Duyn: siet de verweende gecken,
 „Sij walgen van de stadt; den Haegh en kan niet strecken;
 „De straeten zijn te nauw, de wandelingh te kort;
 „De koets moet ruymmer gaen: wat Duyvel of haer schort?
 „Is 't niet genoeg, Voorhout en Vijverbergh te schenden,
 „Is 't niet genoeg, den Haegh t' ontstraeten ⁸⁾ aller enden?
 „Moet Voorburgh mé in 't spel? 'k magh heugen dat
 [die Wey.

¹⁾ alles. ²⁾ verstand. ³⁾ liefhebberijen. ⁴⁾ de passagiers overbluft; lett. vogels met een beentje of fluitje verschalken.
⁵⁾ best bespraakte. ⁶⁾ in 999 gevallen zijn het schavuiten.
⁷⁾ meer dan onvoorzien. ⁸⁾ ontsieren door het aanleggen van straten aan alle einden (Eymael)?

„Voll klaere Klaver stond, voll vette beesten ley;
 „Nu is 't een Hof, quansuys. een Hofwijck: wel,
 [waerachtigh.
 „Wij moeten in den grond, het volckje wordt te prachtigh ¹⁾;
 „Sij schraepen 't goed bij een, slincks of rechts, 't scheelt
 [haer niet;
 „En vallen dan aen 't werk van pijpens in het ried ²⁾.
 „Bedenckt eens wat 'er gelds aen sulcke raeserij gaet,
 „En of men op het end met eens betaelen vrij gaet:
 „Die Kloot ³⁾ en light niet still: die dusenden verbouwt,
 „En magh geen' honderden ontsien voor 't onderhoud;
 „Die hooge thuynen derft uit leege ⁴⁾ gronden haelen,
 „Moet alle jaer sijn werck weer en weerom betaelen;
 „Die Vent en houd ick met geen hondert Kroonen vrij:
 „Soo moet daer alles staen in 't lood en op de rij ⁵⁾,
 „Soo puntigh is m', als kacks ⁶⁾: men waer schier
 [ongeboren
 „Veel liever dan een Haegh te lijden ongeschoren;
 „Of 't God belieft of niet, de paden moeten bruy
 „En kaerl zijn van gras als 't hooghste van een' duyn;
 „De Schoffel heeft geen rust, daer is een eewigh leven
 „Van wiejen dat men berst, de Thuynman magh wel
 [beven,
 „Soo 't onkruid meester werdt door weelde van natt
 [weer,
 „Door overval van werck, en door versuym noch meer.
 „En, om Gods lijdsamheit met alle macht te tergen,
 „Als of 'er werck gebrack, van vlackte maeckt men
 [bergen,
 „'t Land word tot Vijvertjens versnippert en gekerft,

¹⁾ weelderig. ²⁾ een lui en lekker leventje leiden. ³⁾ als de bal eenmaal aan 't rollen is, rolt hij voort. ⁴⁾ lage. ⁵⁾ loodrecht en in de rooilijn, dus: in de puntjes. ⁶⁾ kwansuis.

„En 't is de braefste mann die 't konstelickst bederft.
„'t Huys moet in 't water staen, en Slots-gewijs staen

[proncken,

„Gelijck een' steenen flesch in 't koel-vat werdt ge-
[gesoncken:

„En, als ghij binnen gaet, wat meent ghij daer te vinden?

„Een opper-Kamertjen tot onderhout van vrinden,

„Als in den gulden tijd van 't Hollands slecht en recht?

„Neen seker, Kameron, op 't gierlikst afgerecht,

„Als stondt ghij binnen Delft ¹⁾; gemarmerde Saletten,

„En van dien nieuwen snoff; hoe noemt men 't? Came-

[netten,

„Pronck-cellen voor een' Prins, met borden ²⁾ en met

[leer

„Op 't Haegelickst versien; (ja wel toch, lieven Heer,

„Waer will dit heen in 't end!) en, seght mend'er wat

[tegen,

„'t Heet maer een Weuninckje, een huysjen uyt den

[regen:

„'k Wouw dat hij Weer-aen, riep de Schipper,

[is dat rijen?

„Stap wegh, jou lompen uyl ³⁾." Soo raect' ick uyt

[het lijen;

Ja, lijen ick beken 't; want waerheit, al te fell

Gepepert en gesult, gaet door en door het vell.

Onkennis niettemin maeckt onminn bij de Menschen;

En menig' droeve reis ⁴⁾ heb ick mij voelen wenschen,

Mijn achterklapper ⁵⁾ waer mijn ronde Kamer-vriend,

En met mijn onderhout, als ick met sijn, gedient.

.

¹⁾ in het hof van den Prins. ²⁾ paneelen. ³⁾ tot het jagertje,
⁴⁾ bij menige treurige gelegenheid. ⁵⁾ bediller.

Met sulke leeringen bevracht ick mijn' gedachten,
En keur niet of'er mij quaedwillige toebrachten,
Of redelicke lien; ick lett niet op den mann,
Mits dat ick uyt syn roet ¹⁾ wat honighs trecken kan.

Nu is de dagh ten eind', nu seggen Maen en Sterren,
't Is tijd u hersenen in 't bedd te gaen ontwerren.
Ick weet het, en ick voel 't: noch ²⁾ gaet het langh-
[saem toe;

Want wij zijn kinderen, en hoeven schier een' roe,
Die ons te bedde jaegh'; ick will 't van mij bekennen;
Het zij een' goede drift, het zij een quaed gewinnen,
Het slapen houd ick voor geen menschelick vermaeck:
En, als ick kiezen moght, ick wenschte mij noch vaeck
Noch slaepen opgeleght! foey, dagelicksche sterven,
Foey, platte peuluw Dood; foey, quistigh tijd-verderven,
Die u ontbeeren moght, wat waer sijn leven langh?
Hoe leefden hij in 't ruym, in stede van 't gedrangh
Der uren, die den dagh versnipperen tot leuren ³⁾,
En, als den avont valt, de Menschen van haer scheuren,
En werpen se voor dood, als kringen, op het stroo?
Maer emmers, die het kost niet schicken, schickten 't soo.

¹⁾ bitterheid. ²⁾ nochtans. ³⁾ snippers.

CATS.
(1577—1660).

Uit: SPIEGEL VAN DEN OUDEN ENDE
NIEUWEN TIJT (1632).

KREPEL WIL ALTIJD VOOR DANSSEN.

Lestmael quam ick in een velt,
Daer een yder was gestelt
Tot een uytgelate vreught,
Nae de wyse van de jeught;
Jonge lieden van het landt
Songen, sprongen handt aen handt;
Yder maeckte groot geschal,
Yder was'er even mal;
Doch van allen was'er een
Met een krom, een krepel been,
Met een plompen stompen voet,
Die hadt veëren op den hoet,
Die was voren aen den dans,
Die was bij den rosen krans,
Die was om en aen de mey ¹⁾,
Die was leyder van den rey;
Wat men peep, of wat men songh,
Krepel hadt den eersten sprongh:
Al is Fop een rap gesel,
Al doet Heyn sijn dingen wel,

¹⁾ meiboom.

Al leyt Jorden mooye Trijn,
Krepel wil de voorste sijn.

Maer al was dît in het velt,
't Is oock elders soo gestelt;
Want oock bij de steedsche lien
Wort dit menighmael gesien;
Veeltijts, wat 'er wort gedaen,
Krepel maeckt hem voren aen;
Krepel is een dapper man,
Schoon hij niet, als hincken, kan.

Is 'et niet een selsaem dingh,
Dat een losse jongeling,
Dat een onbedreven gast,
Die het immers niet en past,
Veeltijts eerst sijn oordeel uyt
(Schoon het dickmael niet en sluyt),
Eerst van alle dingh gewaeght,
Al en is hij niet gevraeght;
Eerst sal brengen aen den dagh,
Wat hem op de tonge lagh!

Vraeght 'er iemant, hoe dit koomt?
Wijse lieden sijn beschroomt,
Dat'er iet mocht sijn geseyt,
Dat niet recht en is beleyt ¹⁾;
Daerom gaense traegh te werck,
En al met een diep gemerck ²⁾;
Maer een geck vol losse waen
Haest sich, en wil voren gaen;
Daerom seyt men noch althans ³⁾;
Krepel wil eerst aen den dans.

¹⁾ overdacht. ²⁾ nadenken. ³⁾ thans.

Krepel wil altijd voordansen.
(naar een oude kopergravure)

God beware my van iemant die maer één boecxken
[gelesen heeft.

Wie maer een boecxken heeft gelesen,
Dat plach een wijsneus mensch te wesen.

Hoe slimmer timmer-man, hoe meerder spaenders.
Veel roemen met een dommen geest:
Een ijdel vat bomt aldermeest.

Hoe slimmer wiel, hoe meer het raest.

Eén penningh in den spaer-pot maeckt meer geraes
[dan als hij vol is.

Hij is een geck,	Dat, om zijn mal
Die zijnen beck	En los geral ¹⁾
Soo klappen laet,	Hem yder haet.

AL DRAEGHT DEN AEP EEN GOUDEN RINGH,
SOO IS HET DOCH EEN LEELICK DINGH.

Al heeft de sim ²⁾ een gulden rock,
Soo is 'et doch maer enckel jok;
Want schoon sij met een groote pracht,
Wort deftigh in het spel gebracht,
En datse voor den eersten mael
Komt prachtigh treden op de sael,
Komt wonder moedigh ³⁾ aen den dagh,
Sij is een aep, gelijkse plagh;
Want eermen noch de rolle sluyt,
Soo kijken haere grillen uyt.
Want sijde, gout, fluweel, satijn,
En geven niet als enckel schijn.
De vors die huppelt na den poel,
Al sat hij op een gouden stoel.

¹⁾ geraaskal, ²⁾ aap. ³⁾ trotsch.

Een aep is aep, al droeghse een gouden huyf.
 't En zijn al geen kocks die lange messen dragen.
 De kap en maeckt den monick niet.
 Wat hoornen heeft wil steken.
 Het geytjen huppelt in het groen,
 En soo sal oock haer jongen doen.
 Soo d'oude songen
 Soo pepen de jongen.
 Set een kick-vorsch op een stoel,
 Sy wil weder naer den poel.
 Soo voor, soo na.
 Quaet voetsel, quaet broetsel.
 Quaet ey, quaet kiecken.
 Soo voor gepepen, soo na gedanst.

KINDER-OPVOEDINGHE,
 aangewesen door sinspreucken en spreek-woorden.

Indien de jonckheyt niet en deught,
 En geeft de schult niet aen de jeught;
 De vader selfs verdient de straf
 Die haer geen beter les en gaf.

God vreesen is een goet begin,
 De gront der wijsheyt schuylt 'er in.

In Godes wegen Is Godes segen.

Vrient zijt ghij wijs,	Want d'oude stam
Buyght jeugdigh rijs,	Is al te stram.

En even dit selve konnen ons de beesten leeren:
Een jongh hondeken kan leeren springen;
Een jongh vogelken kan leeren singen,
Een jonghe papegay leert menschen praet,
Maer als men oudt is komt leeren te laet.

Wie swijnen wil streelen, en met kinders mallen,
Die doetse bey in den modder vallen.

Die wel bemint Kastijt sijn kint.

Het is van ouden tijt bevonden:
Van sachte meesters vuyle wonden.

Een aep, uyt al te grooten min,
Die perst haer jonck de lenden in.

Tucht baert vrucht.

Wie op geen ouders raet en past,
Die stelt zijn gangen na de bast.

Ledigheyt is hongers moeder,
En van diefte volle broeder.

Bij wolven en uylen Daer leert men huylen.
Van het peck Blijft een vleck.

Seght mij met wien dat ghij verkeert,
Soo heb ick uwen aert geleert.

Een kleyn getal van rotte peeren,
Dat kan aen duysent gave deeren.

Vroeg rijp, vroegh rot. Vroegh wijs, vroegh sot.
Ick besluyte dan hier en segge:
Niet dat soo wel bedijt Als rijp te rechter tijt.

LEERSAME SIN-SPREUCKEN, enz.

Het puntje van een gauwe pen
Is 't felste wapen dat ick ken.

Soo veel mans zijn in een man,
Als hij vreemde talen kan.

Haestige spoet Is seldom goet.
Geliefkens kijven, Doet liefde beklijven.
Het beste stuck huys-raet is een goet wijf.

Om de minne van de smeer
Leckt de kat de kandeeler.

Waer hoogmoet komt, daer naeckt de val.

Niet en wort soo fijn gesponnen,
Of ten komt wel aen der sonnen.

Als van twee gepaerde schelpen ¹⁾
D'eene breeckt, of wel verliest ²⁾,
Niemant sal u konnen helpen —
Hoe men zoekt, hoe nau men kiest —
Aen een, die met effen randen
Juist op d' ander passen sou.
D' outste zijn de beste panden,
Niet en gaet voor d' eerste trou.

¹⁾ De prent vertoont een dubbele schelp, waarboven:
Niet en kander beter passen, dan dat t'samen is gewassen.

²⁾ verloren gaat.

REVIUS.
(1586—1658).

OORLOCH.

Wie is hij, die het schip van Nederlant kan stieren
Als onsen Amiraël? hij kent de Noorder-as,
Hij weet de diepten, en de streken van 't compas,
Hij ziet de haven al, eer hij den schoot gaat vieren.

Durf Brabant teghen hem nog spartelen en tieren
Komt haer zijn vriendelijck aanbieden niet te pas,¹⁾
Hij sal, en twijfelt niet, de bootschap haer wel ras
Aenseggen met den mont van vlammente mortieren.

Vaer voort, Prins Frederick, den wierooock vant kanon
Laet tot des vijants schrick benevelen de son,
Terwijl wij tot God opklimmen in gebede;

Versekert dat, ²⁾ gelijk een fellen donderslach
Het onweer stilt, wanneert niet anders wesen mach,
Alsoo den oorloch ons aanbrengen moet den vrede.

KINDERMOORD.

Doe den gecroonden wolf de schaepkens nieu-geboren
Met zijnen wreeden muyl te Bethlehem verslont,
Een clagelijck geschrey steeg vander aerden gront
En quam ten hemel in voor Gods gerechte oren.

¹⁾ behaagt hun zijn vredesvoorstel niet. ²⁾ weest er zeker van.

Een vliegende geswarm der engelen vercoren
Onvinck den cleynen hoop, geplettert en doorwont,
En nam de witte siel van haren rooden mont,
Die stellend' onbesmet Gods aengesicht te voren.

Hoe kort was haren tijt int droevich tranendal,
Hoe groot is hare vreucht die eeuwig dueren sal,
Hoe loven zij den Heer, haer gonstigen weldader!

Sij gingen haestelijck int leven door den doot,
Gerucket onverwacht uit hares moeders schoot,
Gedragen inden schoot van haren liefsten Vader.

GEBET DES MIDDAECHS.

Het vierich stralen van de zon ¹⁾
Op 't hoogste zien wij rijsen;
O, dat de sonne spreken kon,
Sijn Schepper sou hy prijzen.

Ghy, Sonne der Gerechtigheyt!
Komt onse siele vanden ²⁾,
Die in een coude flaeute leit,
En doetse vierich branden!

Den acker van 't vervrosen hart
Wilt coesteren en stercken,
Opdattet weder vruchtbaer werd'
In deuchdelijcke wercken;

¹⁾ vgl. Granida I. 1. Het vinnich stralen van de Son
²⁾ bezoeken. Ontschuyt ick in 't Bosschage.

Tot dat wy werden ingeleyt
Uit duysternis en pijnen,
Daer ghy en wy, in eeuwicheyt,
Als sonnen sullen schijnen.

GEBEDT VOOR DE BELEGERINGE VAN
's HERTOGEN-BOS.

Ghij die in den Hemel woont
En van daer de vorsten croont
Die hier wagen goet en leven
Om den vijant te doen beven
Die vertredet uwe eer,
Wilt ons horen, lieve Heer!

Gevet den Nassouschen helt,
Die getogen is te velt
En, versien met cloecke mannen,
Heeft sijn tenten uitgespannen
Voor den Bos, al sijn begeer.
Wilt ons horen lieve Heer!

Geeft hem wijsheyt ende cracht,
Deckt hem met u trouwe wacht,
Laet getroost sijn ruyters draven,
Laet gerust sijn knechten graven,
Geeft hem gunstich wint en weer,
Wilt ons horen, lieve Heer!

Sendet uwen Engel uit
Dat hij onsen leger sluyt
Met sijn bulderende raders.
Hoedt den Prince voor verraders,
Dat geen aanslach hem en deer.
Wilt ons horen, lieve Heer!

Weest gestadich aen sijn sij,
Als hij op de baterij
Spelet met sijn grove ballen,
Laet de muyren voor hen vallen,
De rondelen storten neer.
Wilt ons horen, lieve Heer!

Neemt den vijant zijnen moet,
Neemt hem wijsheyt ende spoet. ¹⁾
Neemt hem coren ende haver,
Neemt hem krijger ende graver,
Neemt hem harnas en geweer.
Wilt ons horen, lieve Heer!

Maeckt vertraechtheyt in de stat,
Maeckt de wakers moe en mat,
Maeckt onveylich hare straten,
Maeckt onwillich haer soldaten,
Seeg' en segen van haer keer.
Wilt ons horen, lieve Heer!

Maeckt den oversten veracht,
Doet verdwijnen zijne macht,
Maket dat de borgerije
Weygere sijn heerschappije
En de staten hulde sweer.
Wilt ons horen, lieve Heer!

Comt den Spaignaert voor den dach
Om ons heyr te bieden slach
Om de steden te ontsetten,
Uwen adem moet ²⁾ hem pletten
En wech-blasen als een veer.
Wilt ons horen, lieve Heer!

¹⁾ geluk. ²⁾ moge.

Sent hij hen in haren noot
Wijn of voeder, cruyt of loot,
Latet blijven onderwegen,
Latet van ons zijn gecregen,
Smijt zijn wagenen omveer.
Wilt ons horen, lieve Heer!

Jaget eenmael uit den Bos
Beyde wollef ende vos ¹⁾,
Schickt daer uwe trouwe knapen ²⁾,
Weydet de verdoolde schapen
Met u goddelijcke leer.
Wilt ons horen, lieve Heer!

Wilt de palen van ons lant
Schutten met u hoge hant,
Hoedtse voor bedeckte lagen,
En voor onvoorsiene slagen,
En verlaetse nimmermeer.
Wilt ons horen, lieve Heer!

Brenget weer den gulden tijt,
Maeckt ons dit verwoesten quijt,
Slaet u cudde weder gade,
Dat den dief haer niet en schade
Noch den huylink niet en scheer.
Wilt ons horen, lieve Heer!

Geeft dat yeder soet en stil
Mach na-leven uwen wil,
Dat de groote mette cleyne
Niemant dien als u alleyne,
En hem redelijck geneer ³⁾.
Wilt ons horen, lieve Heer!

¹⁾ de R. K. priesters. ²⁾ de Hervormde predikanten. ³⁾ en op gepaste wijze in zijn onderhoud voorzie.

Geeft den bouwer op het lant
 Vruchten van hetgeen hij plant,
 Geeft de poorters in de steden
 Vele heyls en vele vreden,
 Datse winnen cost en cleer.
 Wilt ons horen, lieve Heer!

Legget onder onsen voet
 Die soo dorst na onse bloet.
 Dat hem alle menschen haten,
 Dat sijn vrienden hem verlaten,
 Dat hem sellef hij verteer!
 Wilt ons horen, lieve Heer!

Ghij sijt, die de krijgen vuert,
 Ghij sijt die de machten stuert,
 Ghij cont wonderlijck behouwen,
 Op u jonste¹⁾ wij vertrouwen,
 Niet op ruyter ofte speer.
 Wilt ons horen, lieve Heer!

POSTILJON UITGESONDEN OM GRAEF JAN
 TE SOECKEN.

(Na de overwinning in 't Slaeck).

Ick moet rijden, ick moet jagen
 Om naer Grave Jan te vragen.
 Die of levendigh of doot
 Wordt gemisset uit zijn vloot.
 Hoort toch, hoort, gij goede luyden!
 Kunt gij het mij niet beduyden?
 Hebdy niet vernomen van
 Den verloren Graef Johan?

¹⁾ gunst, liefde.

Is hij niet gezien te velde,
Of verkoudt hij op de Schelde?
 Soeckt toch, met een bootsmanshaeck,
 Of hij niet ligt in het Slaeck?
Loopt, matrosen, vijf of zesse,
En bevraegt te Stavenesse:
 Hebdy niet vernomen van
 Den verloren Graef Johan?
Ghij, lantlieden van ter Tholen!
Sou hij niet bij u gaen dolen?
 Heeft hij ook genomen stant
 Ergens aen St.-Annalant?
Segt, gij boeren van ter Steenen,
Vindy hem oock in de Veenen?
 Hebdy niet vernomen van
 Den verloren Graef Johan?
Ick en weet niet, wat ik gisse!
Is hij niet te Stavenisse?
 Is er yemant binnen Brecht,
 Die mij doen kan goet berecht?
Is hij ook de Doel genaket?
Of int Wollegat geraket?
 Hebdy niet vernomen van
 Den verloren Graef Johan?
Spanjaerts en Italianen
Van de nieu gerichte vanen,
 Die noch swemmet binnendijs,
 Met de knevelen vol slijx,
En vast roepet: miserere!
Weet dij niet van uwen Heere?
 Hebdy niet vernomen van
 Den verloren Graef Johan?

Wat ick rame, wat ick drave,
 Ick verneem niet van den Grave!
 Is hij niet te Rosendael?
 Of misschien te Roemerswael?
 Of bij Hoogerwerf gebleven?
 Of te Cromvliet aangedreven?
 Hebdy niet vernomen van
 Den verloren Graef Johan?

Is hij wegh? 't is om te klagen!
 Wie sal nu de boeren plagen?
 Of den armen onderdaen
 Dwingen naer de Mis te gaen?
 Is hij wegh? wat duysent schanden!
 Wie sal nu de Velu branden?
 Hebdy niet vernomen van
 Den verloren Graef Johan?

Barbançon en Santa Croce!
 't Is een onbeleefde bootse, ¹⁾
 Dat ghij ons seght goeden dagh,
 En Graef Jan laet voor 't gelagh!
 Wat sal segghen Isabelle,
 Soo se mist u metgeselle?
 Hebdy niet vernomen van
 Den verloren Graef Johan?

Wandelt hij oock onder 't water
 Met den costelijcken Pater ²⁾?
 Is hij oock gereist van hier
 Met een sloep na 't Vaghevier?

¹⁾ grap. ²⁾ een Capucijner monnik had het plan het eerst geopperd.

Sou de bloet oock loopen dwalen,
Om nieu vuurwerck daer te halen?
Hebdy niet vernomen van
Den verloren Graef Johan?

Menschenvisser ¹⁾, die te Romen
Duur vercopet uwe vromen ²⁾,
Comt eens hier en spant u net,
Of ghij hem daerin beset!
Hier zijn overal te soecken
Visschen met fluweelen broecken;
Hebdy niet vernomen van
Den verloren Graef Johan?

Hoort, Philips en Ferdinande,
Sent niet meer in desen lande
Een soo snoden Mameluck,
Of u naeckt meer ongeluck!
Godt is met de Nederlanden!
Godt brengt Oostenrijck te schande!
Hebdy niet vernomen van
Den verloren Graef Johan?

¹⁾ De pausen beschouwen zich als de opvolgers van Petrus,
die visscher was. ²⁾ voordeelen.

DULLAERT.

(1636—1684).

EEN KORENWANNER AAN DE WINDEN.

Ik offer vermillioene rozen
En leliën en violetten
En bloemen versch geplukt, die blozen,
Waarop de dauw haar paarden zette,
En strooi ze met gewasschen handen
Op uw altaar, o lichte veugels,
Gebroederen, die alle landen
Der wereld met uw snelle vleugels
Dorreist en met een duizig ruischen
Het schaduwrijke loof beweegt,
Waardoor gij zachtjes heen komt bruisen
Wanneer gij al de vlakten veegt!
Ei, asem met uw drogen asem
In 't winterkoren dat ik wan,
Opdat de lucht met vochten wasem
Mijn dorschvloer niet beschaden kan! ¹⁾

AAN DE DRIE WIJZEN UIT OOSTEN.

Gij, die gewoon om hoog met uwen geest te zweven,
De voorbeduidselen des Hemels, eer het daagt,
Met goude letteren op bruin ²⁾ azuur geschreven,
Den op- en ondergang der aardsche rijken vraagt:

¹⁾ Zie Bijlage blz. 195. ²⁾ donker.

Wat hope is uwe konst van boven tog gegeven,
Waar door gij hier beneên zo zwaren landreis waagt?
Wat is 'er dat uw hert, door weetlust aan gedreven,
Uit uwen morgenstond ¹⁾ naar dezen middag jaagt?

Ja, wereldwijzen, ja, die reden is gevonden.
Terwijl uw oogen vast de Hemelen doorgronden
Verslingerde uwe ziel op zo veel heerlijkheit:

En speurende uit het licht van een genadestarre,
Dat hier de leydstar was, die derwaarts aangeleid,
Zoo volgde uw graag geloof haar heilrijk spoor van verre

CHRISTUS IN 'T HOFKEN.

Wat roode klonteren besmeuren deze gronden?
Wordt gij van zonde en wet, van doot en helle omringt?
Zeg, heeft de liefde uw hart in haren gloet verslonden,
Uw hart dat smeltende door huilt en kleedren dringt?

Heeft u Gods toorn een pijl in 't ingewand gezonden,
Die uw beangst gemoed zoo vinnig praamt ²⁾ en wringt,
Dat zijne wonde, ooi mij! bloed uit ontelbre wonden,
Dat uit elk zweetgat, ach! een purpere ader springt?

Maar hebt gij eertijds Heer! uit teeder mededoogen
Twee waterstroomen uit twee zielbeminnende oogen,
Om één Jerusalem, die gruwelstad, verspreit;

Is 't wonder dat gij dan, in onze schult getreden,
Om zóó veel gruwelen van zóó veel duizent steden,
Nu duizent stroomen bloets uit duizent oogen schreit?

¹⁾ uit het Oosten naar Palestina. ²⁾ knelt.

VERRADERLIJKE KUS.

Wat vriendelijker ¹⁾ schijn bij vijandlijker haat.
Wat bitterder gemoed bij zoeter liefdeteken!
Wat zedelooser hart bij zedelijker spreken!
Wat Christelijker groet bij duivelscher verraad!

Wie zach ooit zoo veel strijd in vreedelijker staat?
Wie schandelijker hoon zachtmoediglijker wreken?
Wie schooner hemelzon door vuiler helnacht breken?
Wie zaligender goed bij doemelijker quaad?

Aartsvader Abraham, het luste u eens te zeggen,
Dat Helle en Paradijs al t' afgezondert leggen,
En nooit verzaligt mensch den jammerpoel genaakt.

Maar dit zijn wonderen die ons vernuft doen strijken,
Dat hier de Hemel zelf den snoodsten afgrond raakt,
Om ons het groot gedult van Jesus te doen blijken.

CHRISTUS STERVENDE.

Die alles troost en laaft, verzucht, bezwijmt, ontverft!
Die alles ondersteunt geraakt, o mij! aan 't wijken.
Een doodsche donkerheit komt voor zijne oogen strijken,
Die quynen, als een roos die dauw en warmte derft.

Ach werelt, die nu al van zijne volheit ²⁾ erft;
Gestarnte, Engelen, met uwe Hemelrijken;
Bewonderen der Aarde, ey! toeft gij te bezwijken,
Nu Jesus vast bezwijkt, nu uwe Koning sterft?

¹⁾ 2e nv. ²⁾ almacht.

Daar hij het leven derft, wil ik het ook gaan derven:
Maar hoe hij meerder sterft, en ik meer wil gaan sterven,
Hoe mij een voller stroom van leven overvloeit.

O hooge wonderen! wat geest is zoo bedreven,
Die vat hoe zoo veel sterkte uit zooveel zwakheid groeit,
En hoe het leven sterft om dooden te doen leven?

DE BEKEERDE MOORDER.

Die langs het aardrijk zworf om op wat buit te passen ¹⁾,
Wiens flukse wakkerheid de reizenden verriedt ²⁾,
Heeft hier, dus vastgehaalt ³⁾, de volheit ⁴⁾ zelf bespiedt,
En komt het Hemelrijk tot roofgoet te verrassen.

Die diep in eenzaamheid de hand wiesch in de plassen
Van een verdoemend bloed, wort hier, daar 't ijder ziet,
In 't zaligende bloed, dat Jesus vast vergiet,
Aan hand, aan lijf, aan ziel, van bloetschult afgewassen.

Hij, in zijn Moorderschap aan schaduwen ⁵⁾ verplicht,
Wordt in 't geloof bedaagt ⁶⁾ van een genadelicht,
Terwijl zijn quynend oog 't natuurlijk licht gaat derven.

De kruisnacht, door het recht den Booswicht aangezeit,
Word den Boetvaerdigen een dag van zaligheid;
Die dood was toen hij leefde, ô! leeft hier in zijn
[sterven.

¹⁾ loeren ²⁾ in 't verderf stortte. ³⁾ gekneveld. ⁴⁾ almacht.
⁵⁾ de hel. ⁶⁾ beschenen.

L U Y K E N.
(1649~1712).

Toon: La bella Iris.

's Uchtens, als het haantje kraayt,
Onder 't klappen van zijn wieken
Als de dag begint te kriecken,
Eer den Huysman ploegt of zaayt,
Gaat Lucella bloempjes pluyken,
Daar zij 't graatig oog mé streelt:
Bloempjes die naar honing ruyken,
Daar de lekk're Bey in speelt.

O Lucel, wiens bloejend schoon
Al het puyk der Velt-godinnen,
Praalende komt te overwinnen,
Strykende de schoonste kroon,
Waart ten troon te zijn verheven,
Laat dese oogen-streelderij;
Word gij van een lust gedreven
Tot de bloemen, gaa met mij.

Loop niet meer door 't wilde lof,
Ga met mij in liefdens gaarde,
Schoonste Nymph, daar baart ons d'aarde
Bloemen van een eedler stof;
Die alleen de reuk niet vleyen
Maar het liefelijk gevoel
Schaffen duisent lekkernijen,
Door een streelend geestgewoel.

Titelblad van de eerste uitgave van Joan Luyken's
„Duytse Lier”. Amsterdam 1671

Liefdens-hof braveert het al,
Laat 'et haag'len, laat 'et waajen,
Laat den Hemel blixems swaayen,
Met een sware donder val,
Laat de guure winter beven,
Dat al 't geurig groen bederft,
Liefdens bloemen blijven leven,
Laat 'et sterven wat 'er sterft!

(Duytse Lier 1671)

DIE D'ONRUST NIET IN 'T HART EN HEEFT,
LEEFT ZALIG, ALS HIJ BUITEN LEEFT.

Gelukkig mensch, wien 't is gegeven,
Bij 't vreedzame en onnozele vee,
Dat nooyt noch quaat, noch onrecht dee,
In 't veld zijn dagen af te leven;
De Bloemekrans braveert de gouden Kroon
Die 's Konings zorg bij nacht doet waken;
Geruster zit men onder daken,
Van riet gebout, als op den hogen Troon.

O hoe pleyzierig is 't te kruypen,
Ter kooye, op een veed'ren zak,
In 't land-huys, onder 't lage dak,
Wanneer de regevlagen druypen,
Een koele wint in hooge beuken ruyst,
De krekel die geen zorg wil dragen,
Voor winter, zingt uit ruygte en hagen,
Tot dat men word in zoeten slaap gesuist.

Daer legt men en ronkt en droomt in vreden,
Niet als den vorst, die onverwacht
Uyt zijne slaap springt, en bij nacht
Het klamme sweet vind op zijn leden,
Om dat hem docht: men stak hem naar het hart:
Maar hoe het veld begint te gelen,
Hoe in het groen de Gijtjes spelen,
Hoe Bloemerts fluyt de Nachtegalen tart.

Den hofhond bast met zijne makker,
Wanneer den Huysman smorgens vroeg,
Voor dag met omgekeerden ploeg,
Al zingend', trekkende ten akker,
Op zijne Guyl ¹⁾ voorbij de hoven rijt;
Dan waaktme, en hoort de wakk're hanen,
Die ons tot naarstigheyd vermanen:
Gelukkig mensch, die zoo zijn jaren slijt.

Men opent vensteren en deuren,
Men ziet de starren dun gezaayt,
Men voelt hoe 't westewindje waayt,
Dat met een schat van versche geuren,
Van vlierblom en Violen zuyker-zoet,
Van Wijnruit, Tijm en hage-Rozen,
Die als een root scharlaken blozen,
U in een huys zoo liefelijk begroet.

Daar ziet men 't blode Haasje lopen,
Gins zeylt den Havik in de lucht,
De klok-hen raast, en is beducht,
Dat hij haar kooft heur kiekens stropen;

¹⁾ werkpaard.

De Tortel kort, de swarte Lijster fluyt,
Men hoort langs 't veld de beesten loeyen.
Terwijl de dag begint te gloeyen,
En langs hoe meer haar licht te spreiden uyt.

Men ziet den hof met vruchten prijken;
Men zayt, of plant, of ent den boom,
Of queelt een deuntjen aen de stroom,
Zoo gaet de zomermiddag strijken;
Tot dat de Zon in 't weste aan 't ondergaan,
De schad'we rekt, langs beemde en heyden,
En jaagt de beesten uyt de weyden,
Ter kooye, met hun Uyers vol gelaan.

Bij winter, als de wat'ren sluyten,
Wanneer het snippen ¹⁾ van de vorst,
Het land met eenen harden korst
Bedekt, dan blijft men in der muyten ²⁾;
Den avond steekt heel vroeg haar lampen aan,
De deeren zit'er bij te spinnen:
Men sluyt de laauwe Zomer binnen,
En laat gerust den Winter buyten staan.

Dan groeyt het roet in schoorsteen hoeken;
Dan knapt de harde Beuke-stam,
En roost de schenen met zijn vlam,
Terwijl men gaat te gast in boeken;
Men braat in d'as Kastanien; of vertelt
Malkander sprookjes; zo met vreden
Verwacht men weer de zoetigheden
Des zomer-zons, die 't koude berg-sneeuw smelt.

¹⁾ snijden, ²⁾ kooi, woning.

Dat leven loofden alle wijzen:
 Dit haagden Kats en Westerbaan;
 Die prijzen 't ons met vaarzen aan;
 Dit leven zal ik altijd prijzen.
 O dat het lot mij zulk een leven gaf?
 Mijn zanglust zou veel schooner bloejen
 En met den Wilg aan 't beekjen groeyen;
 Gelijk een Swaan lijde ik het leven af.

Gelukkig mensch, wien 't is gegeven,
 Bij 't vreedzame en onnozele vee,
 Dat nooyt noch quaad, nocht onrecht dee,
 In 't veld zijn dagen af te leven:
 De bloemekrans braveert de goude-kroon,
 Die 's Konings zorg bij nacht doet waken,
 Geruster zit men onder daken,
 Van riet gebout, als op den hogen Troon.

(*Duytse Lier 1671*)

DE ZIEL BETRACHT DEN SCHEPPER UYT DE SCHEPSELEN.

Ick sach de schoonheyd, en de soetheid aller dingen,
 En sprack: „wat sijt gij schoon!” Toen hoorde mijn
 [gemoet:
 „Dat zijn wij oock; maar hij van wien wij 't al ontvingen,
 Is duysentmael so schoon, en duysentmael so soet,”
 En dat sijt gij, mijn Lief, soud ik u niet begeeren!
 Is hier een Lely-bladt, op aerd, so blanck en fijn!
 Wat moet, ô eeuwig Goet, ô aller dingen Heere,
 Wat moet de witheyt van uw suyverheyt dan zijn!
 Is 't Purper ook so schoon der Rosen, die hier bloeyen,

Bedaut' met Peerlen, als de Morgen-son haer groet;
Hoe moet het Purper van uw Majesteyt dan gloeyen!
Ruyckt hier een Violet so lieflijk en so soet;
Als 't Weste windjen door de Hoven sacht gaet weijden,
So ick het menigmaal bij koelen morgen vont,
Wat moet sich dan een reuk door 't Paradijs verspreiden,
So lieflijk vloeyende uyt uw vrindelijken mondt!
Is hier de Son, gelijk een Bruydegom geresen,
So schoon, en blinckende op het hoogste van den dag?
Wat moet uw aengesicht dan klaer en helder wesen!
O God! mijn schoonste Lief, dat ik uw eenmael sag!
(Jezus en de Ziel 1678)

DE ZIELE BETRACHT DE DEUGHT
DER NEDERIGHEYT.

Wanneer den Hemel geeft zijn zegen,
Van eenen schoonen Somer-regen,
Soo valt de gaef wel overal.
Maar al wat hoog is en verheven,
Daer komt het water afgedreven,
En vloeyt in 't allerlaegste dal.
Dat is wat schoons, om mij te leeren:
So vloeyt de milde Geest des Heeren,
In 't needrigh en ootmoedig hert;
ô Needrighey, so hoog te roemen,
Wat draegt uw grondt al schoone bloemen!
Och of mijn bergh een diepte wert!
Och konde ick kleyn zijn en gebogen,
En Godt in mijne Ziel verhogen,
Wat soude van die hoogten of

Al lieflijk water in mij vloeyen,
En doen mijn Geest so lustig bloeyen,
Als eene schoone Rosen hof,
Daar sou sich Jezus mijn beminde,
So soet en vrindlijk laten vinden,

(Jezus en de Ziel 1678)

VAN DE OOTMOEDIGHEID.

Wie in het Paradijs wil wonen,
Daar zo veel honderd duizend schoone,
Zo klaar als louter kristallijn,
Doorvloeit van d' eeuwige Zonneschijn,
Zo vriend'lijk speelen voor den Heere,
Die moet de waare ootmoed leeren.
Daar is geen geest, hoe schoon, hoe groot,
Hoe hoog, en rijkelyk vergood,
Die kleinder smaad; zij leeven alle
In diepe ootmoedigheid: 't gevallen,
Dat d'een in 's anderen schoonheid heeft,
Vergroot de vreugd, daar hij in leefd.
O mensch! behaagt u zulk een leven,
Laat vallen, al wat staat verheven;
Laat vallen al uw eigen iet,
En wordt voor God tot stof en niet;
Dan zal de Godheid u vervullen.
En tot een eeuw'ge Koning hullen,
Met eenen koninglijken kroon,
Dan blinkt gij als de Zon zo schoon.

(Jezus en de Ziel 1678)

ICK SAL HEM SOEKEN
DIE MIJN ZIELE LIEFHEEFT.

Hoogelied III : 2.

Gelijk een Tortelduyf, in 't woud,
Die zijne Weergaa heeft verlooren,
In eensaamheyt, op 't dorre hout,
Zijn toon van treurigheyt laat hooren;
Soo swerft de Ziel, als vreemdeling,
En acht! en tracht naa haar beminde
O Tortelduyfje houdt maar aan,
Gij sult uw Weerga noch wel vinden
Een wachter heeft u in het oog,
Zijn liefde sal u wel bewaaren,
Of 't scheen dat gij alleenig vloog,
In 't wilde woudt, van veel gevaaren;
Gij sijt nochtans so eensaam niet
Den wachter Israëls sluymert niet,
Zijn liefden oog sal op ons waaken,
Tot wij ontvlogen al 't verdriet,
In 't overheylic veylig raaken
O Tortelduyfje, houdt maar aan,
Gij sult uw weergaa noch wel vinden,
Hij soeckt u ook, als zijn beminde,
Hoe soudt gij dan malkaar ontgaan?

(Voncken der Liefde Jesu 1687)

(bekort)

OOST, WEST, 'T HUIS BEST.

Wij treden voort, met hoopen en verlangen,
Elk dagjen is 'er een;
De Tijd is snel, en gaat gestaåge gangen;

Tot deezer uur is alles voor en heen.
 Hoe menigmaal sach 't woud zijn groene bomen
 Bestorven als een dood,
 Hoe menigmaal was 't wederom, als dromen,
 Als 't groene blad in 't vroege voorjaar sproot.
 Hoe menigmaal ging 't moede leven leggen,
 Gedooken in de nacht,
 Hoe menigmaal quam 't goede morgen seggen,
 Hoe menigmaal is dit en dat volbracht!
 't Is alles heen; Maar 't God begerend suchten,
 Gesaayd in goede aard,
 Beloofd een schat van Eyndeloose vruchten.
 Die Jesus vind heeft overwel vergaard
(Voncken der Liefde Jesu 1687)

WIE WAS HET SCHAAPKE.

Wie was het schaapke dat ging dwaalen
 En doolen, buiten spoor en paalen
 Door 't woeste veld en wilde woud.
 Zoo ver van huis, in vreemde Oorden,
 In prikkel ¹⁾ van een wreed vermoorden,
 Wyl zich den Eeter ²⁾ daar onthoud ³⁾?
 Ik was het zelf, en ging al verder ,
 Maar gij, mijn allergoedste Herder,
 Hebt mij zoo trouw'lijk opgesocht
 En eindeling met vreugd gevonden,
 Eer mij de Wolf noch had verslonden
 En op uw schouders thuys gebrocht
(Voncken der Liefde Jesu 1687) (bekort)

¹⁾ gevaar. ²⁾ duivel. ³⁾ zich bevindt.

VAN DE RUST DES GEMOEDS.

Laat krijgen en schanden, en rooven en branden,
Verwoesten, verwoesten de landen,
Laat komen de donder, de winden en stroomen,
Wat schaad het, wat schaad het de vroomen?

Als zwaare geruchten, een ander doen zuchten,
En woelen, en woelen, en vluchten:
Dan zit hij in vrede, in ruste, in vreugden,
Omsingelt, omsingelt met deugden.

Zijn schat is onzichtbaar, en grooter in waarde,
Dan Hemel, dan Hemel, en aarde.
Zijn krachten en heersing gaat alles te boven,
Wat zouw men, wat zouw men hem rooven!

Verliest hij zijn haaven, en leven te gader,
Zo komt hij, zo komt hij te nader
Zijn Heere, zijn oorsprong, zijn rijkdom, zijn leven,
Waarom dan, waarom dan gebleeven?

(Zedelijke en Stichtelijke Gezangen 1704)

DE MORGENSTOND.

Wat zich besluit, dat houd hem uit.

o Welkom, schoone Dageraad,
Die uit een gulde kamer gaat,
Met glans van held're stralen:
'k Ontsluit mijn venster voor uw licht,
Om met een vrolijk aangezicht
U minnelijk in te haalen.

Gij wacht niet als ik open doe,
Maar dringd ten eersten ¹⁾ mild'lijk toe;
Ja, eer ik kom t' ontsluiten,
En noch in 't naare duister zij,
Zoo staat en wacht gij al na mij,
Voor toe gelooke ruiten.
Zo ook de Meester die u riep,
En tot een Licht der wereld schiep,
Die groote Zon der Zonnen
Schijnd met een glans van eeuwig goed,
Voor 't venster van het toe gemoed,
Met opdoen was 't gewonnen.
Stofwormpje, onder 't dak van stroo,
In 't leeme huis hoe zijt gij zo?
Het is een Heer der Heeren,
Die voor uw arme hutje staat,
En uwe kleinheid niet versmaad,
Om zich tot u te keeren.
Laat in, laat in, de waarde Gast,
Op dat uw Heil voorspoedig wast,
Hij komt met groote zegen,
En brengd een blijde boodschap mee,
Een eeuwig wel, voor eeuwig wee,
Daar leid u aan gelegen.

(Beschouwing der Wereld 1708)

¹⁾ dadelijk.

POOT.
(1689—1733).

ZOMERSCHE AVONT.

De moede zonnewagen
Staet vrachtloos, d' avontzon
Zinkt in de westerpekelbron.
Aldus ontglippen ons de wentelende dagen.
De star der Mingodin
Ziet d' eerste op 't aerdtrijk neder.
Mineias dochters¹⁾ vliegen weder:
Ook spant de stille Nacht zijn zwarte paerden in.
Wij zien de schemeringen
Verdikken, daer we staen.
Alrede heft de gulde maen
Haer horens op, en rukt ter baene in haer kringen.
Hoe rust het hangend loof
Der luisterende boomen!
Geen wint beroert de vlakke stroomen.
Het slaeperige velt wordt blind en stom en doof.
Thans telt de herder blyer
't Gestalde vee, half vet.
De melkmeit schikt haer' hooftdoek net,
En wacht met ongedult de komst van haeren vrijer.
De stadt, het woelen moe,
Sluit, angstigh voor gevaeren
Die in 't bedrieglijk duister waeren,

¹⁾ de vleermuizen.

Haer logge poorten, en elk huis zijn deuren toe;
Voort biën de heusche bedden
Den matten werkliën rust.
De halve werelt voelt met lust
Zich uit den dichten drom der daegsche zorgen
[redden

AKKERLEVEN.

Aen den Heere Mr. Kornelis 's Graevezande,
Rechtsgeleerden.

Hoe genoeglyk rolt het leven
Des gerusten Lantmans heen,
Die zyn zaligh lot, hoe kleen,
Om geen koningskroon zou geven!
Lage rust braveert den lof
Van het hoogste koningshof.
Als een boer zyn hygende ossen
't Glimpend kouter door de klont
Van zyn' erffelijken gront,
In de luwt der hooge bosschen,
Voort ziet trekken; of zyn graen,
't Vet der klai met gout belaën;
Of zyn gladde mellekkoeien,
Even lustigh, even bly
Onder 't grazen, van ter zy,
In een bogtigh dal hoort loeien;
Toon my dan, o arme stadt,
Zulk een' wellust, zulk een' schat.
Welige akkers, groene boomen,
Malsche weiden, dartel vee,
Nieuwe boter, zoete meê,

Klaere bronnen, koele stroomen,
Frissche luchten: overvloet
Maekt het buitenleven zoet.
Laet een' koopman koopmanswaeren,
Huis en hof en kas en gout
Waegen op het schuimend zout
Daer de witte zeilen vaeren,
Vaeren, maer met groot gevaer;
Veemans rijkdom blijft vandaer.
Laet de drokke pleitzael woelen,
Menigh vrezen dat de schael
Van de vierschaer rijze of dael'
Voor de strenge rechterstoelen;
Veeman houdt zich by zyn vee,
En daer blijft zijn zorreggh mē.
Zaeien, planten en verzetten
Geeft hem werk, hy vist en jaegt,
Dikwijls voert hy met zyn raën
Grazigh zuivel stēwaert aen.
Appels enten, peereplukken,
Maaien, hooien; schuur en tas
Stapelen vol veltgewas,
Schaepescheeren, uiers drukken;
Zeven kinders en een wyf
Zyn zyn daeglyx tydverdryf.
Vork en riek ¹⁾ en schup en spade
Zetten zyne lusten pal,
't Zy de welgemeste stal,
't Zy de boomgaert hem verzaede,
't Zy de kruitben ²⁾ niet te loom
Op zyn laege tafel koom'.

¹⁾ hark. ²⁾ groentemand.

Als de lente 't lant beschildert,
Als de zomer zweet en gloeit
Ploegt en spit hy onvermoeit,
Als de winter 't wout verwildert
Houdt hy den berooken haert
Met zyn vrienden, ront van aert.
't Herfstsizoen, vooral te danken,
Snyt hem druiven, perst hem most,
Most die slechts wat moeite kost:
Hemelwaerde wyngertranken
Vullen dan met wyn zyn ton;
Onlangs schutten ze ook de zon:
Want des zomers, na veel zwieren,
Neemt hy, om zich goed te doen,
Onder 't loof een slaepje in 't groen
Daer de vogels tierelieren,
Daer een levendige vliet
Van de steile rotsen schiet.
Els, zyn liefste door het trouwen,
Wiegt met zang hem, daer hij slaept,
Schoon ze vrij al wijder gaept
Dan de hoofsche staetjongkvrouwen;
En hy kust 'er Elsje voor.
Dus brengt Melker 't leven door.
Zeg my nu, o 's GRAEVEZANDE,
Die behalve meer ook weet
Hoe een boer zijn' tijt besteeft;
Toon me, o Rechtlicht in den lande,
(Zoo zy u myn zang gewijdt)
Wie zijn leven zachter slyt.

OP DE DOOT VAN MIJN DOCHTERTJE.

Jakoba tradt met tegenzin
Ter snode wereld in;
En heeft zich aen het endt geschreit,
In haere onnozelheit,
Zij was hier naeu verscheenen,
Of ging, wel graeg, weêr heenen.

De moeder kuste 't lieve wicht
Voor 't levenloos gezigt,
En riep het zieltje nogh te rug:
Maer dat, te snel en vlug,
Was nu al opgevaren
By Godts verheugde schaeren.

Daer licht en speelt het nu zoo schoon,
Rontom den hoogsten troon;
En spreit de wickjes luchtigh uit,
Door wee noch smart gestuit.
O bloem van dertien dagen,
Uw heil verbiedt ons 't klagen,

NACHT.

De gouden dagh bestraelt althans
Uit een gansch vreemden hemeltrans
't Verre aerdryk onzer tegenvoeters,
De pasvolklonken middernacht
Boeit hier door vaek en slaep (die heusche zorgverzoeters)
Al 't sterfelyk geslacht.

Slechts ik, dus vroeg eens opgestaen,
 Zie 't ryzend licht der schoone maen
 Op gevels blikkeren en torens.
 Zij meet het blaeu met elpe schreën
 En scheurt in koelen moedt met haere zilvre horens
 De donkerheit vaneen.

Der starren eindeloos getal
 Speelt met een' flonkerenden val¹⁾
 Een gloeiende muzyk van kringen
 En geeft aldus by 't hemelsch hof
 Den overgrooten Voogt en Heerschap aller dingen
 Onëindelijken lof.

Hoe luistert d' onbeweegde lucht!
 Daerin schryft nu geen vogelvlucht
 Heur schaterende wemelspooren,
 De wufte winden leggen stil.
 Het levend kristallyn, by 't schubbigh vee verkoren,
 Glyt zacht langs rant en kil.

De wegh houdt roepen in en praet,
 De wei haer loeien en geblaet.
 'k Verneem alöm een vredigh zwygen.
 Zo sta 'k heel onverlet en vry.
 Zou dit een' looden geest geen' luchten trek doen
 Tot zoete rymery? [krygen

¹⁾ melodie.

O stilte, o ongestoorde rust,
Der wyze lettren lieve lust,
Men zou bezwaarlyk u volroemen.
O Nacht met uw bedaude kroon,
Gevlochten van groen heul ¹⁾ en onverflenste bloemen,
U groet myn laege toon.

(Fragment).

OP MYNE AFBEELDING,
door Thomas vander Wilt.

Myn wezen wert aldus door Vander Wilts penseel
Getroffen naar de kunst, in 't bloeien myner jaren.
Maar wat ontbreekt 'er nogh op 't fyngekleurt pannel?
Myn zorg in 't akkerwerk, verpoost door zang en snaren.

¹⁾ papaver, slaapbol.

BIJLAGE.

A CASSANDRE.

Mignonne, allons voir si la Rose
Qui ce matin avoit desclose ¹⁾
Sa robe de pourpre au Soleil,
A point perdu ceste vespree
Les plis de sa robe pourpree,
Et son teint au vostre pareil.

Las! voyez comme en peu d' espace,
Mignonne, elle a dessus ²⁾ la place
Las, las, ses beautez laissé cheoir! ³⁾
O vraiment marastre ⁴⁾ Nature,
Puisqu'une telle fleur ne dure
Que du matin jusques au soir!

Donc, si vous me croyez, Mignonne,
Tandis que vostre âge fleuronne
Et sa plus verte nouveauté,
Cueillez, cueillez vostre jeunesse:
Comme à ceste fleur, la vieillesse
Fera ternir vostre beauté.

PIERRE DE RONSARD.
(1524—1585).

¹⁾ déclore, ontsluiten. ²⁾ op. ³⁾ vallen. ⁴⁾ stiefmoeder.
⁵⁾ dofmaken.

D'UN VANNEUR DE BLÉ AUX VENTS.

A vous, troupe légère,
Qui d'aile passagère
Par le monde volez,
Et d'un sifflant murmure
L'ombrageuse verdure
Doucement ébranlez.

J'offre ces violettes,
Ces lis et ces fleurettes,
Et ces roses ici
Ces vermeillettes roses,
Tout fraîchement écloses,
Et ces œillets aussi.

De votre douce haleine
Eventez cette plaine,
Eventez ce séjour,
Cependant que j'ahanne ¹⁾
A mon blé que je vanne
A la chaleur du jour.

JOACHIM DU BELLAY.
(1525—1560)

¹⁾ zwoeg.

NAMEN DER DICHTERS.
(IN ALPHABETISCHE VOLGORDE)

BREDERO Gerbrand Adriaansz	29
CAMPHUYSEN Dirk Raphaëlsz	67
CATS Jacob	157
DULLAERT Heiman	172
<i>Gentsch Vader-Onze</i>	17
<i>Helpt nu u self</i>	15
HOOFT Pieter Cornelisz	79
HUYGENS Constantijn	123
LUYKEN Joan	176
MARNIX VAN ST. ALDEGONDE Filips van . . .	15
NOOT Jhr. Jan van der	23
POOT Huibert Cornelisz	187
REVIUS Jacobus (REEFSEN)	163
SPIEGHEL Hendrik Laurensz	27
STALPAERT VAN DER WIELE(N) Johannes . .	75
STARTER Jan Jansz	60
VALERIUS Adriaan	17
VISSCHER Anna	28
VISSCHER Roemer	26
VONDEL Joost van den	93
